

Prvi maj nam je vsem pri srcu, ker je praznik dela, te največje ljudske vrednote, s katero bogatimo materialni svet in tudi sami sebe. Včasih smo zapisovali na zidove in transparente parolo, ki se nam tedaj ni zdela najbolj uresničena: delu čast in oblast! Obojega je delo neredko pogrešalo. Takrat tudi še ni bilo pogojev, da bi mogli dosledno uresničiti to geslo. Zdaj je drugače: delo je postalo gibalno vsega razvoja. Ali bolje: postaja! Samoupravljanje in delitev po delu ustvarjata tiste neogibne pogoje, ki so potrebni, da bi delo postalo vir materialne blaginje in napredka posameznika in družbe. Prej je človek lahko samo delal, da je lahko sploh živel. Sedaj pomeni delo človeku mnogo več: zadovoljstvo, srečo in marsikdaj tudi že izpovedovanje sposobnosti, njegove ustvarjalnosti. Razvoj pa gre v tej smeri, da postane delo edino merilo za določanje človekovega materialnega in družbenega položaja. Da bi to dosegli, je treba do kraja izpopolniti sistem delitve po delu in dosledno uresničiti načelo dohodka. Onemogočiti je treba vse oblike prisvajanja tujega dela, ki jih ni tako malo. Vsak naj si zadovoljuje potrebe na podlagi lastne dejavnosti, ne pa na račun drugega. To naj pride v zavest vsakogar. Obsodba izkoriščanja človeka in sadov njegovega dela kot nemoralnega početja naj postane vseplošna. V naši samoupravljaljski družbi ne sme biti mesta za brezdelneže, za ljudi, ki bi se radi dvignili nad druge, da bi jim gospodovali in živeli na račun njihovega dela. Tisti časi so minili. Živimo v družbi in času, kjer postaja parola »delu čast in oblast« resničnost. Hoteli bi, da bi jo kmalu uresničili po vsem svetu. Zatorej: ZIVEL! PRVI MAJ — PRAZNIK DELA!

Neredko slišimo pripombo, češ saj ni res, da bi človekov družbeni položaj določala njegova delovna in prispevek družbi. Poglejte, pravijo, zakaj pa so potem tako veliki razloki v prejemkih? Pri tem se ne zavedajo, da se pri nas opravlja razdelitev vseh družbenih možnosti, ne le ekonomskih, le na podlagi dela. Naša družba še ni tako materialno razvita in tudi zavest ljudi še ni na taki stopnji, da bi že mogli deliti dobrine po potrebah. Da bi to dosegli, bo treba še krepko zavirati rokave in prenekateri ostanek miselnosti lastninske družbe bo treba še odpraviti. Dokler pa teh pogojev še ni, moramo razdeljevati dobrine sorazmerno z delom, ki ga je posameznik opravil. To se pravi, da še ni popolne enakosti. Ljudje se pač razlikujejo po svojih fizičnih in umskih sposobnostih, zato njihovo delo ni enako.

Ce delo ljudi ni enako, potem je razdeljevanje dobrin nujno neenako. Enakost je tedaj v tem, da je vsako delo merjeno z enakimi merili. Enakost je tudi v tem, da spoštujemo dostojanstvo človeka, ne glede na položaj, ki ga zavzema v družbi. Priznavamo in cenimo ustvarjalnost vsakogar, pa najsi gre za uslužbenca ali de-

lavca, učitelja ali zdravnika. To ustvarjalnost pa moramo meriti, da bi se delitvi po delu spodbujali ljudi k še večji delovni vnemi, k boljšemu gospodarjenju. Naš sistem samoupravljanja in delitev po delu sta omogočila, da je delovni človek obrnjen h kolektivu, k svojemu delovnemu mestu, h komuni in k vsej družbi. V takih družbenih razmerah delovni človek vedno bolj spoznava, da s svojim delom ustvarja sebi in drugim podlago, da se bo lahko vzpenjal na čedalje višjo razvojno stopnjo, dokler

da pridemo tja, kjer bo mogoče delitev po delu zamenjati s pravičnejšo, humanejšo in moralnejšo delitvi po potrebah.

Res je: ne živi se samo od kruha. Predsednik zvezne skupščine Edvard Kardelj je na VIII. kongresu ZKJ to povedal drugače: socializem ne pomeni sa-

da pridemo tja, kjer bo mogoče delitev po delu zamenjati s pravičnejšo, humanejšo in moralnejšo delitvi po potrebah. Res je: ne živi se samo od kruha. Predsednik zvezne skupščine Edvard Kardelj je na VIII. kongresu ZKJ to povedal drugače: socializem ne pomeni sa-

da pridemo tja, kjer bo mogoče delitev po delu zamenjati s pravičnejšo, humanejšo in moralnejšo delitvi po potrebah. Res je: ne živi se samo od kruha. Predsednik zvezne skupščine Edvard Kardelj je na VIII. kongresu ZKJ to povedal drugače: socializem ne pomeni sa-

Franjo Stiplovšek: PESEM DELA (iz mape Samac—Sarajevo, 1947)

Tudi to je v zvezi z delom. Zmeraj smo poudarjali, da je treba povečevati osebno in splošno potrošnjo, toda le v korak s povečevanjem produktivnosti dela. Nič koliko opozoril je bilo, da investicije ne smejo presepati naših materialnih možnosti, ker iz sklade pač ni mogoče zajeti več, kot je v njej. Kljub temu pri investicijah nismo poznali prave mere. Razpasla se je vsesplošna lakota po objektih in rekonstrukcijah. Investirati smo začeli, še preden smo imeli zagotovljena finančna sredstva. Razumljivo, da je to moralo privedi do težav v gospodarstvu, ko izredno povečano povpraševanje ni imelo kritja v blagu, v

(Nadaljevanje na 2. str.)

DELO — NAJVEČJA VREDNOTA

ne bodo ustvarjeni pogoji za delitev dobrin po potrebah.

Kdo bo rekel, češ saj to je nemoralno, zakaj človek ni kriv, če fizično in duševno ni tako razvit kot njegov sosed! Absolutno pravičen sistem delitve po delu res ni. A kaj potem? Ali bi kdo mogel ponuditi drugačen, pravičnejši sistem delitve? Če druge možnosti ni, tedaj je delitev po delu edino mogoč mehanizem in kriterij, tisti most, ki naj omogoči,

mo več kruha, ampak tudi več kulture, več humanosti. Zato ne smemo nikoli pozabiti, da samoupravljanje in delitev po delu sama od sebe ne ustvarjata boljših ljudi. Ko rečem sama od sebe, mislim avtomatično. Samoupravljanje in delitev po delu mora biti prežeta z zavestno akcijo ljudi. Delo mora biti tudi činitelj vzgoje in moralnih norm. Samoupravljanje in delitev je treba poglobljati in razvijati naprej, tako da bodo v njenem okviru dovolj plodna tla za rast iskrenosti in zaupanja, človekoljubnosti in razumevanja, strpnosti in vzajemne solidarnosti ter pomoči. Ob delu je treba razvijati tovarištvo. Ustvarjati je treba vzdušje, ko človeku delo ne bo v breme, temveč kot sprostitelj, kot možnost, da izrazi svojo ustvarjalnost, znanje, vse svoje pobude in predloge, skratka, da se izpoveduje kot osebnost, kot človek. V pripravah na VIII.

merijo vrednost dela administrativno, tam, kjer so šolska diploma, funkcija in vodilno mesto važnejši od stvarnega dela, tam so popačeni odnosi, tam človek izgublja zaupanje v prazne fraze o socializmu, dokler se naposled ne zave, da je kriv tudi sam in da se

ščanjem itd., toliko časa, dokler se ne zavemo, da je socializem stvar nas vseh.

Nemalokrat si zastavljamo vprašanja, kaj je z našim gospodarstvom, zakaj cene tako hitro naraščajo, kdaj se bo ustalila kupna moč dinarja in podobno.

Za 24. obletnico ustanovitve OF

Pred slavnostno uprizoritvijo Križeve drame »V agoniji« je na predvečer obletnice ustanovitve OF 26. aprila v Domu kulture v Novem mestu govoril o vlogi OF v NOB naš novomeški rojak, zvezni javni tožilec dr. Franc Hočvar. Govorec o obdobju pred vstajo je omenil, da Dolenjska pred vojno ni imela industrije in proletariata. Komunistična partija pa se je oslanjala predvsem na dinarje in mladino. Po zloemu predvojnemu Jugoslavije je uporniška misel kljub temu

naša velik odmev in vsa Dolenjska je bila do avgusta 1941 preprežena z več sto organizacijami OF, ki so pravljale oborožen upor. Po udaru je, da je bilo naše področje tisto, odkoder je vodstvo OF in KP ves čas NOB vodilo vojaški in politični upor našega ljudstva. KP je uspela v osvobodilni fronti združiti vse svobodoljubne in napredno misleče prebivalce Dolenjske samo zategadelj, ker se je v vseh svojih akcijah obračala neposredno na prebivalce, ker

ni pred njimi ničesar skrivala in ker jim je prepuščala pobudo.

Za kvalitetno uprizoritev Križeve drame »V agoniji« v izvedbi ljubljanske drame je vladalo v Novem mestu veliko zanimanje; vstopnice za obe uprizoritvi so bile v celoti razprodane. Hyaležni gledalci so ljubljanske umetnike na obeh predstavah nagradili s prisrčnimi, dolgimi aplavzi — in hkrati z željo, da bi mojstre naše odrske besede kmalu spet videli med nami.

ZA PRVI MAJ,

MEDNARODNI PRAZNIK DELA,

ISKRENO ČESTITAMO VSEM NARODNIKOM, BRALCEM, SODELAVCEM IN PRIJATELJEM NAŠEGA TEDNIKA TER JIM ŽELIMO PRIJETEN ODDIH ZA PRAZNIKE!

DOLENJSKI LIST

DELO — NAJVEČJA VREDNOTA

(Nadaljevanje s 1. str.)

proizvodih. To je imelo za posledico stalno naraščanje cen, ki mu ni bilo videti ne konca ne kraja. Seveda, to je bilo v škodo življenjskega standarda delovnih ljudi. Osebnih dohodki so se sicer povečevali, toda učinek tega povečevanja so snedle naraščajoče cene. Tako se je oblikoval začarani krog, ki ga je bilo treba presekati. To smo storili z odlokom o zamrznjenju cen in z omejitvami potrošnje. Drugega izhoda ni bilo.

Ali to pomeni korak nazaj? Če bi razumeli te ukrepe kot trajno rešitev, bi to nedvomno pomenilo nazadovati v našem razvoju. Tedaj bi zamrznjenje pomenilo administrativno določanje cen. S tem bi okrnili samoupravne organe v njihovi samostojnosti in spet bi zadušili vrelc spodbud. Posledice bi bile mnogo hujše od tistih, zaradi katerih so bili sprejeti ti ukrepi. Zato je treba razumeti odlok o zamrznjenju cen kot začasen, kot ukrep, da bi se umirilo tržišče in da bi ustvarili pogoje za izpolnitev gospodarskega sistema, sistema, ki bi omogočil stabilnejši razvoj gospodarstva.

V čem je bistvo ukrepov? Kakšne naloge nas tedaj čakajo? Predvsem nas čaka naloga povečati produktivnost dela, izrabiti vse notranje rezerve in se prilagoditi pogojem, ki jih terjata mednarodna delitev dela. To, kar se sedaj dogaja, naj bo za nas bogata šola. Zdaj smo se menda že naučili modrosti dobrega gospodarja, da nobena druga rešitev razen dela ne more prinesiti trajnejših koristi. Živeti na račun naraščanja cen — to ni nobena perspektiva! To je nekaj, kar nas prej kot slej udari nazaj. Živeti od naraščanja cen namreč pomeni zanemarjati tehnični in tehnološki napredek svoje tovarne, spregledovati skrite rezerve, podcenjevati pobude delovnih ljudi, ne videti v delitvi po delu gibal napredka itd.

Tudi potrošnje vseh oblik nam ne smejo uhajati iz okvira produktivnosti. Vedno se moramo vprašati — kje bomo vzeli? Če za povečano potrošnjo nimamo kritja v lastnem delu, v rezultatih svojega dela, potem nujno jemljemo drugim. Ne gre pa samo za investicijsko potrošnjo, ampak prav tako tudi za osebno. Ta mora naraščati, življenjski standard se mora dvigati, kot je odločno poudaril tovariš Tito na VIII. kongresu ZKJ, toda ob hkratnem povečevanju produktivnosti dela. Ko pa govorimo o produktivnosti

dela, pri tem ne mislimo samo fizično naprejanje delavca, ampak predvsem modernizacijo tehnološkega postopka in tehnologije, boljše organizacijo dela, tve po delu, boljše odnose spodbudnejši sistem del med ljudmi itd.

Svoje delo je treba meriti na svetovnem trgu

Kaj nas priganjate, izvoz se nam ne izplača! Sem slišal godrnjati vodilnega uslužbenca neke gospodarske organizacije. Komur se izvoz ne izplača, naj se vpraša po vzroku. Tedaj bo ugotovil, da se mu ne izplača zato, ker njegova proizvodnja ne dosega svetovne produktivnosti dela. Doseči to raven — to naj bo namen vsakogar. Izvoz ni sam sebi namen. Enakopravno se vključiti v mednarodno delitev dela pomeni povečati sebi in družbi osnovo, na kateri se lahko razvije visok materialni in kulturni standard. Svetovni trg je tedaj prizorišče, kjer se merijo med seboj najvišji dosežki človekovega fizičnega in duhovnega ustvarjanja. Zaradi tega pomenijo prizadevanja za večji izvoz hkrati tudi težnjo po višjem življenjskem standardu. Naše domače tržišče se bo bogatilo vzporedno z našimi izvoznimi prizadevanji. Večji izvoz pod enakopravnimi pogoji pomeni tudi višjo produktivnost dela, pomeni, da se naša proizvodnja uvršča — po kvaliteti in cenah — med vrhove svetovnih proizvajalcev.

Še enkrat: kakšne naloge nas čakajo? Predsednik izvršnega sveta SRS Viktor Avbelj je v ekspoziciji na republiški skupščini te naloge na kratko označil takole:

doseči stabilnost družbe.

Proslava osvoboditve v Krškem

Dvajsetletnico osvoboditve bodo v vsej krški občini praznovali s številnimi športnimi tekmovanji v raznih društvih in po šolah. V Krškem bo na predvečer dneva osvoboditve, 8. maja, svečan kulturni program, pred programom pa bo govoril republiški poslanec Milan Ravbar o narodnoosvobodilnem boju in o povojnih gospodarskih dosežkih.

nega razvoja in nadalje izgrajevati družbeni sistem. Razviti je treba bogato dejavnost pri izpopolnjevanju gospodarskega sistema. Do kraja je treba odpraviti obdavčenje dohodka kot ugotovljeno neadekvatno poseganje v delovne organizacije. Reševati je treba vprašanje cen, s tem da bi se vzpostavila takšna družbena kontrola, ki ne bo predstavljala niti administrativnega poseganja in kontrole, niti ne bo omogočala anarhičnega oblikovanja cen. Devizni re-

šim se mora še naprej osvobajati administrativnega zajemanja in razdeljevanja inozemskih plačilnih sredstev ter se še bolj približati interesom delovnih organizacij — neposrednih izvoznikov. Ker pa je položaj za rešitev teh nalog vse prej kot ugoden, neposredna vrednost omenjenih nalog in rešitev pa je velika, je mogoče opravičiti tudi ostrejša trenutna ukrepe, če bo s tem omogočena uspešna izvršitev nalog pri izgrajevanju sistema.

F. M.

Čez dober mesec: HALO, JUGOSLAVIJA!

Montaža naprav na koaksialnem telefonskem kablu, ki je bil v jeseni položen na vsej razdalji med Zagrebom in Ljubljano, je zdaj zaključena. Naši in švedski strokovnjaki te dni kontrolirajo in merijo delovanje naprav in kablo. Če ne bo ne predvidenih ovir, bo ob koncu maja ali začetku junija zveza predana v javno uporabo. Najprej bosta zvezana Ljubljana in Zagreb, takoj nato pa bo na kabel priključeno še Novo mesto. Lahko bomo vzpostavljali neposred-

ne zveze z Ljubljano, Zagrebom, Beogradom in vsemi centralami, ki so vezane na vse tri tranzitne. Medkrajevne zveze se bodo začele uporabljati po impulzih in ne več po minutah kot je bilo to do sedaj. Vsak impulz bo stal 20 dinarjev, trajal pa bo tem manj sekund, s čim bolj oddaljenim korespondentom bomo govorili. Od prejšnjih sedem bo Novo mesto zdaj povezano z Ljubljano s 25 linijami, kar bo verjetno popolnoma zadostovalo za nekaj let.

Brestanica za 1. maj in 20-letnico osvoboditve

Pretekli teden je krajevna organizacija SZDL sklicala sestanek predstavnikov vseh množičnih organizacij, da bi se pogovorili o skupnem programu praznovanja 1. maja in 20-letnice osvoboditve. Za predvečer praznika dela bodo delovne organizacije priredile interne proslave. V elektrarni bodo tega dne praznovali ob tradicionalnem kresu, ob katerem bo tudi kratek kulturni program. Članom kolektiva, ki so že 20 let v podjetju, bodo izročili priložnostna darila. Osrednja proslava 20-letnice osvoboditve bo 8. maja zvečer na sejmišču, kjer bo partizanski miting. Zakurili bodo taborne ognje, zbranimu občinstvu pa bo govoril prvoborec z brestaniškega območja. V kulturnem programu bosta sodelovala pionirski odred osnovne šole in pevski zbor Svobode, delegacija pa bo odnesla vence na grobove padlih na pokopališču in na spomenik na trgu. Po programu bo ljudsko ranjanje.

lišče in na spomenik na trgu. Po programu bo ljudsko ranjanje.

Pozdravi iz Valjeva

Istrenno čestitam za 1. maj in pošiljamo prijateljske pozdrave domačim fantom in dekletom vojakov iz Valjeva: Tine Košmrlj s Potovrha, Franc Rajk iz Brusnice, Ivan Skufca iz Malega Lipja in Anton Zagar iz Ljubljane.

Za 1. maj

pošiljajo tople čestitke z najboljšimi željami vsej domači mladini in svojem: Andrej Ruperčič, Polde Sladič, Stane Kolenc in Ladi Gregorčič, vojak v Skopju.

Čestitka mornarja

Martin Hočvar, doma s Krke, zdaj mornar v Sibeni, čestita za 1. maj in 600-letnico Novega mesta in lepo pozdravlja domače in dekleta.

„SAJ SE ŠE SPOMINJAŠ, KAJNE?“

V lokalu me je nekdo rahlo pocukal za rokav. Obrnil sem se. »Sem te videl, pa sem stopil za teboj. Pozdravljen! Koliko časa se nisva videla! No, boš kaj popil? Kaj imaš najraje? Nič? Ne piješ? Veš, saj tudi jaz ne smem veliko, muči me želodec...«

Beseda da besedo, tovariško toplo kot nekoč, le da je še bolj sproščena: »Kolikokrat se spomnim, kako sva skupaj delala na terenu in potem v našem rajonu. Nato si ti odšel nekam v mesto, jaz pa sem ostal doma. Zdeli me je zadržala. In družina. Sestera otrok in žena. Kam bi šel s tem...«

Potem sem prišel tudi jaz do besede. Sodelavca in požrtvovalnega aktivista iz okolice Vinice ob Kolpi sem imel ob sebi. Ne, ničesar nisem pozabil. Kdaj pa kdaj je tistokrat med vojno skočil domov za kako urico in se vrnil s kosom koruznega kruha. Sredi leta 1944 je bila to dragocenost in Franc jo je dal tudi nam, ki smo bili odvisni predvsem le od menze rajonskega odbora. No, pa bodi dovolj spominov.

»Povej mi, kako kaj živiš po dvajsetih letih osvoboditve?«

»Če povem po pravici, ne slabo. Samo...«

»Kaj — samo...?«

»Saj veš, stari ostajamo sami na kmetijah. Kaj bo iz tega, kaj praviš? Mladi ne zdržijo. Vse gre...«

»Tudi tvoji?«

»Vsi do zadnjega! Najmlajši se je vrnil od vojakov, pa bo šel še on. Eni pridejo včasih pogledat domov, drugi še tega ne. Še pišejo redko. Če kaj pomagajo? Beži, beži! Vsak skrbi za sebe. No, pa saj nitj ne pričakujem, da me bodo vzdrževali. Z ženo obdelujeva zemljo, kolikor pač moreva. Garava kot živina. Hrane si pridelava dovolj, piti pa tako ne smem veliko. A imam tudi pijače precej. Zdaj dobivam tudi priznavalnino. Osem tisoč na mesec...«

»Malo je to.« rečem.

»Ni veliko, pa sem zadovoljen. Razen tega imam še zdravstveno zavarovanje. Tudi to je veliko vredno. Ni nam sile zdaj, samo ko ne bi bili tako sami na stara leta...« Krepko sva si spet stisnila roki in moral sem obljubiti, da ga bom

obiskal na domu. »Pa še katerega pripelji s seboj od tistih, ki smo bili skupaj. Ves sem srečen, če katerega vidim. Zame je to kot praznik...«

Gledal sem za njim, ko jo je mahal proti avtobusu. Ostarej je na pogled, v srcu pa je tak kot pred dvajsetimi leti in več: tovariški, odkritosrčen, poln idealizma kot takrat, ko nam je v torbici prinašal kruh, na vas pa je nosil literaturo, z dolgo italijansko puško prek suhih pleč; še danes je ves navdušen nad vsem, kar smo dosegli v teh dvajsetih letih. Ko bi imel okoli sebe še svojo družino in nekdanje tovariše, le kdo bi bil srečnejši od njega!

☆

Sedeč za volanom sem razmišljal, koliko je še, kot smo takrat rekli, naših ljudi, naših aktivistov in borcev v vaseh, kot je ta, s katerim sem se slučajno srečal v Črnomlju. Nisva se videla ne vem koliko let. Srečanja sva se oba razveselila. Piščo je brundal včasih glasneje, včasih bolj potihno in se čez kotanje razdrapano ceste vzpenjal čez Tančo goro proti Vrhgori. V možganih

Po dolgih povojnih letih graditve naše družbene stvarnosti in na pragu 20-letnice osvoboditve je skromna želja po snidenju mnogih nekdanjih borcev prekipela v potrebo, da se zberejo na tovariško srečanje tudi partizanski intendante — torej tisti nesebični borci, požrtvovalni in skromni tovariši, ki so tudi v izredno težkih vojnih razmerah z nepopisno

Pred srečanjem partizanskih intendantov

iznajdljivostjo storili vse, da so nahranili in opremljali našo partizansko vojsko.

Zato je bil v Ljubljani ustanovljen Inicijativni odbor za srečanje intendantov NOV z namenom, zbrati vse živeče borce intendantske stroke NOV in POS na tovariško srečanje, ki bo

19. in 20. junija 1965 v Beli krajini.

V skladu s pripravami za to srečanje vabimo vse intendante divizij, brigad in odredov ter intendante vseh samostojnih enot Glavnega štaba NOV in POS, da sporoče svoj naslov in sedanjo zaposlitev, kakor tudi podatke, v katerih enotah so delovali med NOB, ter prijavo za udeležbo na srečanju, ki naj jo pošljejo na naslov:

INICIATIVNI ODBOR ZA SREČANJE INTENDANTOV NOV — Ljubljana, Beethovnova ulica 10.

Vsa nadaljnja navodila o srečanju bomo objavili naknadno!

Želje občanov iz Dobrove pod Bohorjem

Dobrova je podbohorska vasica, ki je v času narodnoosvobodilnega boja bila pomembno zatočišče partizanskih enot, aktivistov, kurirjev, raznih tehnik, partizanskih bolnišnic in podobnega. Zavedni prebivalci so nudili partizanom vse kar so imeli in se tolažili: zdaj pomagamo mi partizanom, po svobodi pa bodo pomagali oni nam. V dvajsetih letih po vojni je Dobrova dobila zelo malo: samo elektriko in nič več in še elektriko so morali vaščani sami plačati. Kje so neizpolnjene obljube? Volinci bi radi več sredstev za popravilo poti, vodnjakov in mostov. Zahtevajo, naj občinska skupščina odobri sredstva za vodovod v zaselku Plešivec, kamor nosijo prebivalci vodo na ramenih eno uro daleč. Zahtevajo, naj pristojni organi zagotovijo prevoz šolskih otrok v Senovo, saj hodijo otroci v šolo pozimi samo v eno smer dve uri daleč! Tudi to bi radi, da bi bila enkrat le urejena dostava pošte v njihove zaselke. Po dvajsetih letih pač lahko tudi prebival-

ci iz Podbohorja nekaj zahtevajo in nekaj dobe!

R. K.

V Orešju bodo odprli novo trgovino

Za praznik dela bodo v Orešju odprli trgovino. Prebivalci si že več let prizadevajo, da bi jo dobili in zdaj se jim je ta želja izpolnila. Svojo poslovalnico bo tam odprlo trgovsko podjetje Krka iz Brežic. Nova trgovina bo oskrbovala z živim in drugimi vsakodnevnimi potrebščinami prebivalce Orešja, Bizeljske vasi, del Bukovja, Podkumšperk in spodnji del Klanjca. Trgovina je v istem lokalu, kjer je bila že pred drugo svetovno vojno, na Malusovem. Tudi po vojni je bila tam trgovina še leto ali dve, potem pa so bili skoraj dve desetletji brez nje. Prebivalci so veselji, da sta občinska skupščina in trgovsko podjetje Krka pokazala toliko razumevanja in ustregla njihovim dolgoletnim željam.

Cesta Pišce — Bizeljsko bo končana do jeseni

Na cesti Pišce—Bizeljsko so buldožerji opravili svoje delo. Zdaj pride na vrsto navažanje kamenja, nato pa bodo na to podlago nasuli plast gramoz. Krajevna skupnost na Bizeljskem bo gramoz in kamenje dobila v svojem kamnolomu. Lanj je odkupila zemljišče in zdaj ga lahko izkorišča za vse potrebe. Da bi delo na cesti hitreje napredovalo, je zaprosila cestno podjetje za drobllec kamenja. Za razvažanje kamenja in gramoz se je že obrnila na domače avtoprevoznike, da bodo pravočasno priskočili na pomoč.

Če bo šlo vse po načrtu, potem bodo slavili otvoritev

nove ceste Pišce—Bizeljsko za občinski praznik, 28. oktobra letos. Upajo, da je rok dovolj dolg in da je v tem času možno dokončati začeto delo. Nova cesta meri 4 km in bo precej zblížala oba kraja. Že zdaj računajo na uvedbo krožne avtobusne proge Brežice — Pišce — Bizeljsko — Brežice. Prebivalci Pišec in okolice bodo potem lahko iskali zdravniško pomoč v zdravstvenem domu na Bizeljskem, kjer čakalnica ni tako prenapolnjena kot v Brežicah. Pa tudi sicer se bosta potem oba kraja lahko bolje povezala in dopolnjevala.

Osvoboditev domovine pred 20 leti

V teh dneh in tednih poteka dvajset let, odkar se je končala druga svetovna vojna, ki sta jo v Evropi in v svetu zanetila nemški nacizem in italijanski fašizem in ki je v letih 1939 do 1945 terjala življenje okoli 55 milijonov ljudi. V orjaških bojnih pohodih so Rdeča armada in armade zapadnih zaveznikov gonile razbite nemške vojske v Nemčijo samo, pri nas na Balkanu pa so predvsem enote jugoslovanske armade potiskale sovražnika proti severu in osvobajale velike predele naše jugoslovanske zemlje ter v začetku maja nadaljevale svoj zmagoviti pohod proti Trstu, Celovcu in Mariboru. Ta čas so se pri mestu Torgau na Labi 25. aprila 1945 srečale prve enote Rdeče armade z enotami ameriške armade, Rdeča armada pa je oklenila Berlin in ga zavzemala v hudih pouličnih bojih in ga 2. maja z zavzetjem državne pisarne popolnoma obvladala. Ze 30. aprila sta v prostorih svoje rezidence napravila Hitler in Goebbels samomor, 7. maja pa so odgovorni predstavniki Nemčije podpisali brezpogojno kapitulacijo nemške armade. Medtem ko so velike enote poražene nemške vojske bežale pred Rdečo armado, da bi se predale zapadnim zaveznikom, so se one nemške enote, ki so bile v Jugoslaviji, do zadnjega trdovratno upirale zmagovitemu pohodu jugoslovanske armade. Prav v tem tednu poteka dvajset let zadnjih težkih bojov z okupatorjem na Dolenjskem in Notranjskem, ki so se končali z osvoboditvijo Ljubljane 9. maja 1945 in s prodorom naših enot na Koroško, medtem ko je jugoslovanska partizanska zastava že 1. maja zaplapolala nad Trstom.

Od konca septembra 1944 je slovensko bojišče bilo nekako v sredini med nemškimi frontami v Italiji, Jugoslaviji in Madžarski. V širšem smislu sta se na Slovenijo naslanjala desni bok in zaledje nemške fronte na Madžarskem in levi bok ter zaledje nemške fronte v Italiji. Obe ti dve fronti sta bili med seboj in zaledjem povezani preko slovenskega ozemlja s prepletajočimi se zvezami; z jadransko magistralo Graz—Maribor—Celje—Ljubljana—Trst (s kraki mednarodnega značaja Ptuj—Ormož v smeri proti Madžarski in Celje—Dravograd v smeri proti Avstriji) in z evropsko kontinentalno magistralo na odseku Jesenice—Ljubljana—Brezice (s krakom mednarodnega pomena Jesenice—Gorica) ter z več železniškimi in cestnimi komunikacijami lokalnega pomena.

Kot je razvidno, se je slo-

vensko bojišče nahajalo na stiku dveh nemških strateških front, povezanih z relativno gosto komunikacijsko mrežo. Glede na geografsko-topografski sklop terena so bile te komunikacije zelo občutljive. To prirodno občutljivost pa je v izdatni meri še povečevalo delovanje narodnoosvobodilne vojske, katera je v času, ko so se nemške fronte približevale slovenskemu ozemlju, vse bolj in bolj množila napade na te komunikacije z namenom, da ovira premikanje nemških operativnih rezerv in redno oskrbovanje nemških sil v Italiji, Jugoslaviji in Madžarski oziroma, da prepreči njihovo redno umikanje zlasti z Balkana pa tudi iz dela Italije v smeri proti Avstriji.

Iz tega gledišča je slovensko bojišče postajalo za Nemce od leta 1944 dalje vse važnejše. Zato so največji del

svojih sil v Sloveniji grupirali vzdolž teh komunikacij, medtem ko so za zavarovanje jadranske operativne cone, zaradi neposredne nevarnosti zavezniškega izkrcava-

ski polki (ti so bili motorizirani, zelo gibki in posebej izvežbani za borbo proti partizanom), slovensko domobranstvo in neke manjše italijanske fašistične enote, ki so po kapitulaciji Italije ostale na strani Nemcev. Od četniških sil so bili na ozemlju Slovenije ta čas samo štiri manjši odredi, po številu okoli 500 četnikov. Na odsek Postojna—Ilirska Bistrica so po osvobojenju Beograda začeli prihajati razbiti deli Srbske državne straže in Srbskega protovoljskega korpusa. Narodnoosvobodilna vojska je v poletju 1944 imela v Sloveniji sedmi in deveti korpus NOVJ in enote četrte operativne cone.

V duhu splošnih bojnih ciljev zaveznikov in načrta Vrhovnega štaba NOV in VOJ so enote narodnoosvobodilne vojske v Sloveniji v glavnem napadale komunikacije.

Nemci so potrebovali komunikacije predvsem za svoj nemoten umik

V teku oktobra so Nemci okrepili napade na osvobodeno ozemlje in stremeli, da

Izvršni odbor OF Slovenije leta 1945 na Doblčki gori v Beli krajini

nja, grupirali reorganizirani 97. armijski korpus, v čigar sestavi sta bili 168. rezervna planinska divizija in 237. pehotna divizija. Osnovno nemško silo za boj proti narodnoosvobodilni vojski v Sloveniji so sestavljali SS policij-

ponovno zasedejo in močneje obvladajo komunikacije, ki vodijo preko njega ali ob njegovi periferiji. Zato so naše sile bile prisiljene, da se naglo premikajo z enega področja na drugega in pogosto niso uspeli, da bi pravo-

časno zaustavile prodore nemških sil, ki so hkrati nastopale v Zasavju, v Savinjski dolini, v Meziški dolini ali na Pohorju, v Loški dolini in na Trnovskem gozdu.

Medtem ko je bila 18. divizija v bojih v severnem delu Notranjske, je štab 7. korpusa zapovedal 15. diviziji, da se pripravi za napad na domobranske postojanke Šentvid pri Stični, Stična in Višnja gora, od koder je sovražnik ogrožal osvobodeno ozemlje.

Zaradi stalnih borb izčrpane so se enote 7. korpusa ter 6. in 11. brigade v novembru 1944 omejile na obrambo Suhe krajine, sovražnik pa je stremel, da jih odbije čim dlje od komunikacije Ljubljana—Trebnje—Novo mesto in zlasti od komunikacije v dolini Save. Pogosti napadi enot 7. korpusa na te komunikacije kot tudi na sovražne sile v smeri Ljubljana—Kočevje na eni strani in sovražni napor, da onemogočijo te akcije na drugi strani, vse to je izpolnilo obdobje do konca 1944, pa tudi še kasneje. V novembru in decembru 1944 so sile 7. korpusa ter 6. in 11. brigade bile v večjih bojih na odsekih Ambrus—Zvirče—Hinje—desni breg Krke (od 6. do 8. novembra), pri Koprivniku in Pribišju (14. novembra), okoli

V Sevnici za 1. maj

29. aprila zvečer bo v domu Partizana osrednja občinska proslava v počastitev praznika dela in obletnice ustanovitve OF. Akademiji bo sledilo predvajanje jugoslovanskega filma iz obdobja NOV »Abeceda strahu».

Proslave bodo priredili tudi vsi delovni kolektivi in ob tej priložnosti izročili priznanja najzaslužnejšim članom svojih delovnih organizacij. S pohvalami in priznanji se bodo odločili predvsem tistim, ki so se izkazali kot dobri delavci oz. prizadevni in nesebični upravljavci.

V prazničnih dneh pripravljajo sindikalne podružnice skupne izlete v znane izletniške postojanke. Nekateri se bodo odločili za pot na Malkovec, drugi bodo obiskali planinski dom na Lisca in tretji so se spet namenili na Bohor ali na Brezovico.

Poino zdravstveno zavarovanje borcev v krški občini

Republiški zakon o zdravstvenem zavarovanju nudi borcem iz NOB, ki imajo priznano delovno dobo z dvojnimi štetjem, pravico do polnega zdravstvenega zavarovanja. V krški občini ima odločbe o posebni delovni dobi zdaj okoli 80 borcev — kmetov, ki lahko zaredelja takoj dobijo zdravstvene knjižice. Za približno 180 borcev — kmetov pa bo treba posebno delovno dobo še letos urediti, da bi tudi oni pridobili pravico do polnega zdravstvenega zavarovanja. Večina teh kmetov si odločb o posebni delovni dobi doslej še ni preskrbela, ker nimajo dovolj ostale delovne dobe, da bi lahko dobivali pokojnino.

Voščila in pozdravi

Za 1. maj, praznik dela, želijo vsem delovnim ljudem mnogo uspeha, naši fantje, ki služijo vojaški rok v Beogradu: Ludvik Globevnik, Tone Divjak, Franc Pirnar, Martin Črtalič, Branko Korenič, Jože Hudoklin in Franc Hodnik.

Pismo vojakov iz Novega Sada

Iskrene čestitke pošiljamo vsej domači mladini, drugim organizacijam in kolektivom, kakor tudi domačim fantjem: Jože Hudoklin, Jože Cimermančič, Cveto Kostrevec, Alojz Kolegar, Drago Brezovar in Jože Nagelj.

Metiški fantje čestitajo

Jože Nemanic, Anton Kolegar, Ivan Kočevar, Jože Cesar, Slavo Znidaršič in Jože Hele, ki so pri vojaki v Pančevu, pošiljajo za praznik dela pristrčne čestitke in pozdrave vsej domači mladini, zlasti pa vsem domačim.

Čestitka iz Vranja

Franc Silo, vojak v Vranju, sicer pa doma iz naših krajev, pošilja za 1. maj čestitke in pozdrave vsem svojim znancom in kolektivom iz domačih krajev.

Novomeški kolektivi za 1. maj

Muhasto aprilsko deževje, ki se kar ne more posloviti, je prekrizalo mnogo načrtov za praznovanje 1. maja. Mnoge sindikalne podružnice so opustile misel na skupinske izlete in obisk krajev pomembnih iz NOB, ker se boje slabega vremena. Za izlet v Gracarjev Turn in v Orehovo, kjer bodo položili vence k spominskemu kamnu Gorjanskega bataljona, so se odločili v Tovarni stekla.

NOVOLES pa bo v petek, 30. aprila zvečer, priredil ob kresu pri gradu Soteska kulturni program. V NOVOLEKSU, pri SGP PIONIR, v LABODU, v IMV in v ostalih kolektivih bodo priredili (v največ primerih 30. aprila) svečane proslave s kulturnimi programi. V kolektivih seveda ne bodo pozabili na že tradicionalno okrasitev tovarniških stavb.

so se kot bliski v viharju poletni noči vrstili spomini predvsem na tiste stotine nekdanjih borcev in aktivistov, katerih življenjska raven še ni rešena ali pa je rešena samo polovično. Spomnil sem se na sto in sto vdov ter staršev padlih borcev, ki so v enakem položaju. Skozi vse prebilske spominov se mi je od nekdaj prikradlo vprašanje: ali niso morda vsi ti naši dobri ljudje ob vsej svoji poštenosti in predanosti naši revoluciji vendarle vse preveč preskrornili in preveč pozabljeni?

Na krajevnem uradu v Starem trgu je bilo polno ljudi. »Na zaslišanje smo prišli...« so mi vsi po vrsti povedali.

»Na zaslišanje?«

»Da, za brezplačno zdravstveno zavarovanje kmetov-borcev gre. Da ni treba vsem v Črnomelju, je prišla na krajevni urad referenka za priznavanje delovne dobe Dragica Stajdohar iz občine Črnomelj in zdaj tu zaslišuje priče. Pa še šef krajevnega urada Rudi Kóbe ji pomaga, da gre hitreje od rok...« Ljudi je bilo toliko, da Dragica kljub prizadevanju ni mogla opraviti vsega dela ta dan. Bo treba še enkrat v Stari trg.

Za ves dan in še dlje bi bilo dovolj gradiva za razgovore z vsemi,

s katerimi sem se tu srečal. Sami znanci.

»Vidiš, zdravstveno zavarovanje za nas kmete, nekdanje borce, je velika pridobitev. To je ugodnost, ki je nismo pričakovali. Pa nas naša skupnost le ni pozabila! Toda kaj hočeš, mnogi izmed nas doslej niso uveljavili posebne delovne dobe, da bi pridobili priznan položaj borca. Po pravici povedano: prav tisti naši najboljši še nimajo teh priznanj. Zdaj so se zganili. O, kajpa, tudi taki so se zganili, ki jim ta pravica ne gre. Mi, ki jo imamo že priznano, homo dali izjave za take, ki zdaj uveljavljajo to, kar jim gre, če so seveda zaslužili. Po pravici naj bo!«

V gostilni pri Butaletovih in pri Majerletu je tekla beseda samo o tem:

»Kaj misliš, brezplačno zdravstveno zavarovanje — to je velika reč! Tri tedne sem ležal v bolnišnici, pa sem plačal nad petdeset jurjev. In še to je bila samo polovica računa! Zdaj pravijo, da stane en dan v bolnišnici že nad pet tisoč. Ze zdavnaj bi si bil moral popraviti zobovje, pa od kod? Le kje bi vzel denar, ko ga je pa zmeraj premalo. No, če bo ta ugodnost, bom skušal priti do zobozdravnika. Zdaj nam je to laže, ko dela tudi v Starem trgu...«

Spet in spet sem poslušal tisto ali podobno: »Saj se še spominjaš, kajne? Vem, da bi lahko tudi ti potrdil! V brigadi sem bil, pozneje pa v ujetništvu, še prej pa sem tudi kaj delal za Osvobodilno fronto. Nisem uveljavljal posebne delovne dobe. Mislim sem, kaj mi bo to...«

Kaj naj bi na vse to rekel drugega kot tisto, kar se mi je porodilo v glavi med potjo: skromnost je več kot očitna pri teh naših ljudeh! In k temu še ugotovitev: krajevne organizacije Zveze borcev so bile doslej premalo aktivne! Če bo kdo, ki zasluži ugodnost brezplačnega zdravstvenega varstva, zdaj morda prezrt ali pa ga bo deležen kdo, ki do tega ni upravičen — kdo bo nosil odgovornost?!

Vendar to ne velja samo za Poljansko dolino, za eno ali drugo občino, za to ali ono organizacijo. To velja za vse! Tudi po dvajsetih letih ne sme biti nič pozabljeno! Ne dobro, ne slabo. Marsikaj je v spominih že obledelo, ni pa pozabljeno, ker ne sme biti, zlasti ne veliko tovarištvo, predanost mnogih naših ljudi stvari revolucije in osvobodilnega boja, njihova nemajna vera v zmago pravice, v svobodo, vera v nov družbeni red, ki ne pozablja tistih, ki so ga pomagali ustvariti. pr

Kočevja (od 18. do 20. novembra), in na odseku Občine pri Trebnjem (od 9. do 12. decembra). V drugi polovici decembra sta se 6. in 11. brigada vrnili na Stajersko. V tem času je bila formirana 24. italijanska brigada »Fontanote«, iz vrst nemških ujetnikov, ki so izrazili željo, da se bore proti fašizmu, pa Avstrijski bataljon. Ti dve enoti sta začasno prišli v sestavi 15. oziroma 18. divizije. Sovražnik je do konca leta 1944 uveljavljal svoje položaje vzdolž komunikacije Šentvid — Novo mesto in vzpostavil nove postojanke, da bolj zavaruje promet v tej smeri. Ker so bile glavne sile 15. in 18. divizije odbite na prostor južno od te komunikacije, se je osvobodeno ozemlje 7. korpusa znatno zmanjšalo.

(Nadaljevanje sledi)

V Črnomlju že izdajajo zdravstvene knjižice kmetom-borcem

Pred nekaj dnevi so v Črnomlju na zavodu za socialno zavarovanje že začeli izdajati zdravstvene knjižice kmetom-borcem. Navodilo, kdo je upravičen do brezplačnega zdravstvenega varstva, je bilo že objavljeno v Dolenjskem listu in tudi v glasilu TV-15. Na Zavodu za socialno zavarovanje v Črnomlju so povedali še, da ni treba vsakemu posamezniku priti po knjižico v Črnomelj, temveč lahko eden dvigne knjižico za več

kmetov-borcev, seveda pa mora za vse predložiti zahtevane dokumente: 1. odločbo o priznani dvojni delovni dobi; 2. potrdilo matičnega urada o družinski skupnosti; 3. staro zdravstveno knjižico. Morda ne bi bilo napak ponoviti, da vojna knjižica ni dokument, s katerim bi lahko posamezniki dobili zdravstveno knjižico, pač pa mora vsak upravičenec predložiti odločbo.

F. D.

NOVOTEHNA: promet v aprilu precej manjši

Novomeško trgovsko podjetje NOVOTEHNA je v letošnjem prvem tromesečju doseglo predvideni denarni promet, ki se je od lani v tem času povečal za okroglo 50 odstotkov, precej po zaslugi nove blagovnice v Novem mestu, trgovine v Trebnjem in avtomobilskega servisa v Ločnu.

Opazili pa so občuten padec prometa v aprilu, takoj nato, ko so nastopili novi gospodarski odnosi po ukrepih v preteklem mesecu. Podjetje ima na zalogi precej blaga, ki je prišlo v skladišče okrog 22. marca, ter so proizvajalci zanj poslali že nove cene.

NOVOTEHNA cen ni mogla zvišati, tega blaga pa s tako veliko izgubo ne more prodajati. Če bo industrija hotela prodati svoje proizvode, bo pač morala poiskati svoje notranje rezerve in cene znižati. Promet je upadel tudi zaradi omejitev pri najemanju potrošniških kreditov, še posebej pa zaradi omejitev pri najemanju kratkoročnih kreditov trgovskim podjetjem za nabavo blaga. Podjetje lahko dobi le toliko kredita, kolikor ima lastnih obratnih sredstev — to pa je skoraj dvakrat manj kot narekujejo potrebe. Podjetje je bilo primorano zmanjšati zaloge in s tem tudi izbiro blaga.

PODJETJE

"NOVOLES"

LESNI KOMBINAT — NOVO MESTO

razpisuje prosto delovno mesto

STROJNIKA

parnega kotla v Tovarni vezanih plošč v Straži pri Novem mestu

Pogoji: izpit za strojnika parnih kotlov ali strojevodja JŽ. Osební dohodek se določi po pravilniku o osebnih dohodkih.

Prijave za zasedbo delovnega mesta pošljite čimprej upravi podjetja »Novoles« — lesni kombinat Novo mesto, Prešernov trg 9.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

SEVNICA: še povečati izvoz!

Delovne organizacije v občini Sevnica so lani precej izboljšale svoje gospodarjenje in povečale produktivnost pri delu. Še vedno pa veliko premalo izkoriščajo delovna sredstva, s katerimi razpolagajo. Ponekod jih ovira obrtniški način proizvodnje, drugod spet iztrošnost strojev ali pa slaba organizacija dela. Za leto 1965 nalaga družbeni plan prav vsem velike dolžnosti in jih opozarja na rezerve, ki jih do sedaj še niso znali izkoristiti.

Delovne organizacije so lani precej povečale svoje sklade. Na zaposlenega znaša to povečanje 136 odstotkov. Bruto osebni dohodki so se povečali v primerjavi z letom 1963 za 40 odstotkov. V obrti in komunalnih de-

javnostih so porasli celo za 91 odstotkov. V trgovini znaša ta porast 30, v industriji 27,8, v kmetijstvu 26,7, v prometu 24,5, v gostinstvu 17 in v gradbeništvu le 2,4 odstotka. Zvišanje osebnih dohodkov za 40 odstotkov je bilo glede na stvarne uspehe in ostale pogoje pretirano in to nujno vpliva na nestabilnost na trgu lpd.

Skupen izvoz je lani porasel za 30,7 odstotka. Največji porast je doseglo kmetijstvo (50 odstotkov). Sledi industrija z 42 odstotki, obrt pa je lani nazadovala za celih 54 odstotkov. Obrtne dejavnosti so izpolnile komaj 18 odstotkov planiranega izvoza. Vsa podjetja, ki prodajajo svoje izdelke na tuja tržišča, torej niso izpolnila planskih obveznosti. Tem-

bolj se bodo morala potruditi za izvoz v tekočem letu. Ustvarjanja deviznih sred-

KOČEVJE: v prvi polovici maja volitve samoupravnih organov

V kočevski občini se že intenzivno pripravljajo na volitve novih članov organov upravljanja. Čeprav določa zakon, da morajo biti opravljene volitve še aprila, jih bodo izvedli le v nekaterih kolektivih. V večini kolektivov bodo volili nove člane samoupravnih organov v prvi polovici maja, ker so čakali na republiški predpis o volitvah samoupravnih organov. Tu niso upoštevali 15. člena

zveznega temeljnega zakona, ki pravi, da je treba izvesti volitve v začetku leta, praviloma po sprejetju zaključnega računa.

O pripravah na volitve samoupravnih organov so minuli petek razpravljali na plenumu občinskega sindikalnega sveta, še prej pa je sindikalni svet priporočil delovnim kolektivom in sindikalnim organizacijam, naj do-

bro premislijo, katere člane bodo izvolili v delavske svete in upravne odbore. Člani organov upravljanja morajo biti res najboljši delavci, široko razgledani, ki bodo poleg problematike delovne organizacije stalno spremljali tudi problematiko svoje občine. Poseben poudarek je treba dati tudi kandidiranju žensk in mladine.

V elektrarni se pripravljajo na volitve DS

16. maja bodo v TE Brestanica volili polovico članov DS, katerim bo potekel mandat. Te dni že razpravljajo po oddelkih o kandidatih in

o tekočih problemih. Prihodnji teden bo sklican zbor volivcev delovne skupnosti, na katerem bodo sestavili dokončno kandidatno listo, predsednik DS pa bo poročal o dosedanem delu samoupravnih organov. Na volitve še pripravljajo zelo resno, saj čakajo samoupravne organe ob reorganizaciji elektrogospodarstva odgovorne naloge.

TEDESKI NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

● Na deveti seji glavnega odbora SZDL Slovenije, ki ji je predsedovala Vida Tomšič, so bile besede Borisa Zihnera, člana izvršnega odbora, namenjene Osvobodilni fronti. Spomnil se je te edinstvene množične tvorbe, najpomembnejšega notranjepolitičnega činitelja zmage. Slovenski delavski razred s svojo akcijsko enotnostjo je tvoril borbena jedro in je dejansko dal najpomembnejši delež gibanju; vtisnil mu je svoj borbena pečat. Protiimperialistična fronta slovenskega naroda, oblikovana aprila 1941, čeprav je dejansko nastajala že prej, je prerasla v akcijo vsega ljudstva. Tej akciji gre zasluga, da smo iz naroda hlapcev prerasli v narod samostojnih oblikovalcev svojega življenja in svoje prihodnosti. Slovenski narod si je tako sam postavil temelje današnje enakopravnosti in skupnosti jugoslovanskih narodov. Sila enotne ljudske volje, vodena po Komunistični partiji, je ustvarjala, kar se je prej zdelo nemogoče. Ustvarila je državo v državi; v srcu okupirane Evrope je oblikovala oblast upornega ljudstva. Odpravila je kapitalistične in pričela graditi nove, socialistične odnose. Razvila se je v današnje Socialistično zvezo, prostovoljno demokratično zvezo občanov in najširšo oporo družbenopolitični aktivnosti in družbenemu samoupravljanju delovnega ljudstva, kakor je zapisano v V. poglavju temeljnih načel nove jugoslovanske ustave.

● VREDNOTE REVOLUCIJE SO ZAKLADNICA DRAGOCENIH IZKUSENJE, je med drugim dejal Janko Rudolf na redni skupščini Zveze združenj borcev NOV Slovenije. Predsednik je v obširnem in tehtnem referatu pohvalil organizacije ZZB, ker so se v večini primerov iztrgale iz ozkosti in zaprtosti vase in ker čedalje aktivneje sode-

lujejo pri urejanju vseh najpomembnejših družbenih vprašanj. Posebej je poudaril pomen negovanja tradicij NOB in socialistične revolucije. To je dejavnost, ki neposredno vpliva na sedanja dogajanja, zlasti pa na mlade generacije. V etično moralnih vrednotah revolucije imamo neizbrisno zakladnico dragocenih izkušenj. To so vedno sveže moralne prvine, s katerimi plemenitimo vse najodobnejše napore za nadaljnji razvoj v današnjem in prihodnjem času. — Predsednik Janko Rudolf je govoril še o tem, da dragocena pričevanja ne smejo to-

OF — SILA ENOTNE LJUDSKE VOLJE

niti v pozabo. Treba se je zavedati, da ljudje umirajo in odnašajo s seboj v grob podatke in marsikaj, kar bi bilo za zgodovino naše revolucije neobhodno potrebno. — Za novega predsednika Zveze združenj borcev NOV Slovenije je bil izvoljen Franc Leskovšek-Luka.

● VOLITVE POMENIJO AFIRMACIJO OBČANOV IN PROIZVAJALCEV, je dejala Vida Tomšič v svoji zaključni besedi po poročilu in razpravah o volitvah na deveti seji glavnega odbora SZDL Slovenije. Volitve pomenijo tudi afirmacijo organiziranih političnih sil. Pri teh volitvah je bil opravljen prehod v kadrovsko politiko, kakršna ustreza pojavu novih generacij in sistemu samo-

upravljanja. V bližnji prihodnosti pa nas čaka naloga, da poglobimo zvezo med odborniki in poslanci ter občani, kar je nemalo odvisno od tega, koliko bo Socialistična zveza dovolj gibčna in živahen instrument delovnih ljudi. Načela demokratične izbire funkcionarjev je treba uveljavljati tudi pri vseh nadaljnjih volitvah v samoupravne organe.

● 8. MAJA ZBOR SAMOUPRAVLJAVCEV SLOVENIJE. To bo osrednja republiška proslava v počastitve 20-letnice osvoboditve. Zbora, ki bo v novi športni hali v Tivolju, se bo udeležilo okrog 6.300 predstavnikov delovnih organizacij, predstavniških organov ter družbenopolitičnih in družbenih organizacij. Na čelu delovnega predsedstva, ki je bilo izvoljeno na deveti seji glavnega odbora SZDL, bo Miha Marinko. Referat »Ob 20-letnici osvoboditve« bo podal Edvard Kardelj. Nato bodo govorili še predstavniki družbenopolitičnih organizacij, predstavniških organov in delovnih organizacij.

● VI. KONGRES SZDL SLOVENIJE BO MARCA 1966. Sklep o tem je bil sprejet na deveti seji glavnega odbora SZDL Slovenije. Kongres bi dejansko moral biti že letos spomladi, vendar to ni bilo mogoče zaradi VIII. kongresa ZKJ in republiških kongresov Zveze komunistov. Na seji so sklenili, da je treba takoj začeti z vsebinskimi in organizacijskimi pripravami na kongres. Treba je pripraviti poročilo in okvirno obdelati vse probleme, o katerih naj bi razpravljali VI. kongres SZDL Slovenije. Vse te in druge naloge (pripraviti bo treba tudi izvolitve delegatov) je plenum zaupal izvršnemu odboru glavnega odbora SZDL Slovenije.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Ameriški zunanji minister Dean Rusk je nedavno izjavil, da so Združene države Amerike pripravljene sestati za zeleno mizo in se pogovarjati o tem, kako zagotoviti Kambodži nevtralnost, neodvisnost in ozemeljsko nedotakljivost. No, to so Kambodži zagotovili že na ženevski konferenci, ko se je morala Francija po porazu pri Dien Bien Fuju umakniti iz Indokine; vendar so vpadli na kamboško ozemlje bodi desničarskih sil iz Laosa bodi iz Južnega Vietnama in iz sosednje Tajske zadnje čase vse pogostejši, pa se šef kamboške države princ Sihanuk povsem upravičeno poteguje za to, da bi države, ki so nekoč že obljubile Kambodži neodvisnost, to zdaj znova storile. Zlasti je pritiskal na Sovjetsko zvezo in na Veliko Britanijo — s predsednici ženevske konference, naj skličeja še eno tako konferenco. Sovjetska zveza je ustregla in poslala Londonu predlog, naj bi skupno določili datum take konference, London pa se je temu upiral, češ da zdaj ni čas dozorel, da je treba počakati toliko časa, da bi bil zagotovljen vsaj minimalen uspeh take konference in podobno.

Z zaostritvijo vietnamske krize pa se je položaj tudi glede tega spremenil. Velika Britanija je poslala v Jugovzhodno Azijo posebnega odposlanca Gordona Walkerja, ki naj bi proučil, kako bi našli izhod iz vietnamske zagate, ter pretilpal mnenja vseh prizadetih. Kaže, da njegova pot le ni bila čisto zaman, saj je navsezadnje zdaj tudi London pristal na to, da bi se pogajali o — Kambodži. Tako bi čisto na druga vrata spravili skupaj vse tiste, ki vedre in oblače v

Vietnamu. Kajti čedalje manj je upanja, da bi sedli za zeleno mizo ter se pogovarjali o Vietnamu. Johnson namreč noče poslušati prav nikogar in venomer zatrjuje le to, da so ZDA obljubile saigonskemu režimu, da ga bodo branile in da zdaj ZDA le izpolnjujejo to obljubo pa bombardirajo Severni Vietnam, pošiljajo vedno nove čete v Južni Vietnam — po zadnjih ve-

težnjam vietnamskega ljudstva,« sta še dodala. In kako prav je povedal tovariš Tito v svojem govoru v alžirski univerzi, ko so ga promovirali za častnega doktorja prava, ekonomskih in političnih ved! Dejal je, da hočejo zagovorniki sile vsiliti vsem deželam svojo nadvlado pod krinko boja proti komunizmu, vsiliti hočejo neokolonialistične odnose deželam na poti razvoja, preprečiti vsako napredno gibanje v smeri socializma.

Za las bliže pogajanjem

steh so se na bojnem posvetu v Honoluluju dogovorili, da bodo počakali ameriško vojsko v Vietnamu na 100.000 mož itd.

Naj bo tako ali drugače, uspeh bi že bil, če bi vsi sedli za eno mizo. Se zmeraj je to bolje, kot pa da se vojna v Vietnamu širi kot plaz, ki je z vsakim centimetrom širši in večji. »V Jugovzhodni Aziji vmešavanja ZDA v notranje zadeve Južnega Vietnama in vojaške intervencije proti DR Vietnamu ni mogoče podaljševati brez skrajno nevarnih posledic za svetovni mir,« sta predsednika Tito in Ben Bela zapisala v skupno sporočilo o Titovem obisku v Alžiriji. »Čas je, da se konča s prelivanjem krvi v tem delu sveta s tem, da se takoj začne pogajanja, da bi dosegli miroljubno in pravično rešitev, ki bo ustrezala

Sploh je bil ta Titov govor podrobna analiza sodobnega dogajanja na svetu, posebej pa politike koeksistence, ki si jo najrazličnejše tolmračijo. Dandanes jo priznavajo celo imperialistične sile, to pa le tam, kjer so svobodoljubne sile dovolj močne, kjer pa niso, je zanje konec tudi koeksistence. Drugi spet trdijo, da koeksistence z imperialističnimi državami ne more biti. Po tej pameti je možen napredek samo z vojno. Kam bi to pripeljalo, si ni težko predstavljati, k vesplošnemu uničenju. Toda taisti tudi zatrjujejo, da atomska vojna sploh ni mogoča in da bo tretja vojna bita le s konvencionalnim orožjem. Taka pojmovanja so, je dejal tovariš Tito, popolnoma nesvarna, škodljiva in nazadnjaška, ker omogočajo tistim, ki zagovarjajo uporabo sile v mednarodni politiki, da začenejo razne lokalne akcije in vojne. Toda če bi vse socialistične sile skupno z vsemi naprednimi in miroljubnimi silami v svetu dosledno izvajale politiko koeksistence, bi bil odnos sil dosti ugodnejši za sile miru in napredka.

Klene Titove besede v tej svetovni zmešnjavi.

Peter Šobar iz Kočevja:

1. maj je bil praznik želja

Peter Šobar, upravnik muzeja v Kočevju, živi za preteklost, za zgodovino. Ves je zakopan v orumenele dokumente, ki jih je čas že davno načel; skuša jih ohraniti, urediti, povezati v smiselno celoto. Naporno in zahtevno delo, ki se mu predaja z vsemi silami.

V ozki muzejski pisarni, polni dokumentov, starin in čudnega vonja, se pogovarja o minulih časih, dogodkih in ljudeh. O časih, ko se je pričel proletarijat v ribniškem in kočevskem koncu zavedati samega sebe, ko je pričel nastopati organizirano in se boriti za svoje človeške in delavske pravice.

Spominjam se, beseduje tov. Šobar, da so v Ribnici svečano praznovali 1. maj le v letih 1920-21, ko je bil maloštevilni proletarijat revolucionaren ter pod vplivom Partije in ljudi, ki so se pravkar vrnili iz prve delavske države Sovjetske zveze. Pod vplivom klerikalne politike in zaradi zakona o zaščiti države pa je delavsko gibanje počasi nazadovalo, zavedne komuniste so pričeli preganjati. Spominjam se, da komunisti pri ljudeh niso mogli dobiti niti mleka, ker so se ti bali posledic.

V Ribnici se je leta 1936 prvič organizirala sindikalna organizacija, v katero je bilo včlanjenih okrog 300 delavcev, v režimski sindikalni organizaciji Jugoras pa je bilo le okrog 100 članov. Jugoras nikdar ni mogel zaživeti, nikdar ni dobil podpore delavcev in je propadel...

To so bili časi nenehnih borb, nenehne bojzani pred hudimi posledicami. Spominjam se, da je bilo treba vsako prvomajsko praznovanje »ukrasti«, priboriti si ga; uporno smo se oklepali našega praznika, pa čeprav le s cvetjem, rdečo kravato, pogumnejšo besedo. Spominjam se tudi 1. maja pri vojakih — 1933. leta. Služil sem pri topništvu in dan pred in po 1. maju smo bili v stalni pripravljenosti, nastopiti proti demonstrantom, proti proletariatu.

Ko je šla Partija s svojimi akcijami po letu 1937 širše med ljudi, se je tudi dejavnost zavednega proletariata povečala. Pri nas v Ribnici je bilo to toliko težje, ker je bilo malo pravih proletarcev, večina napol kmetov, medtem ko so bolj znane akcije kočevskega proletariata... Malo pred pričetkom vojne smo v Ribnici organizirali novo sindikalno organizacijo — URS, katere duhovni vodja je bila Partija. Sindikat je izvajal več akcij: dosegli smo, da so delodajalci delavcem na orožnih vajah dajali plače, da so se uveljavile minimalne plače po zakonu, česar podjetniki niso hoteli sprva priznati, zbirali smo rdečo pomoč za španske borce, utrjevali Partijo, organizirali društva prijateljev Sovjetske zveze itd.

Z duhovnim vodjem kočevskega proletariata Jožetom Šeškom sva prvič prišla skupaj v letu 1938 med volilno akcijo. Kot kandidat Partije

je na skupni opozicijski listi nastopil Janez Tomšič iz Stop pri Velikih Laščah. Čeprav ni bil izvoljen, je pomenila sama kandidatura velik uspeh za Partijo, saj je dokazovala moč organizacije. — Teško bi se spomnil, zaključki sobesednik, kateri prvi maj je bil v preteklosti najlepši, vendar se mi zdi, da je bila najlepše darilo partizanov domovini za prvi maj 1942 osvoboditev Broda na Kolpi in 30 ali 40 vasi v Kolpski dolini...

E. GRIVEC

PETER ŠOBAR, UPRAVNIK KOČEVSKEGA MUZEJA: Praznovanje 1. maja je bilo nekoč simbol upornosti zavednega proletariata, znak borbe delavskega razreda za svoje pravice, znamenje novih dni. Praznovanje delavskega praznika je bilo tvegano in vendar so ga povsod praznovali...

Praznik dela in 9. maj v krški občini

Občinski odbor Socialistične zveze v Krškem je že razpravljal o praznovanju 1. maja, praznika dela, in 9. maja, dneva osvoboditve. Letošnji 1. maj bodo praznovali predvsem po delovnih organizacijah, brez večje osrednje proslave, tako da bodo kolektivi na slavnostnih akademijah, ki naj bi imele predvsem delovni značaj, pregledali povojni razvoj v gospodarstvu in samoupravljanju. 2. in 3. maja bodo delovni kolektivi prirejali skupinske izlete na razne turistične točke in v kraje, znane iz narodnoosvobodilnega boja. Na predvečer 9. maja bodo slavnostne akademije v Krškem, na Senovem, v Brestančici in v Ko-

stanjevici, v drugih manjših krajih pa bodo vaški aktivni pripravili proslave skupaj s področnimi šolami.

79-letni Andrej Modic: prvi na volišču na Dvoru

Območje Dvora in okolice je bilo na zadnjih volitvah zelo razgibano. Na voliščih Dvor, Doljni Kot, Jama, Lašče, Stavča vas in Sadinja vas so zaključili volitve že dopoldne. V Doljnem kotu so končali okrog osmih, na Laščah pol ure pozneje. Najstarejši Dvorjan, 79-letni Andrej Modic, je že pred začetkom volitev čakal volilni odbor na volišču!

S. M.

Jože Oštir iz Vrbine pri Krškem:

7. maja 1945 zvečer: „Konec vojne“

— V partizane sem šel 19. marca 1942, pripoveduje Jože Oštir iz Vrbine 8 pri Krškem. — Kot begunec sem takrat živel na Dolenjskem pri Beli cerkvi. Partizani sem v Gorjanskem bataljonu in v XV. belokranjski brigadi.

Doživljal sem, da je bilo na pretek. Vsak dan je bil preizkušnja zase. Teško se je odločiti, kaj je ostalo človeku najbolj v spominu: ali boji, ali juriši ali preboji, ali lakota, mrz in napori, ali tovarništvo in dobri ljudje, ki so nam domala povsod pomagali? Preboj iz obroča na Ilovi gori je bil eden izmed trenutkov, ko mi je najbolj trda predla. Morda se ga zato najbolj živo spominjam.

Bil sem v minerski četi štaba XV. brigade. To je bilo v razdobju 1943/44. Minirali smo progo med Zdensko vasjo in Šentvidom, II. bataljon pa je bil na Veliki Ilovi gori v zaščiti. Štab brigade je bil na Mali Ilovi gori nad šolo, pri njem pa je bila vsa komora in del minerske čete, v kateri sem bil jaz. Nemško-

domobrantska kolona nas je na tiho obkolila in kar naenkrat je zaropotalo. Za boj sposobnih nas je bilo vsega kakšnih dvajset. Prav blizu si niso upali, najbrž so mislili, da nas je več. Nekako smo se razporedili in odgovarjali z ognjem. Komoro je bilo treba rešiti. Med vpitjem in streljanjem se je nekako uredila v zavetju hiš.

Načrt za preboj smo naredili kaj hitro. Najboljše je bilo udreti po bregu navzdol proti šoli in proti Veliki Ilovi gori, kjer so bili naši. Z močnim ognjem smo sovražnika najprej osupnili, medtem pa je naša komora že zdrvela proti šoli in mi za njo. Ko smo bili pri šoli, so nam naši iz Velike Ilove gore že lahko pomagali z ognjem, ki so ga usmerili na napadalce. V obroču smo bili kakšne tri ure. Imeli smo

tri ranjence, enega smo rešili, dveh pa nismo mogli. Vsa komora je prišla iz obroča. Hajka je trajala nato ves dan, kolono, ki nas je napadla, pa smo še istega dne počakali, ko se je vračala proti Zdenski vasi in jo s pomočjo našega tretjega bataljona popolnoma razbili.

Osvoboditev sem pričakal v Starem trgu ob Kolpi. Takrat sem delal na okraju Kostanjevica, ki je imel sedež na Suhorju. Ker se je govorilo, da se bodo čez Belo krajino umikale proti avstrijski meji ustaško-četniške enote, so naši vso Belo krajino izpraznili. Vse se je nagnetlo v dolini Kolpe pri Starem trgu. Polepno smo poslušali skopa poročila, ki jih je lovil vojaški radio oddajnik. Ta so nato krožila od ust do ust. Tako smo zvedeli za osvoboditev Trsta in za ustanovitev

prve slovenske vlade v Ajdovščini.

7. maja zvečer smo sedeli »okrajevci« v neki sobi, ko je pridrvel vanjo sekretar rajona Franc Šiško. Iz obličja mu je sijalo neznanosko veselje. Razklenil je roke in zavpil: »Hura, fantje! Nemčija je

kapitulirala! Konec vojske! Prvi trenutek smo onemeli, nato pa ponoreli od veselja. Vse, kar je naš okraj takrat imel, smo hitro naložili na voz in jo še istega večera mahnil proti Kostanjevici. Tja smo prispeli 8. maja zvečer.

Nace Poljanšek iz Brežic:

„Prvi maj smo slavili na Šentvidu“

Ignac Poljanšek je eden tistih naprednih Slovencev, ki so se za 1. maj že od nekdaj udeleževali skupnih srečanj in izletov. Zdaj je v 74. letu. Še zelo mlad je postal član Sokola. Še organizacija nemško misleči oblasti ni bila zaželeno. O njenih začetkih pripoveduje tov. Poljanšek takole:

»V Brežicah je opravila za Slovence veliko pionirsko delo čitalnica. Iz njenega jedra se je razvil Sokol. Ta organizacija nas je pozneje združevala in noben prvi maj ni minil brez praznovanja. Meščani so se zbrali že ob petih zjutraj, vzeli s seboj južino in se napotili na Šentvid. Nazaj so se vedno vračali s pesmijo. Toda 1. maja niso slavili samo v mestu. Mnogi kmečki ljudje so na ta dan s cvetjem in zelenjem okrasili svoje vozove in konje. Podobno so potekala praznovanja delavskega praznika tudi po prvi vojni. Šentvid je vsako leto znova postal zbirališče vseh tistih, ki so spoštovali 1. maj.«

»V spominu ste se sprehodili skozi obdobje Avstrije in bivše Jugoslavije. Tu je začetek druge svetovne vojne. Kako ste jo dočakali in preživeli?«

»Ze 17. aprila 1941 me je gestapo z 11 drugimi Brežičanji odpeljal v krške zapore. Čez nekaj dni so nas pripeljali nazaj. Sredi noči smo morali zbuditi družine in čez dobro uro smo krenili z avtobusom proti Samoboru. Pustili so nas sredi ceste z besedami: 'V nemški deželi niste zaželeni in kdor se bo vrnil, bo ustreljen.' S Hrvaškega smo se čez kak mesec pretokli v Ljubla-

no, ker smo zvedeli, da naše ljudi zapirajo tudi v Zagrebu.

V Ljubljani sem med begunci organiziral vključevanje v OF in jih pridobil nekaj čez 40 za narodnoosvobodilno gibanje.«

»Česa se najbolj živo spominjate iz okupirane Ljubljane?«

»Pozimi je bilo. S tramvajem sem se pripeljal po tedanji Prešernovi ulici in izstopil pri tromostovju. Na pločnikih je bilo vsepovsod polno ljudi. Tedaj pride od nekod skupina deklet in fantov, starih 14 do 15 let. Dekleta so imela v rokah velik šopek rdečih nageljnov. Vsi skupaj so se nato ustavili pred Prešernovim spomenikom in položili rože k pesnikovi nogam. Mislim, da je bilo na dan obletnice Prešernove smrti.

Nenadoma smo zaslišali kričanje in zagledali fašiste, kako so tekli s puškami in revolverji z nasprotnega nabrežja Ljubljane. Skupinica Prešernovih obiskovalcev se je medtem že zgubila, fašisti pa so zlihi ves svoj bes na enega izmed delavcev, ki si je ravno tedaj ogledoval rože na spomeniku. Nekaj vojak ga je s puško udaril po hrbtu, nakar je presenečeni delavec hitro pobegnil pred drugim udarcem. Ta kruti prizor je v trenutku prekinil lepo in iskreno srečanje mladine s svojim slovenskim pesnikom.

Tov. Poljanšek je še in še kakor iz knjige naševal spomine, oživljal dramatične dogodke iz bojev Cankarjevega bataljona in nazadnje opisal svoj povratek v zapuščene in oplenjene Brežice sredi poletja 1945. Postal je prvi predsednik občine in vsa nadaljnja leta opravljat najrazličnejše dolžnosti kot družbeno politični delavec.

-EY

ZDRAVILIŠČE ČATEŠKE TOPLICE

ČESTITA

VSEM SVOJIM GOSTOM ZA PRAZNIK DELA IN SE JIM SE NADALJE PRIPOROČA ZA OBISK!

DELOVNI KOLEKTIV RESTAVRACIJE

NA GRIČU BREŽICE

SE PRIPOROČA ZA OBISK MED PRVOMAJSKIMI PRAZNIKI, HKRATI PA VOŠCI VSEM OBCANOM ZA 1. MAJ IN 20-LETNICO OSVOBODITVE!

VSE OBCANE IN DELOVNE KOLEKTIVE SPOD. POŠAVJA POZDRAVLJA ZA 1. MAJ IN JIM ČESTITA

KMETIJSKO GOZDARSKO PODJETJE BREŽICE

OB TEJ PRILožNOSTI ČESTITAMO TUDI ZA 20-LETNICO OSVOBODITVE!

Danes otvoritev novega mizarskega obrata SGP PIONIR

29. aprila ob 17. uri bodo v Brežini slavnostno izročili namenu novi mizarski obrat SGP PIONIR. Mizarski obrat, ki se je doslej stikal v prejšnjih prostorih ob Trdinovi cesti na Grmu, bo s tem dobil nove, lepe prostore, v katerih bo svojo dejavnost lažje razvijal. Otvoritev novega obrata je lepa slavnost, tako v okviru praznovanja 1. maja, kot tudi 600. letnice Novega mesta in 20. letnice osvoboditve.

Prvomajska čestitka

Za praznik dela želimo vsem domačim prijetno praznovanje in jih prav lepo pozdravljamo: Alojz Mrzelj, Franc Medved, Franc Spelč, domači fantje, ki so pri vojakih v Sarajevu.

POSTRANSKI ZASLUŽEK

n u d i m o UPOKOJENEC IN UPOKOJENKAM, TRGOVSKIM USLUZBENCEM, TRAFIKANTOM IN DRUGIM po vsej Sloveniji. Prijavite se pisмено na »ED-6«, poštni predal 401, LJUBLJANA

Bilo je v tistem apokaliptičnem času, ko se je nek neznan narodil, zagoden med venomer napajočo, zemlje lačno germanško in romansko gmojo, prvič zavedel svojih spečih moči; ko se je njegova doslej neenotna masa pričela kristalizirati v vzgibih, da se jim je sam čudil. Vanj vržena iskra upora je bila netilka, ki je zažgala gorivo, katalizator, ob katerem je plamen odpora plamtel iz tisoč let nabiranih moči. Kdo bi verjel, da je tak, tako premočno inteligentni upor pritlikavca proti velikanom sploh mogoč, pa naj bo David še tako bister in Goljat še tako domišljivo omejen.

Živel sem življenje na najvišjo potenco, čeprav sem premogel le žlico, zobno ščetko in puško. Da, puško, vsakdo bi me lahko ubil, a tudi jaz njega. Kdo bo to vse kdaj opisal izvirno in golo, tako kot je res bilo, v vseh vrhunskih in nižinah, vzponih in padcih, junaštvih in šibkostih? Ga bodo prinesla prihodnja leta, dokler še živimo, ki smo to živeli? Novodobnega Andrića, našega Hemingwaya, da bi napisal izvirno slovensko »Vojno in mir«; ki mu nič ne bi kalilo pogledov; ki bi znal iz svetlih cvetic in trnovih bodic zviti venec, kakor pritiče tej prvi herojski dobi slovenskega naroda, slavolok, ki ga mnogi čutimo, vidimo, naslikati pa ne znamo.

TRETJA NOČ

Odlomek iz knjige Franceta Avčina **KJER TIŠINA ŠEPETA**
— Izdala Mladinska knjiga v zbirki **GLOBUS** — Delo je bilo nagrajeno z eno izmed letošnjih Levstikovih nagrad

Pomlad 1944 se je dolgo obirala. Zima je bila sicer mila, da smo se januarja kepali v Kolpi, potem pa je zamedlo vso Kočevsko na metre visoko. Živel sem tedaj v bazi 13/23, s prizanesljivim nasmeškom imenovani »Kripelbaza«. Tam sredi zadnjih požganih kočevskih vasi nad kolenom skrivnostne Kolpe niže na Kostela se je skrivala v skrbno prikriti kraški vrtači. »Kripelbaza« zato, ker so nas tam zbrali člani Znanstvenega inštituta pri SNOS, same intelektualce, pesnike, muzike in podobno zloto, ki je v borbi le navlaka, po njej pa utegne mogoče kdo le kaj koristiti. Pridejali so ji še nas nekaj inženirjev, menda zato, da bi bilo delo bolj realistično. No, ko bi le povsod bili na duhu in telesu tako malo »kripelniki«, kot smo bili mi tam! Ne morem si predstavljati družbe čudovitejših brihtnežev vseh sort kot te, ki me je — tehniški »corpus alienum« — sprejela medse. Cesa vsega sem se primitivni tehnik naučil od njih! Vzgjajali pa so me s kaj svojimi prijemi. Če je tehnik npr. popravil razmajani pisalni stroj, pa se je ta sicer vsem potrebna, a vendar banalna tehniška priprava vseeno še zatakala, je brž slišal takole čez ramo pesniško vzvišeni in hkrati galilejevsko uničujoči »Eppur non si muove!« Če je visoki »direttore« inštituta repetiral svojo italijanko tako, da je ročico zaklepa prijel v levo in nad puško, je bil to kvečjemu suvereni prezir tehnike, ne pa mogoče kako vojaško neznanje. Z nečim pa sem jih le krotil: z ročnimi bombami! Le z njimi v žepu nahrbtnika sem jim lahko obvaroval v svojem razvpitem nahrbtniku skrito slivovko, med, zlasti pa meni smrdljivi tobak. Teh zahrbtnih tehniških naprav so se znanstveniki po zdravem instinktu le bal in so jih raje prepuščali prozaični tehnik. Sicer bi bili popili, polizali, predvsem pa pokadili vse na en mah, saj so nekoč zaradi polovice cigarete, ki je padla v špranjo v podu, hoteli podreti kar celo barako. Tako pa so dobivali vse lepo po malem. Tudi največji duhovi imajo svoje šibkosti...

Iz tega hkrati olimpskega in bukoličnega okolja me je izvelkel poziv, naj pridem za nekaj časa v Crnomelj k Slovenskemu narodnemu gledališču kot — pianist. Ze niso trenutno imeli boljšega, pa v sili vrag muhe žre. Šele ob začetku vojne sem pod vodstvom globoko muzikalne učiteljice res spoznal svet

muzike in ves izrazni spektrum klavirja. V Semicu sem našel Chopinove balade, preludije, etude in noturne, oguljene in razcefrane, a Chopinove. V Crnomlju pa je pri Korenovih stal črn »Foerster« z angleško mehaniko. Kako bi se ustavljal mi ku glasbe, mojega drugega dobrega duha, ko prvi, planine, ni bil več dosegljiv. In sem šel.

Moja doba v gledališču je bila najnenavadnejša, kar sem jih živel. Kulturniki so bili zame nov svet, donkihotski in donhuanski hkrati. Vendar je bilo čisto nenavadno lepo. Doživljal sem spontane vzgibe ljudi, navdušenja, kakršna v miru niso mogoča; zanose, ko so sredi nagrobnega govora padlemu komandantu Stanetu pripravili v jok celo vodjo angleške vojaške misije, trdega polkovnika Intelligence Servicea; doživetja, ko črnolasa Primorka s tihim kristalnim glasom mirno poje čudovite pesmi, medtem ko modro nebo skruniijo morilski rafali. In sto drugih, tako nenavadnih, da jih podobno kot vso tisto dobo razume le, kdor jo je sam živel. Razčlenjujejo naj pa drugi, tisti ki so namesto ptičje svobode partizana raje izbrali previdno životarjenje za ljubljansko bodočo žico, naredko navešeno s koščki Hitlerjevega krvavega kruha. Po zmagi je lahko biti vojskovodja.

V gledališču sem staknil gripo. Močno me je bila izmučila, zakaj

nisem je utegnil odležati! Igralska mi inženirju ni godila, na bazi je čakalo še mnogo pripravljene dela za veliki trenutek, ko se bo za prvim črnim sesul še drugi, rjavi Moloh. Tako sem se nekega dne poslovil; prav, neprav. Bela Krajina je bila kopna, dehtelo je po pomladi, roški gozdovi pa so bili še mrko sivi. Bele lise so pravile o snegu. Dobil sem si bil tiste zime celo smuč, sila preproste sicer, a imeniten osebni velesalom sem si napravil z vrha Gač proti Crmošnjicam. Znanec, ki mu je bila vražja laška mina odtrgala nogo, mi jih je bil podaril. Bil sem tudi imenitno oborožen. Neki ranjenec, moj učenec iz oficirske šole GS-NOV in POS, je rad zamenjal za mojo lahko angleško brizgalno krogel svojo strašansko težko puško nenavadne podobe; polavtomat na deset ognjev, mauzer municija, je vedel povedati, imenitna reč, čeprav ne deluje. No, meni je brž. Z mojstri mehaniki v Starih žagah, ki sem bil prej z njimi delal razne učene vojaške naprave, smo iz daljnogleda laške svetlobne signalne priprave zgradili za moj top celo merilni daljnogled. Prvi ga je okusil rdeči kočevski srnjak. Naša kuhinja ga je sprejela s huronskim navdušenjem. Ob silni večerji se je potem oglasila himna naše baze: »In sončce je vzhajalo« (besedilo Udovič, glasba Pahor, premiera Udè), da je odmevalo daleč naokrog.

Z vso težko robo na hrbtu sem krenil. Moj stari ekspedicijski planinski nahrbtnik je bil nabit z belokranjskimi dobrotami za tovariše ob Kolpi, pač edini način, da so me, tehnika, vzvišeni humanisti sploh priznavali za homoidno bitje, neke vrste polčloveka. Tako sva hodila namreč moj nahrbtnik in jaz pod njim. Mnogo sva jih slišala na najin račun, toda omagala nisva nikoli, tudi v hajkah ne. Le enkrat bi bila skoraj, in o tem naj bo povedano sedaj.

Pod večer sem prikošnjaril na Mavren. Težko je bilo, neodležana gripa mi je legla na srce, ki zanj sicer še vedel nisem. Bolelo je in zbadalo. Prespal sem pri znancih v zidanici, nekolikanj s pomočjo nektarja v zajetnih sodih. Ko sem se ves težak predramil, je bilo sila svetlo. Sneg, težak cunjast sneg, je bil zapadel ponoči. Ti pa trideset kilometrov skozi gozdove do Kolpe, z vso to težko kramo! »No, bo že kok, še zmeraj je blo kok, če ne tok

pa tok.« sem se tolažil po gorensko. Karto imaš in kompas, mnogo si že prehodil sam, v partizanih in prej, spal v gozdu pod strešico iz vej, v listju, zarit v kopicu sena. Tako veš, da se zvezdnato nebo res vrti.

In tako se tudi to pot nisem ustrašil. Smučim imam, ha, pa mažo zanje tudi: kos čebelnega voska, imeniten »medium«, kot nalašč za ta sveži sneg in to srednjo temperaturo. Zato sem naposled zavil v čemerni mokri dopoldan. Sprva sem gazil, ko pa se je vdiralo globlje in globlje, sem nataknil smuč. Tedaj se je pričela moja kalvarija. Gola drsna ploskev smuč se je brž ovlažila, novina se je nanjo pričela lepi v vse večjih grudah. Nič ni pomagalo, da sem smučil venomer snemal in strgal z njih primrzeli sneg, takoj ga je bilo spet polno. Za menoj je ostajala sled, kakor bi bil tam hlačal medved.

Namažem smuč, pa bo šlo, seveda! Pretaknil sem ves nahrbtnik, toda moj »medium« je bil izginil. Pozabljen v zidanici, izgubljen? Peš se je udiral do kolen, do kobala. Brezupno? Saj ostajam na mestu, sredi te nemarne volhke megle, zamotan v mokre veje, zapleten s smučmi v mrežo pasti tenkega bukovja, ki ga je bil težki sneg pripognil v tla. Ni in ni šlo hitreje. Ure so minevale, čeprav se je bila moja spet ustavila. Že drugo vojno je preživljala, za očetom še sina, in persaja je imela sirota le še polovico.

Stemnilo se je povsem, pot sledim le še po svitu med drevesnimi kronami. Je sploh še prava? Vedno pogosteje omahuje mrzlo potno čelo na palico, da se umiri divje bitje v prsih, vse teže je kreniti naprej. Tod je nekam redkeje, kaj če bi poskusil poševno navzdol, tako bo šlo hitreje, mogoče kar samo. Tu doli nekje morajo biti široke kočevske senožeti okrog Nemške loke. Poskusim zdrstati sneg z drsnih ploskev in glej, gre! Res drsi, pomrznilo je, vse hitreje drsim skozi temo. Se temnejše ploskve švigajo mimo, roki s palicama držim pred očmi, zaradi oči. Pa me zgrabi nekaj za nogo, da se kar razkrehnem, padam, padam, blisaga na glavo, glava v sneg, puška pa po njej, da se zasveti. Prekletstvo!

Dolgo sem se moral kopati iz snega. Z muko sem se pobral. Konec, nikamor več, tu ostanem, tako ali tako. Karkoli poskušam, počilo bo srce, pri kraju je. Obsedim na nahrbtniku. Tih šelesti vse naokrog, sneži, čutim na čelu. Če bi zakuril? Le s čim, vse je mokrsko? In nič ne vidim. Mogoče pa le niso daleč ljudje, kaki partizani ali tisti srbski begunci, ki so iz Gorskega Kotara pobegnili pred brati Hrvati, siromašni, da se bog usmili. Če bi klical? Poskusim, dolgo, brezupno. Tako le še bolj zbadam v prsih. Mrzel pot me obliva, že spet vročica? V roke zebe, seveda, puško držiš,

...Gore so vselej čiste. Kot žareče plamenice nad somrakom izrojene človekove civilizacije sijajo vzvišeno, prek vseh časov. Tudi v čase, ko nihče ne bo več hodil po njih, po tej zemlji. Ko ne bo ne tebe ne mene in nikogar več, ki bi s Turgenjevim še iskal skritih svetlišč, kjer le tišina šepeta.
(Iz uvodnih besed v knjigi Franceta Avčina **KJER TIŠINA ŠEPETA**. Avtor je knjigo posvetil »Spominu vseh, ki so padli v gorah za gore.)

jeklo, kdo ve, koliko vročih smrti je že siknilo skozenj. Toda s tem zlodjem mogoče priključijo ljudi! Kaj bo sicer z vsem bedastim strelivom? Sestkrat pritisneš in vsakič šteješ vmes do deset. Znak »na pomoč«, tako so nas učili pri skavtih. Sest plamenčkov je šinilo v noč, šest udarcev v zrak je udušil mehki sneg. Pa so rekli, da ne deluje, moj polavtomat! Meni deluje, pa še kako! Gorje mu, s komer bi se spogledala zares. Doslej ni bilo treba. Da le ne bi bilo treba, da ne bi nikoli moral dvigniti orožja nad sočloveka! Toda sedaj poslušajmo! Trikrat na minuto je odgovor.

Ni ga bilo. Seveda, ti norec, kdo pa se še gre skavte, v tej vojni noči sredi kočevskih gozdov! Pri kraju je tvoja učenost! Ko le ne bi tako zeblo. Ves moker si od mrliškega potu in sedaj se lepo ohlajaš, počasi, a zanesljivo. Ko ti pade toplo ta pod petindvajset stopinj, boš »še

Dr. inž. France Avčin, eden izmed letošnjih Levstikovih nagrajencev

topel« mrlič, ki ga nič več ne prebudi. Če bi imel tisti svoj angleški plašč! V Crnomlju je, kaka igralka ga nosi sedaj, lepe zlate gumbe ima, pa paradira z njim po trgu. Da, ta bi pomagal. Kaj pa žganje, belokranjska slivovka? Polne čutarice je nosim. Samo malo, samo na konec jezika, srce bo poglalo, zato še ne bom zaspal. Potegnem, še in še. Čudovito, kako greje! Pa če pride konec, bo vsaj topel. Sedaj sedi, uživaj, toplo je, še sneg topel.

Koliko jih je že hodilo po tej slovenski zemlji pred teboj. Davno pred teboj. Z ženami, sužnji, živino, z lokom in sulico, s kamnit, bronasto, železno sekuro v roki. Od štirih pritokov Donave proti morju, Rimski mare velivolom terraeque iacentes so jih vlekli z magičnimi močmi. Hodili so in propadali, kot boš danes ti. Vseh tistih ni več. Kaj potem, če tudi tebe ne bo! Smrt je tisto, kar nevede pričakuje vse življenje. Pravijo, da je v snegu topli, mila. In nebeška godba da jo spremilja, muzika sfer te zaziba in nirvano. Saj, če je to, saj jo slišiš, široki akordi, prav nežni, prav rahli, ko da jih poznam, ko da spet Janko v bohinjški Srednji vasi igra na orgle. Le kje se porajajo ta sozvočja? V moji glavi? Vendar, če jo zaslučim v levo, prihaja z desne. Če v desno, pa z leve. Svojo smer imajo, nekje ne daleč od tod nastajajo in ne v moji domišljiji. Resnična glasba je, ne le utvara.

Zdravam se, res je, akordi rahlo valove k meni skozi temo, tu pod menoj nekje se rojevajo, nedvoumno. Muzika, k njej! Kjer je glasba, tam je človek, od vsega živlega jo pozna le on. Dvignem se, še to poskusim, samo palici vzamem. In puško seveda. Sicer pa, če so ljudje, so le naši. Odtavam za zvoki navzdol skozi gozd. Lažji sem, le malo se udira. Bliže zveni, vse bolje slišim. Kaj ne visi tam v temi nekaj svetlega? Seveda, le naprej, sveti se. Zid je to, za njim nekje zveni. In nekaki križi ob zidu. Cerkev! Odrinem vrata. Iz medle svetlobe done akordi, počasi, slovesno. Vstopim! Na koru igra! Orgle! Le kdo igra? Zvlečem se po stopnicah. Star bradat mož sedi za tipkami, stopa na pedala, ob svitu brljave lojenke, neko v bedne cunjeto otroče mu goni mehove. Ob tej nočni uri, kdo ve zakaj, zakaj prav danes? Sedaj lahko sedem. Muzika, drugi moj dobri duh, hvala ti!

Zbudil sem se na klopi ob kmečki peči za silo popravljenе kočevske hiše, zavil v konjske odeje kot otrok. Dobri ljudje, sami lačni in strgani, celo mleka so mi našli, toplega mleka, kolikor ga je šlo vame. Mislili so, da nimam dna, so pravili. Starca, ki je igral, ni bilo več in njegovega otroka tudi ne. Tako ne vem, kdo je bil, ne vem, kdo so bili. Takrat sem pozabil, pomoč sočloveku do zadnjega je tisti čas bila sama po sebi umevna. Kaj bi dal sedaj, da bi vedel!

Svojo kramo sem brž odkril. Streljaj od cerkve je bilo vse pod snegom. Padlo je za ped novine, rodil se je jasen dan. Moči so se vrnile, kopriva ne pozebe. Čez Knežjo lipo in Pokštajn sem drsel proti skritim dostopom do Kripelbaze nad Volčjimi stenami. To bo dogodek, naj le vidijo znanstveniki, da jih njihov »elektrika migrant« ni pozabil, do kraja ne.

Smuč je neslo kot na krilih. Zakaj ko sem iztresel nahrbtnik, sem prav na dnu, v ogalu le našel tisti nesrečni košček čebelnega voska — smuško mažo.

Pred 30-letnico dragatuških dogodkov

Leta 1935 so padle v boju za ljudske pravice kar štiri žrtve iz kmečkih vrst. Prva Miha Gorše je padel 6. maja 1935 v Dragatušu, za njim je padel 19. avgusta Franc Eriah v Kovorju na Gorenjskem, 1. septembra pa Alojz Mavrič v Ljutomeru ter 18. decembra Anton Premelč na Bizeljskem.

Povod za dragatuške dogodke so bile volilne goljufije. Po končanih javnih parlamentarnih volitvah 5. maja 1935 je namreč skušala volilna komisija v Dragatušu, ne da bi objavila resnične volilne izide —, odnesti volilne spise z očitnim namenom, da jih ponaredi tako kot da bi zmagal pri volitvah eden izmed obeh Jevtičevih kandidatov, čeprav sta dobila oba skupaj komaj toliko glasov kot jih je dobil en sam opozicijski kandidat. To sleparijo so hoteli volilci na vsak način preprečiti. Protiljudska oblast pa tudi ni držala križem

rok, zato je naslednjega dne, to je 6. maja poslala iz Crnomlja še novo skupino orožnikov z nalogo, da omogočijo volilni komisiji njeno goljufivo namero. Ljudstvo pa ni odnehalo. Začelo je zvoniti plat zvona, ki je privabil somišljenike iz bolj oddaljenih krajev. V trenutku, ko je volilna komisija pod zaščito orožnikov skušala oditi z volilnimi spisi, se je vsulo nanjo kamenje. Orožniki so začeli streljati. Pri tem spopadu je bil smrtno zadet Miha Gorše, 55-letni kmet.

To je bil šele začetek odpora slovenskih ljudskih množic proti osvojeni diktaturi. Jevtičeva vlada je 24. junija 1935 sicer padla, toda Stojadinović — Koroščeva ni bila nič boljša. Ta vlada ima na vesti celo tri smrtno žrtve: Franca Eriaha, ki ga je orožnik z bajonetom smrtno ranil na pragu domače hiše, Alojza Mavriča, ki je padel sredi tritisoč glave množice

na Glavnem trgu v Ljutomeru in Antona Premelča, ki je padel na samem, brez prič.

Ljutomerski dogodki so po svoji dramatičnosti še najbolj podobni dragatuškim. V presledku 14 dni so se volilci kar dvakrat zbrali v Ljutomeru, da zahtevajo preklic diktatorskih zakonov in uvedbo demokratičnih svoboščin. Na prvem zborovanju 18. avgusta 1935 je bilo okrog 500 ljudi, ki so ob deževnem vremenu, s prepovedano slovensko zastavo, ki jo je nosil Jože Kerenčič, demonstrirali po Ljutomerskih ulicah, dokler jim poti ni zastavilo orožništvo in jih razgnalo. Na drugem zborovanju pa se je zbralo kar okoli 3000 ljudi, čeprav so bili zastraženi brodi na Muri, verzejski most in plitvina na Muri, na desni strani Mure pa so orožniške patrulje zasledile dohode v Ljutomer. Kljub tem ukrepom pa se je glavni trg bolj in bolj polnil. Najprej so poskušali potisniti množico z glavnega trga s prskanjem smrdljive vode. To izzivanje je množice še bolj ogorčilo, zato je vzkliknila protivladna gesla. Tedaj so orožniki začeli streljati na zbrovalce. Alojz Mavrič je bil smrtno zadet, v njegovi bližini pa jih je bilo nekaj tudi laže ranjenih.

V znak protesta proti krvoprelitju v Ljutomeru je bilo pa naslednje nedelje, 8. septembra 1935 sklicano zbo-

rovanje pri Vidmu ob Ščavnici, rojstnem kraju notranjega ministra dr. A. Korošca. To zborovanje je oblast, ne izbirajoč sredstev, pravčasno onemogočila.

Tri mesece po Ljutomerskih dogodkih je padel na Bizeljskem kmet Anton Premelč, četrta žrtev krvavega leta 1935, ker ni dovolil, da bi ga orožniki prijeli in telesno preiskali.

Žrtve, padle leta 1935 iz kmečkih vrst so delovno ljudstvo še bolj spodbujale: slovensko ljudstvo ne samo, da ni prenehalo z bojem proti osvojenim lastnim vladam, temveč je pod vodstvom partije vse bolj odločno vodilo tudi boj proti nacistično-fašistični navezanosti in je tako pripravljeno dočakalo napad na Jugoslavijo 1941, napad, ki je pred dvajsetimi leti prinesel nemškemu in italijanskemu fašizmu popoln poraz.

IVAN KREFT

Fantje pozdravljajo

Vsem fantom in dekletom iz okolice Novega mesta, kakor tudi svojem in delovnim kolektivom čestitajo za letošnji 1. maj in jim žele še mnogo uspehov fantje, ki služijo vojaški rok v Plevlju: Cvetko Zoran, Martin Smolič, Jože Zoran, Alojz Kukman, Rajko Kukman in Anton Skof.

Dragatuš vabi na krajevni praznik

Vsako leto 5. maja praznuje Dragatuš z okolico svoj krajevni praznik. Letos bo to praznovanje še večjega pomena, ker poteka 30 let od velikih ljudskih demonstracij proti staremu jugoslovanskemu režimu. Tedaj so zaradi naprednega mišljenja zaprli devet vaščanov iz bližnje okolice Dragatuša. Minilo pa je tudi že 21 let, kar je bil 5. maja 1944 Dragatuš bombardiran.

Glavna proslava je letos prenesena na 2. maj, organizira pa krajevna organizacija Zveze borcev. Program pripravljajo člani prosvetnega društva in učenci dragatuške šole. V popoldanskih urah bo domačine in goste zabaval priznani ansambel »Mahkovič« iz Zagorja ob Savi.

Obiščite 2. maja Dragatuščane za njihov praznik! M. B.

Prijetno in dobro sem se počutila

V zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani, na Lihartovi 51, najdejo mnogi naši državljani svoj drugi dom. Ta čas, ko so tam na zdravljenju, so v oskrbi požrtvovalnega zdravniškega osebja, ki se trudi, da bi se invalidi čimprej opomogli in se spet usposobili za normalno življenje. Dopoldan mine v kopeh, v telovadbi, obsevanjih in podobnem, po izdatnem in okusnem kosilu pa se začne popoldan, ki je posvečen družbenemu življenju. V prijetnih pomenkih, ob kinu, televizijskem sprejemniku, ob

šahu ali biljaru popoldan hitro mine. Mnogi se ukvarjajo z ročnim delom in pestre stvaritve pridnih rok so v nemajhno veselje ustvarjalcev, pa tudi prodati jih ni težko. Vodstvo zavoda ne pozablja na proslavljanje raznih praznikov, tako je za novo leto vse malčke bogato obdaril dedek Mraz odrasli oskrbovanci pa so dočakali novo leto ob vinu, kavi in kavi. Čeprav sem bila na zdravljenju, mi bodo dnevi, ki sem jih preživela tam, ostali v lepem spominu.

ANTONIJA PISANSKY

Ob nenadomestljivi izgubi drage žene, srčno dobre mame in stare mame

ANGELE FISTER

s Slančjega vrha pri Tržišču

se toplo zahvaljujem vsem, ki so jo spremili v velikem številu na zadnji poti, ji poklonili vence in cvetje in izrazili sožalje

Posebno se zahvaljujemo zadržnikom KZ Sentjanž — Tržišče za številne vence, kakor tudi sovaščanom in vsem, ki so nas v težki uri tolažili.

Zalujoci: mož Janez, otroci Ivan, Franc, Ivanka, snahe Pavla, Iva, zet Alojz, vnučki Stane in Pavlica in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Po dolgi in mučni bolezni nas je za vedno zapustila naša predraga mama, stara mama in teta

MARIJA GREGORČIČ

Lepa hvala vsem, ki so ji ob bolezni kakorkoli pomagali, prav posebno pa dr. Oblaku, sosedji Mariji Selak za nenadomestljivo pomoč in sorodnici Ani Vrhovec iz Ljubljane. Hvala vsem za darovane vence, cvetje in za izraženo sožalje. Posebno se zahvaljujemo organizaciji ZB, ki je poskrbela za lep pogreb, godbo in pevce. Hvala tudi tovarišema, zastopnikoma organizacij ZK in ZB za poslovlilne besede ob odprtem grobu. Še enkrat toplo zahvala vsem, ki so kakorkoli sočustvovali z nami.

Zalujoci: hčerka Tončka z možem in sinom ter s sorodniki.

Dobovo, Otočec, Ljubljana, Novi Sad, Križe in Trebnje.

„CELULOZA“: razumevanje za borce NOV

Aktivni udeleženci iz NOB v tovarni celuloze in papirja v Krškem ne morejo imeti manj kot 47.000 din osebnih dohodkov na mesec — Posebna skrb za dopuste, za izobraževanje, za štipendiranje otrok bivših borcev in za družabno življenje.

V zadnjih letih, ko smo začeli v javnosti pogostneje in bolj doležno razpravljati o skrbi za bivše borce NOV, je slišati veliko kritik na račun pomanjkljive zakonodaje. Brez dvoma so takšne kritike upravičene, saj so zakonodajna telesa mnoge pomanjkljivosti v zakonodaji že odpravila. Priznati pa je treba tudi to, da se skrb za borce ne more odvijati samo skozi obstoječo zakonodajo, pač pa mora ta skrb biti plod delovanja subjektivnih sil predvsem v delovnih organizacijah. Da je tako, dokaj zgovorno dokazuje primer iz Tovarne celuloze in papirja v Krškem, kjer so v zadnjih letih skrb za borce zelo raz-

vil. V omenjenem kolektivu je zaposlenih 76 borcev in aktivistov, ki so razporejeni na različnih delovnih mestih, od najvišjih do najnižjih. Kvalifikacijski sestav borcev je nadvse ugoden. Med njimi je kar 16 visoko kvalificiranih delavcev, 16 kvalificiranih, 8 polkvalificiranih, samo 6 je takšnih, ki so nekvalificirani ali delajo na pomožnih delovnih mestih (vratarji in nočni čuvaji), 18 delavcev je z

visoko in višjo strokovno izobrazbo, 7 s srednjo, preostalih 5 pa z nižjo strokovno izobrazbo.

Če bi si ogledali kvalifikacijski sestav zaposlenih borcev in aktivistov v tovarni celuloze in papirja pred leti, bi bil docela drugačen. Takrat je imel malokateri borec kvalifikacijo. V kolektivu so upoštevali navodila družbeno političnih organov in so kolikor se je le dalo, prepričevali in celo silili borce k izobraževanju in strokovnemu izpopolnjevanju. Kvalifikacijski sestav se je prav zavoljo tega tako izboljšal.

Samoupravni organi tovarne so v skrbi za borce NOV šli še velik korak dlje. Pravilnik za delitev osebnih dohodkov so izpopolnili s posebnim členom, ki določa borčevski dodatek za aktivne udeležence NOB. Ta člen nudi posebno ugodnost članom kolektiva, ki imajo za sodelovanje v NOB priznано dvojno delovno dobo. Udeleženci NOB od 1941. dobijo po 58 točk, udeleženci od 1942. po 51 točk, udeleženci od 1943. po 47 točk, udeleženci iz prve polovice 1944. po 43 točk in udeleženci iz druge polovi-

VSE KMETIJSKE PROIZVAJALCE
NA SVOJEM OBMOČJU,
ZLASTI PA KOOPERANTE,
LEFO POZDRAVLJA IN JIM VOSCI
PRIJETNO PRAZNOVANJE
1. MAJA

KMETIJSKA
ZADRUGA
BIZELJSKO

KRŠKO: sredstev za stanovanja borcev je premalo

Občinsko združenje borcev v Krškem ima 12 prošenj svojih članov za gradnjo in obnovo stanovanjskih stavb. Če bi hoteli ustreči tem prošnjam, bi potrebovali 115 milijonov dinarjev. Poleg tega pa ima odbor evidentiranih še 171 prošenj kmetov — borcev, ki prosijo za 134 milijonov din, ki bi jih potrebovali za obnovo svojih poslopj in deloma tudi za novogradnje. Občinski odbor Združenja borcev razpolaga letos le s 15 milijoni dinarjev za gradnjo in obnovo stanovanj iz sklada, 5 milijonov pa bodo dobili iz republiškega stanovanjskega sklada. Posebna ko-

misija si je ogledala stavbe vseh proslcev in stanovanjske razmere, v katerih živijo, sredstev, s katerimi razpolaga, pa je seveda premalo. Za najnujnejše potrebe bi potrebovala vsaj 40 milijonov din. Vse prosilce je še posebej prizadel predpis, da smejo kredite, ki so jim odobreni za gradnjo in obnovo stanovanj, uporabljati le preko gradbenih podjetij. To pomeni, da morajo dela pri gradnji ali obnovi svojih domov prepustiti gradbenim podjetjem, ki so seveda veliko dražja. V krški občini se borci zategadelj vprašujejo, kakšen smisel le ima ta predpis.

boljša delovna mesta in nekaj primerov je na ta način že rešenih. Vsako leto prirejajo tretjega julija že tradicionalno srečanje borcev na družabnem večeru, ko so leti tudi obdarjeni s knjižnimi darili. Letos bodo najbrž šli na izlet v Begunje. Vsi borci imajo prednost pri brezplačnem sedemdnevnem dopustu v Materadi ali pa na Lisci, žal pa za to ugodnost ni takšnega odziva kot bi ga bilo želeli. Stanovanjski problem borcev so že v celoti rešili, imajo le nekaj prošenj za pomoč. Stipendijska politika je že pravila stavb na podeželju, za kar pa ni sredstev. vsa leta naklonjena otrokom padlih in še živečih borcev. Tu je največ težav z dekleti, ki niso končala osemletke, po obstoječi zakonodaji pa jih ne morejo zaposliti. Ker je v domači krški občini preveč ženske delovne sile, ne morejo vzeti na delo hčerk, članov kolektiva, ki niso končale osemletke in stanujejo v brežiški občini. Ta problem povzroča nemalokrat precej negotovanja.

ZA PRAZNIK DELA
ČESTITAMO
VREM DELOVNIM LJUDEM,
HKRATI PA PRIPOROČAMO SVOJE
KVALITETNE IZDELKE!

MIRNA
tovarna šivalnih strojev
MIRNA na Dolenjskem

Svečan sprejem Kurirčkove pošte v Brežicah

V soboto, 24. aprila, so se vsi brežiški pionirji popoldne zbrali v Prosvetnem domu na slovesnem sprejemu Kurirčkove pošte. Priredili so partizanski miting, združen z nastopom harmonikarjev, pevskih zborov, folklorne skupine in recitatorjev. Letošnji sprejem Kurirčkove pošte je za pionirje brežiške občine izredno pomemben do-

iz Kruševca nam piše Dragim domačim, prijateljem in znancem vošči za letošnji delavski praznik Matija Grahek, zdaj vojak v Kruševcu.

godek, saj je bil tu začetek republiške pionirske štafete TV-Dolenjska. Iz Brežic je kurir odnesel poštno torbo na Čatež.

Program za miting so prosvetni delavci ob sodelovanju občinske Zveze prijateljev mladine zelo skrbno pripravili. Nagovori in nastopi so ustvarili med pionirji izredno praznično vzdušje. Za začetek in zaključek je zaigrala nekaj koračnic mladinska godba na pihala pred prosvetnim domom. Ob odhodu so zaželeli brežiški pionirji Kurirčkovi pošti srečno pot do Ljubljane.

Lahko se zgodi, da bodo tukaj, v tem kupu tovarišev roke spet prijele sošolca — kakor nekdanj v kolu, ki so ga plesali ob prazniku novega meseca. Zakaj se torej prezirajo? Zakaj se ne poznajo več?

»Natovari ta gnoj!...«

... SS-ovski šofer se bo vsak čas vrnil, Harry pa postopa naokrog in filozofira. Položil je Pinija ob vznožje gomile in se spustil s tovornega avta, da bi naprej natovarjal.

... Kaj pa ta tovorni avto, ki je zdaj pripeljal v taborišče? Nov oddelek SS-ovskih stražarjev? Odkar je tukaj, je že tretjič, da menja jo straže. In novi stražarji so vedno hušji. Videti je, kakor da izstopa nemška svetilolaska.

Ce takole od daleč gledaš v temi tovornjak, je Pini podoben krompirju, ki se je strkljal s kupa;

čev Luftwaffe v polovici ene izmene. A Zanvil je bil vedno zadnji gotov. Dokler se je še kakšen krojač potil ob stroju za gumbnice, se Zanvil ni ganil od dela. Nadzornik krojačnice Poldek je vedno preveril, koliko je naredil Zanvil: če Zanvil ni postoril dodeljenega dela, kvote ni bilo moč povišati. Komu vse je pomagal Zanvil iz Lublina! In koliko Zidov je na ta način rešil pred Poldkom! Kdo je razvedril in vplival pogum delavcem v krojačnici? Komaj je stopil Poldek iz krojačnice, že se je razlegel njegov glas:

»Zidje! Sešijmo jim mrtvaške prte! Preživeli jih bomo — da bi jih vrag!«

Zdaj leži na tleh »mrhovišča«, podoben slabotnemu, mrtvem embriju. Tako droben, izsušen je. Niti vlakno na njem ni bilo toliko vred-

SS-ovec je zlezal v tovornjak. Prav nič mu ni bila všeč razvrstitev v njem. Spravil se je nad trupla iz »mrhovišča« in jih zmetal na kup kosti. Nobeno se ni strkljalo dol. Kopica se ni niti malo zamajala. Nak, ni bila podobna kupu krompirja. Pinijeve hlače so bile kakor črna madež na kupu kosti. Njegove hlače so bile še vedno vidne, medtem ko je njega samega kup pri pričvrskal vase. Nič več ga ni bilo videti. Od odprtine je bil videti kup tak kot prej, kot da mu ne bi bili dodali niti enega okostnjaka, kot da ne bi bil sprejel vase vseh okostnjakov iz »mrhovišča«. Izginili so v gomilo, kakor da bi jih nikoli ne bilo. Sam madež — Pinijeve hlače — je bil viden na gomili okostnjakov kakor čudaška zaplata, ki se ni hotela zlititi v belino kosti. Zdaj je bil tovornjak spet kot čedna, čisto pometena prazna hiša. Danes bo treba natovoriti še mnogo »gnoja« iz mnogih taborišč.

SS-ovski šofer je skočil s tovornjaka, vzdignil zadnjo stranico in jo zaloputnil. Delo je bilo opravljeno.

»Se eno truplo je v »mrhovišču« je rekel Harry.

V njegovih očeh je zažarel ogenj. Zavrtelo ga je in začutil je trdo zemljo zbornega mesta pod rokami. Udarec v obraz ga je prikoval na tla.

»Gnoj!« je zarenčal Nemeč. »Smrdljiv gnoj!«

SS-ovski šofer je stopil v lopo, zgrabil moža za noge in ga zvelkel v tovorni avto. Harryju je donel okoli glave udarec kakor težki zvonovi, pa ni čutil bolečine. Glava Zanvila iz Lublina se je vlekla po tleh za Nemečem kakor bingljajoča glava ubitega ptiča. »Ne bi hotel, da bi moja žena in otroci vedeli, kako sem tukaj strohnel.« Uho, kamor ga je zadel Nemeč, je bilo gluho, a prav z njim je zdaj razločno slišal proseči glas Zanvila iz Lublina.

Nemeč je pobral Zanvila kakor posušeno zajčjo kožo. Vrgel ga je globoko v tovornjak, zapahnil zadnjo stranico in skočil v kabino. Motor je zabrněl. Tovornjak se je nameril proti izhodu in odpeljal na cesto. Med boedečo žico se je vrtinčil prah kakor bel dim nad ognjem. Vse naokrog je valovalo in se raztezala praznina, a vžgani motor je še vedno brnel v Harryjevih ušesih: Gonj. Gnoj. Gnoj...

Harry se je s težavo pobral s tal. Čutil je, da ga moči počasi zapuščajo, kakor drse iz izpite čaše poslednje kaplje.

S težavo se je zvelkel do vrat barake.

2

V baraki je bilo temno. S težkimi koraki je stopal med pogradi proti bolniški sobi. Za njim je gledal skozi odprta vrata barake dan kakor prej v temni, polni tovornjak. Tri vrste pogradov so polnile barako do stropa. Kot visok kup mrtvih muselmonov. Poln tvor-

njak. Udarec na njegovem obrazu je skelele in ni mogel dognati, katero izmed njegovih ušes je gluho. Baraka je bila prenatrana in ta prenapolnjenost se mu je nagnetla v ušesa. Na drugi strani lesene kuhinjske pregraje so popivali Nemci. Njihovo veseljačenje je bilo slišati skozi leseno pregrajo. Sprehajal se je po baraki kakor po potujočem, zaprtem tovornjaku, polnem kosti mrtvih muselmonov.

V bolniški sobi so stali na mizi v treh ravnih vrstah vratovi praznih steklenič, drug poleg drugega — nemi, neobčutiljivi. Njihova molččnost je še povečala topo bučanje v njegovih ušesih. Ni mogel več prenašati reda in prenapolnjenosti na mizi. Čutil je, da mu ta prenapolnjenost oklepa možgane. Čez belo prepletkano posteljo je bila pregrnjena bela rjuha — togo, gladko, brez gubic. Se nikoli ni noben jetnik legel nanjo. Belina rjuhe mu je bila v oči kakor bela mlaka; mlaka krvi — vendar ne rdeča, temveč bela. Mlaka je plavala po stenah in kotih. Iz steklene omarice je zrl vanj kos kruha — cel, nedotaknjen; v ozadju so bile velike bele škatle in nizke aluminijaste škatle, vse natančno razvrščene po velikosti. Ni čutil lakote. Ravnodušno se je ozrl na kruh. Tokrat ga to ni razveselilo. Prav nič mu ni bilo mar, če bi ga kdo ukradel... Ne bi ga pogrešal. Zvečer bo dobil nov kos kruha. Dva kosa kruha! Vstal je s stola. Zadnja misel mu ni hotela iz glave: dva kosa kruha? Doslej ni nikoli imel dveh kosov hkrati. Pod pazduho mrtvih muselmonov pogosto najdejo po dva kosa kruha... Streslo ga je. Mrzlično se je tresel. DVA KOSA KRUHA. Naenkrat je začutil, da ima njegovo srce oči. Velikanske oči. In velike solze so mu privrele iz njih: on — on bo imel DVA kosa kruha...

Skozi stekleno medicinsko omarico ga je gledal črn kos kruha. Bolan sem! je pomislil. Kruh je ležal daleč, daleč; njegov — pa vendar ne njegov; brez tistega navdušenja, ki bi ga morala takale rezina kruha vzbuditi v taboriščniku — mrtev predmet. Samo kruh.

Predvsem pazite, da ne postane te duševni muselmoni! Ne obupajte! Ne vdajte se! Potem bodo vaša telesa dlje časa zdržala in ne boste postali telesni muselmoni. Takole dan za dnem pridiga jetnikom. On, ki sedi ves dan v zavetju bolniškega oddelka in nič ne dela; on, ki ga ne bičajo; on, ki dobi dvojno mero juhe — njemu je pač lahko pridigati: Drži se. Ne popusti. Toda ali ni zdaj on na tem, da postane muselmon?

Vrata bolniške sobe so bila odprta. V glavi se mu je vrtelo. Počutil se je, kakor da plava skozi temne valove. Moč ga zapušča in breg se vedno bolj oddaljuje. Drži se! Ne vdaj se! Kdo mu bo tu pomagal? Potaplja se. Obala izginja, zdaj se je razblinila v sivo meglo.

KA-CETNIK 135633

Baraka s punčkami

kakor da so ga drugi namenoma vrgli raz sebe: ne marajo, da bi se tujci mešali z njimi. Svojo skrivnost imajo, ki ni za tuja ušesa. Vsa taborišča ima svojo skrivnost — skrivnost, ki jih je obdala kakor stene lonca in jih skuhala. Kakšna sled po njihovem prešnjem življenju naj bi torej še ostala? Vse je do tal pogorelo. Zdaj imajo svojo skupno skrivnost; iz istega lonca so. Smešno. Mladi Pini že leži v tovornjaku, medtem ko je njegov oče z lopato v roki še na Baustelle. Prej ali slej ga bo Maček spet zapisal v knjigo. Iče-Meyerjeva glava se sveti pod nebom Baustelle kakor baker. Cudna barva las. Vzbuja pozornost.

Vse po vrsti je zvelkel iz »mrhovišča«. Vsakokrat pa gre mimo Zanvila iz Lublina, kakor da ga ne vidi. Če bi ga vrgel v tovornjak, bi čutil, kakor da ga je ubil z lastnimi rokami. Proti koncu Zanvil ni več prihajal v bolniški oddelk. Zadnjikrat je prišel s čudno prošnjo: »Prelešnik, pomoč, ki mi jo vsak dan nudiš, nič več ne pomaga. V nobenem primeru ne bom več dolgo trpel. Bolje, da pomagaš mlajšim. Samo eno te prosim: ko boš prišel od tod, prosim te, stopi k moji ženi in otrokom in jim povej, da me je med delom po nesreči povozila lokomotiva. Ne bi hotel, da vedo, kako sem strohnel...«

V Schwecherjevi krojačnici je bil Zanvil krojaški mojster. Če je odredil tempo, je obveljala njegova. Imel je močne rjave roke, čvrsto telo in tople, nežne oči. Vsa bolečina geta je odsevala iz njih. Lahko je naredil gumbnice za 175 jopi-

no, da bi ga tovariši ukradli. Proti koncu je hodil na Baustelle bos. Ko bi bil Harry dal Zanvilu svoje čevlje, bi mogoče še živel. Prvi znak muselmonske duše je, da hodiš bos po taborišču. Toda poveljnik taborišča bi dobil napad, ko bi videl svojega »zdravnika« hoditi naokrog bosega. On — »zdravnika« — ni sam svoj gospod. On je postavka v inventarju bolniškega oddelka, njegov nepogrešljivi del. Kakor prazna steklenička za zdravila; kakor prazna škatla tablet, ki je ne smemo vreči v smeti. »Zdravnika« ni svoj gospodar. Res je, da nihče tukaj ni sam svoj gospod, a treba je pomisliti, da je bolniški oddelk poveljnikova najljubša igračka. Ni dvoma, da bi bil Zanvil še vedno živ, ko bi imel čevlje na nogah. Mnogi od njih bi še živeli, če bi jim bilo dovoljeno vsaj en dan preležati v bolniškem oddelku. Komu koristi ta postelja? Kakšno korist ima od čevljeve on kot »zdravnika«, ki nič ne dela, temveč pohajkuje po taborišču? »Ne bi hotel, da bi moja žena in otroci vedeli, kako sem tukaj strohnel.« AH je mogoče, da je bila ta stvar, ki leži tu na tleh, nekoč Zanvil iz Lublina...

»Kako je kaj, doktor?«

SS-ovski šofer je prišel iz nemške kasarne s cvetočim obrazom, pijanimi očmi in s črno SS-ovsko čepico potisnjeno na tilnik. Preko črnega jopiča je zapenjal svoj vojaški pas, medtem ko je gledal v tovornjak.

»Kakšna nemarnost!« je zarenčal. »Nobenega reda ni. To je kup gnoja!«

Mešetar je pomolil zavitek onemu; na zunanjem papirju so bile sveže krvave proge.

Miklavž se iz prvega ni hotel pisma ni dotakniti. Prestrašeno je viknil:

»Ali si ga? Ali si ga moral?«

»Kaj pa? Ves dan sem brskal po bajti, vsak kot sem pretaknil, vse deske odkril, vse skrinje in omare preiskal, vse cunje premetal, pod streho za slamo segal — pa nič, nikjer nič! Dejal sem, da dedec to pri sebi nosi, in nisem se zmotil. Eno sem mu dal čez klobuk, pa je bilo! Jutri, mislim, da bo dober — vedel itak ne bo, kdo ga je tako trdo potipal. Tebe bo imel posebno v čislh, Miklavž, he, he, name pa niti misliti ne more. Pa — daj mi malo pijače; ves dan sem se postil; kaj misliš ti, da ima kak požirek ali kako drobtino v koči, ta duša beraška?«

Topolščak je strmel predse.

»Si ga li ubil?« vprašal je zamolklo.

»Menda ne! Jaz mislim, da ima trdo bučo.«

»Tega ti nisem velel — ubijati!«

»I, kaj se boš izgovarjal! Če naju zalotijo, bodo naju skupno, brate moj! Sedaj pa daj vina in potem bova brala, kaj je tam notri!«

»Kaj stojiš tu kakor kamen?«

Miklavžu je temna in zlobna misel rojila po glavi. Eno hudodelstvo je bilo za njim — kaj, ko bi se ga znebil z drugim? Pogled, s katerim je nanagloma premeril široko postavo Klandrovo, bil je tako čuden, da je mešetar osupnil.

A dejal je takoj porogljivo:

»Kaj me meriš, prijatelj? Večji sem in krepkejši od tebe in, če to ni dovolj — je pa to!«

Rekši, je izvlekel velik nož iz stranskega žepa in ga zasukal pred Topolščakom, da je gladko jeklo zalesketalo v odsvitu svetilkinem. Oni je srdito stisnil ustni in molče natočil vina v majoliko, katero je Klander skoro na dušek izpraznil.

Janko Kersnik: 21 TESTAMENT

»Boš li še?« vpraša krčmar.

»He, he, da bi bil pijan — kajne? Ej, Topolščak, Klandra ne boš prevaril! Ko bi se jaz napil, bilo bi pač zadnjikrat; in potem bi me ti zakopal tja v zadnji kot pod tisto veliko kad — tam, kamor je stari tvoj Francoze zakopal. Saj menda še leže tamkaj. He, he, Klander ni za takšno družbo! Pa sedaj pogledi, če sem li pravo prinesel — škoda bi bilo —«

Vtem je bil Topolščak, ki je ježno gledal prekanjenega potepuha, toda niti črnil besedice, razganil krvavi zavitek in vzel iz njega pismo. Bral je le naslov: »testament« in ga potem vtaknil v žep. Zavitek pa je držal nad svetilko, da je zgorel.

»Pokaži, pokaži!« silil je Klander zlobno.

»Kaj ti mar?«

»Toliko ne ko tebi, he, he! Toda, brate, sedaj pa daj, da bom imel malo drobiža za prihodnji teden — ker pogosto ne bom hodil k tebi — to se pravi, po vsak krajcar — rad me tudi ne boš videl, in zato, da bo dalj mir — daj, daj!«

Miklavž je molče izvlekel nekoliko tolarjev iz žepa in jih vrgel na sod pred mešetarja.

»No, bo že, bo že!« kimal je ta zadovoljno. »Sedaj pa pojdiva lepo venkaj, ti naprej, kakor se spodobi, he, he, — in jaz za teboj!«

Storila sta tako in Topolščak je izpustil mešetarja brez slovesa skozi vrata. Le tiho, ali srdito kletev je vrgel za njim.

Miklavž ni mogel zaspiti; premetaval se je po postelji sem ter tja in nestrpno čakal jutra. Vendar, ko se je danilo in ko so že prvi žarki jutranjega sonca posegli v dolino, ni hotel vstati: čakal je nečesa drugega, o čemer je vedel, da ne bo dolgo izostalo, novost o ubitem ali ranjenem Tomažu. Je li ubit ali samo ranjen? Poslednje si je nehotе želel, a vendar — ko bi Tomaž znal za to, kar stoji v tem testamentu? Pa — saj ne zna brati in drugega tudi ni povprašal; če je ranjen, okrevaj in pri Miklavžu bo imel zopet dela in jela dovolj. S tem si je samopridnež tolažil vest, ali zaman; miru ni našel, ni spanja. Naposled pa mu tudi ni trebalo dolgo čakati. Kmalu potem, ko so bila zahreščala hlevna vrata in zavilil skripec ob vodnjaku, oznanjujoč, da je hlapec že pri svojih opravkih, čul se je tudi nenavaden hrup po cesti navzgor, kakor bi teklo nekoliko ljudi z vriščem proti hiši.

Topolščak je bil brzo s postelje in opravljen. Na dvorišču so ga že klicali.

»Miklavž, Omahnetov Tomaž se je ubil,« kričal je eden izmed cestnih delavcev, ki so bili prihiteli naproti krčmarju, stopivšemu iz hiše.

»Ubil se je?« vzkliknil je le-ta osupel — ali takoj bi se bil najrajši v jezik ugriznil.

»I — drugi ga vendar niso! S praga je pal vznak, ko je odpiral vrata, menda je bil pijan ali kaj?«

Topolščak, hlapec, dekla, celo teta Urša in došli dninarji, vse je hitelo navzdol proti Omahnetovi koči. Tam je bilo zbranih že več ljudi, ki so vsi bolj rado vedno nego pomilujé gledali na tleh ležečega starca. Tam, kjer je slonelá glava, slučajno ob robatem stranskem kamnu, bila je majhna luža krvi, na pol strjene, in vsi so bili složni v tem, da se je Tomaž udaril ob ta kamen. Sopol je še, a ni se zavedal.

ŠESTSTO LET METLIKE

Ob hrvatski meji, komaj poldrug kilometra od Kolpe, stoji staro mesto Metlika. Na dokaj visokem pomolu, ki ga z vzhodne strani oklepa potok Obrh, z juga Sušica in z zahoda hudournina struga Bojice, so se okoli grajske naselbine zgnatli prvi prebivalci, ki so pred pogostimi turškimi napadi pribežali semkaj iz svoje prvotne srednjeveške naselbine v ravnini ob potoku Metličici. Da pa je bila Metlika in njena okolica posejlena že davno prej, pričajo številni sledovi ilirov in njihovih zavojevalcev na Borštku, Mestnem bregu, v Špitalski dragi in drugod.

Ko so proti koncu 6. stoletja to zemljo posedli Slovenci in asimilirali domače ilirsko-keltske prebivalce, so po kratki samostojnosti tudi ti

marki (Newmarcht in der Metlich), zmerom bolj uveljavljala, saj je že leta 1300 imela tržne pravice. Izpostavljenost ob meji in vojašk,

1335. Iz navedenega spoznamo, da je Metlika prejela mestne pravice že pred letom 1335 in je torej eno najstarejših dolenjskih mest.

Za Metliko je veljalo isto mestno pravo, kot ga je imela Kostanjevica. Mesto je imelo svojo upravo, lastno sodstvo — nekaj časa tudi krvno — z mestnim sodnikom in mestni grb, v katerem sedišta dva krokarja, ki naj bi pomenila čuječnost pred turško nevarnostjo. Mesto je imelo tudi bogate letne sejme, ki jih je bilo v Valvasorjevem času devet, in ko je bila leta 1558 uvedena redna poštna zveza med Ljubljano in Karlovcem, je Metlika kot važna poštna postojanka to stran Gorjancev le še pridobila na veljavi.

Velika nevarnost je mestu pretela od Turkov, ki so se že leta 1408 prvič prikazali pred Metliko, jo zavzeli in izropali. Potem so se večje ali manjše turške vojske v 170 letih prikazale še petnajstkrat pred metliškim okopi in mesto večkrat zavzele, izropale, požgale in razrušile. Krvni in materialni davek, ki so ga Metličani dali v teh letih, sorazmerno močno presega davek drugih slovenskih mest. K temu moramo prišteti še kugo, ki je morila dvanajstkrat in razne požare, od katerih je bil tisti leta 1705 najhujši, saj je takrat znova pogorela vsa Metlika z gradom, komando, cerkvijo, hišami in mestnimi stolpi in se je zavrlo silne vročine razrušilo tudi mestno

600 LET METLIKE 20 LET OSVOBODITVE

ZA DANASNJI PRAZNIK METLIKE — začetek spominskih proslav ob 600-letnici mesta in 20-letnici osvoboditve — lepo pozdravljamo vse prebivalce Metlike kot vse naše naročnike, bralce ter sodelavce iz metliške občine! Hkrati jim iskreno čestitamo za visoki jubilej mesta in za vse delovne zmage, s katerimi so v minulih kratkih 20 letih naredili za svoje mesto več, kot so to mogli storiti njihovi predniki v drugačnih pogojih prej v dolgih stoletjih. — Na sliki: Metlika po risbi Mladene Brancelj

Listina goriško-tirolskega grofa Albrehta iz leta 1365, kjer se Metlika prvič omenja kot mesto

dobili nove gospodarje. Lepo številno se jih je zvrstilo v teku stoletij: ogrski kralji, grofje Andeški, Višnjegorci, češki kralj Otokar, goriški gospodje, modruški grofje in avstrijski vojvode. Vse ta časa je bila Metlika sedež Metliške ali Slovenske marke in hkrati sedež deželnih glavarjev, ki so bili odvisni le od deželnega kneza. Tudi potem ko so Habsburžani Metliško marko leta 1374 priključili h Kranjski, je Metlika ohranila svoje deželne glavarje vse do leta 1556.

V tem času se je tudi naselbina ob Metličici, ki se je imenovala Novi trg v Metliki oziroma v takratni Metliški

obrambni razlogi pa so terjali, da se trg povzdigne v mesto. Tako res najdemo listino goriško-tirolskega grofa Albrehta z dne 29. aprila 1365, izdano v Novem trgu, s katero potrjuje listino svojega prednika Henrika, po kateri naj imajo metliški meščani iste pravice, kot so jih bili od avstrijskih in koroških knezov prejeli kostanjevski meščani.

To je prvi ohranjeni dokument, ki omenja Metliko kot mesto. Iz teksta samega je razvidno, da gre tu samo za potrditev mestnih pravic, ki jih je Novem trgu že prej podelil goriško-tirolski grof Henrik, ki pa je umrl že leta

Pečat mesta Metlike iz leta 1444

obzide. Potem se pač ni čuditi, da v današnji Metliki ni visokovrednih stavbarskih, kiparskih, slikarskih in podobnih umetnin. Meč v eni, zidarska žilica v drugi roki, to je bil dolga desetletja in stoletja opravek metliških prebivalcev.

Vendar je bila Metlika kljub tem nesrečam v dobi slovenske reformacije kulturno dokaj razgibana, saj so se v njej shajali slovenski in hrvatski protestantski pisci, snovali nove izdaje in ocevjevali galske in cirilske prevode. Skoraj vsi Metličani so se poluteranili in nova vera je vzdržala tu dlje kot v drugih mestih.

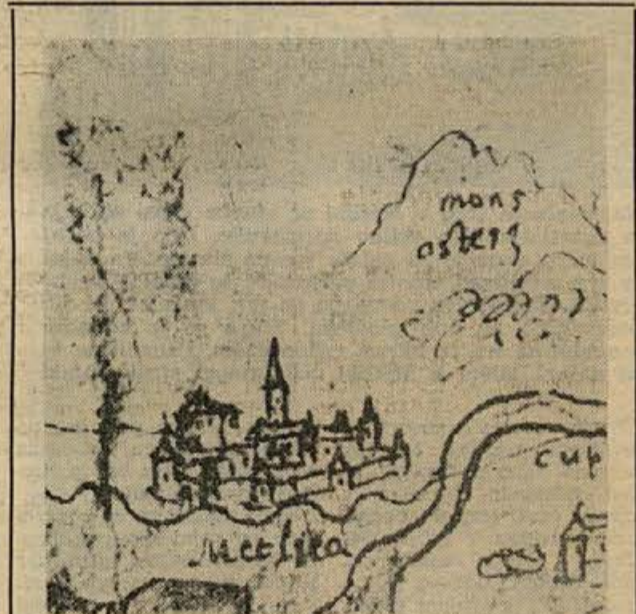
Ko so prenehali turški vpad, so se ob Kolpi prikazali hajduki. Vse 17. in 18. stoletje so strahovali ljudi v Beli krajini. Takrat so bili časi, ko si tudi metliški meščani ni upal brez orožja na pot, in če je kmet delal v lozi ali na njivi, je zmerom imel pri sebi pripravljen meč ali sekuro.

Napoleonovo dobo je Metlika preživela brez večjih pretresov in prav tako tudi revolucionarno leto 1848 ni zapustilo v njej kakih globljih sledov.

Živahno pa je Metlika spet začela v drugi polovici 19. stoletja, ko je v mestu zrasla vrsta kulturnih in gospodarskih društev in združenj,

ki so tu zaživela prej kot drugod v Beli krajini in na Dolenskem. Tako je imela Metlika že pred letom 1850 svojo godbo, eno najstarejših na Slovenskem, v oktobru 1865 pa so ustanovili metliški domorodci Narodno čitalnico, prvo na Dolenskem. Vanjo so se poleg domačinov vključili tudi mnogi Hrvati in tako je združenim narodnjakom kmalu uspelo izriniti nemščino z njenih postojank, saj je Janez Trdina v svojih Spominih zapisal lepo priznanje, da je ob njegovem prihodu na Dolensko (1867) vladalo skoro v vsej gospo-

V zadnji polovici 19. stoletja je bila Metlika izrazito obrtniško in trgovsko mesto z močnim agrarnim poudarkom. Prav zaradi številnih raztrobljenih obrti se v mestu ni mogla ustvariti močnejša gospodarska osnova. Meščani so se poleg trgovine, obrti in krčmarstva morali ukvarjati še s kmetijstvom, če so hoteli zagotoviti količino toliko ugodne življenjske pogoje. To životarjenje, ki je močno pospešilo tudi izseljevanje, je vrzelo, da mesto ni poznalo prave rasti; ni se večal niti hišni fond niti število prebivalstva, saj je

J. Clobucciarich: Metlika okoli leta 1604

strani v Pribanjcih spet mlin in žago drugega Miketa Prokšlja. »Pa sta si kaj v sorodu?«

«Menda sta si bratranca ali kaj. — Tisti mlin v Pribanjcih ne dela več. Samo žaga še gre. No, potlej pa je pod viniškim gradom že Benetičev mlin.»

Ko odrinemo, se kar na hitro odločimo. Ne bomo šli do Vinice. Mračni se že in iz nizkega neba je spet pričelo rahlo deževati. Se čez en jez spravimo čoln, potem pa se ustavimo v Pribanjcih. Tam je doma Janezov sošolec, mladič Mike Prokšelj. Povprašali bomo, če lahko prespimo kje na krm. Neračji bi nocej po mokrih tleh razpenjali šotor.

Pri prvih Prokšljevih se nismo dolgo zadržali. Pet koles ima mlin; žago, ki jo goni veliko kolo, pa je vzela v najem Gozdna uprava iz Crnomlja. Zraven mlina in žage si je gospodar postavil čedno stanovanjsko hišo. Toda na žalost njega ne najdemo doma, ker je odšel po opravkih na Vinico.

Sicer pa se je že pošteno zmrčilo. Dež je spet prenehal in zato se kar hitro spravimo v čoln, da nas do Pribanjcev ne ujame še kaka ploha.

In ko veslamo, sklenemo še nekaj: če bo ponoči deževalo in bo jutri mrzlo, čemerno vreme, bomo naše potovanje po Kolpi za nekaj dni prekinili. Naj voda upade in se učisti. Res nima nikakega pomena, da bi vozili po tej kaljni brozi in še v dežju povrh! Pri Prokšljih bomo spravili vso našo robo in se z Vinice z avtobusom odpeljali v Metliko. Ko se bo zvrnilo, se vrnemo v Pribanjce.

Odločitev je bila kar pametna. Prišli smo vendar na Kolpo, da

bomo tu mline slikali in filmali v soncu. Zdaj pa vse od Damele kamere počivajo.

Medtem se je mrak zmerom bolj gostil. Skoraj v temj smo pristali nad pribanjskim jezem. Pri-

Zupančičeva rojstna hiša na Vinici

klenili smo čoln in vse stvari znesli na mokro travo. Potlej je Janez odšel, da pogleda, če je sošolec Mike Prokšelj doma.

Sedimo v sobi nad Prokšljevim mlinom v hrvatskih PRIBANJCIH. Če smo do zdaj videli le skromne kamnite mlino, brez vsakršne izbe, kjer bi lahko mlinar legel na pograd in se odpočil, da ne govorimo

o kakih stanovanjih, je v pribanjskem mlinu drugače. Nad prostori, kjer so se še pred leti vrtela mlinska kolesa, stanuje gospodar z družino. Na prostornem dvorišču so čeli kupi hlodov in zobje žage zamolklo pojejo, ko se zajedajo v mehko smrekovino.

Mi pa sedimo v prijetni sobi in pred nami so čeli kupi nove pečene kruha, narezka, kokošine, marmelade... Kar pač hočemo. Ponujajo nam žganje in vino, da se bomo ogreli, kot pravi gospodinja.

Janez in Mike se smejeta na otomani, na nizki mizici pa je gospodar vklopil televizor. Gledamo bežeče slike na ekranu. Gledamo in prigrizujemo.

«Če ne marate vina, bom pa mleko prinesla,» pravi gospodinja. In res je kmalu na mizi lonec mleka in zvrhana skleda koruznih žgancev.

Janez se spet preseli z otomane za mizo in si nalije krožnik kadečega se mleka. In midva z Zvonkom tudi. Pošteno smo vsi odškodovani za mrzlo konzervo opoldne in za polit čaj v vukovski malenici.

Potem pride gospodinja in pove, da nam bo pripravila postelje. Komaj jo prepričamo, da je za nas dobro na slami ali na krmii. Prav nič ne potrebujemo. Tudi odeje imamo sami.

Zaprli smo televizor in Janez se je z Miketom odpravil spat na seno.

Tudi gospodar se je dvignil in odšel na žago. Zvonko pregleduje hrvatske revije, jaz pa sem vzel zapiske in jih zdaj urejam in primerjam.

di in v vseh mestih, razen belokranjske Metlike, najgrše nemškutarstva.

Ze leta 1868 so metliški sviloprejci ustanovili Prvo kranjsko svilno društvo v Metliki, naslednjo jesen (1869 leta) pa so Metličani na pobudo graščaka Josipa Savinška ustanovili prvo požarno brambo na Slovenskem. Leta 1874 je bila v Metliki osnovana prva dolenska posojilnica, 1906 delavsko izobraževalno društvo Danica, naslednje leto pa Belokranjski Sokol in Godbeni klub.

Metlika leta 1910 štela le 1237 ljudi in je v štiridesetih letih število njenih prebivalcev naraslo komaj za 68 ljudi.

Leta 1914 je bila Metlika z belokranjsko železnico povezana z ostalo Slovenijo, po prvi svetovni vojni pa je le počasi izgubljala podobo zaostalega kmečko-obrtniškega mesta. V jeseni 1923 je tudi Metličanom zagorela elektrika, 1934 je bil zgrajen nov most čez Kolpo, naslednje leto pa je mesto dobilo težko in Godbeni klub.

Anno. M. D. LXXVIII.

Turki napadajo Metliko. Po sliki v Neuwe Zeytung leta 1578

(Nadaljevanje z 12. str.)

Da so v NOVOTEKSU kmalu nato, ko je proizvodnja stekla, uvedli delo v več izmenah, smo že omenili. Tudi BETI se je dokaj hitro razvijala. Ker so prvotni prostori na Pungartu postali kmalu zanj premajhni, je preuredila nekdanje vojaške objekte nad železniško postajo. Tja je preselila svojo proizvodnjo leta 1960. V novih prostorih je dobila BETI pogoje za domala neomejen razvoj. Danes zaposluje po opravljeni drugi stopnji rekonstrukcije že 400 delavcev, ki bodo letos ustvarili za več kot tri milijarde din vrednosti! Nič manjši razvoj ni doživel KOMET, ki zaposluje zdaj 210 delavcev in bo ustvaril letos več kot milijardo din bruto proizvoda.

Na vsakem koraku srečanje z novim

Takoj ko se je mlada indu-

strija v Metliki vsaj malo utrdila, so se v mestu začela preureditvena dela. Ze 1958 je Splošno trgovsko podjetje Metlika uredilo v svoji stavbi delikatesno trgovino z bifem, pozneje pa še eno sodobno prodajalno tehničnih predmetov in je nadaljevalo z modernizacijo ostalih prodajaln. 1959. je splošno trgovsko podjetje spustilo v promet sodobno bencinsko črpalno v Metliki.

Leto 1959 je za Metliko eno najbolj plodnih: za občinski praznik je bil odprt nov zdravstveni dom, ki je omogočil hitrejši razvoj zdravstvene službe. Začela so se dela za ureditev zunanje podobe Metlike in priprave za asfaltiranje ceste skozi mesto. V mestu je bila zgrajena kanalizacija in urejenih več zelenic. Z deli so nadaljevali in do konca 1960 so bile urejene glavne ulice ter trgi ter položen skozi mesto asfalt in urejeni pločniki.

Mlada industrija je ustvarjala sredstva in pogoje za stanovanjsko izgradnjo. Prvi 6-stanovanjski blok za svoje delavce je začel graditi NOVOTEKS leta 1958., danes pa je v Metliki že več kot 100 družbenih stanovanj. Letos bo dograjenih 20 novih, še 22 stanovanj pa so letos začeli graditi. Metliško komunalašno podjetje je v zadnjih letih močno razvejalo svojo dejavnost, saj so k temu pripomogli gradnja vodovodov in ureditvena dela v mestu.

Gorjanska cesta in priprave na turizem

Ker so razgovori o modernizaciji pomembne turistične ceste čez Gorjance, ki naj bi povezovala avtomobilsko cesto Ljubljana—Zagreb z avtomobilsko cesto Zagreb—Reka, dobivali vedno določnejše oblike, se je bilo treba v deželici onstran Gorjancev pripravljati tudi na turizem.

Od 1960 dalje so hiteli zbirati sredstva za gradnjo novega hotela v Metliki, ki je bil odprt 1963., preurejena je bila Veselica nad Metliko in urejena cesta, ki omogoča dohod z avtomobili do nje in tudi Vinomer je v tem času postal zanimiv gostinsko turistični objekt. V mestu je bila v zadnjih letih urejena tudi pekarija s sodobno prodajalno kruha.

Zdaj že 1336 stalno zaposlenih!

1962. leta so se začela dela na prvih odsekih gorjanske ceste, 1963 pa je bila modernizirana gorjanska magistrala od Novega mesta do Metlike izročena prometu. Za občinski praznik 1963 je Metlika dobila tudi novo avtomatsko telefonsko centralo.

6 milijard 600 milijonov din bruto proizvoda bo ustvarilo gospodarstvo letos, od tega pa odpade na industrijo, ki

Pogled na sedanjo Metliko, kakršen se vam nudi s poti na znano turistično točko Veselico, kjer vam bodo gostoljubno postregli in od koder boste lahko občudovali lep razgled po belokranjski deželici

je razvita edinole v Metliki, 3 milijarde 922 milijonov din. Kmetijstvo in obrt, ki sta bili še pred desetletjem glavni panogi, bosta skupaj ustvarili 2 milijardi 260 milijonov din vrednosti, torej manj kot industrija.

Človek ki je začel v Metliki pred osmimi leti, pa se vanjo nato vse do današnjih dni ni vrnil, bi bil po pravici začuden. Metlika je v tem času postala vabljivo, lepo urejeno in snažno mesto, do katerega pridreš z avtomobilom po novi cesti čez Gorjance. Na voljo ti je hotel s sodobno uredjenimi sobami, po mestu je dovolj zelenic, spomeniki iz starih dni so skrbno restavrirani in dajejo mestu svojevrsten čar, sodobne stavbe pa se s starijem mestom lepo zlivajo v enovito celoto. Belokranjski muzej je pravcarica zakladnica dragocenih prečevanj preteklosti in sedanosti.

V prvem povojnem desetletju si je razvoj tja do 1965 v Metliki le stežka utiral pot. Ko je mesto dobilo prve industrijske objekte, je sledila sprostitvev in Metlika se je v zadnjih letih prenovila in ozaljšala, take da jo le stežka prepoznaš in je ne moreš pozabiti. Svoje bodočnosti ni to staro mesto nikdar kovalo z milijardnimi investicijami, pač pa je bilo vse, kar je ustvarjenega, porojeno iz velikih težav, iz odgovodovanja, prav zato Metličani svoje mesto upravičeno ljubijo in so ponosni na vse njegove pridobitve, visoka obletnica pa jih bo samo še spodbudila, da bodo doslej ustvarjenemu napredu dodajali še nove in nove delovne zmage.

M. JAKOPEC

„Ljudje in dežela, oboje mi je všeč!“

John Judnich je Slovenec, ki je bil rojen v Ameriki, pa se kljub temu rad vrača v staro domovino, odkar jo je spoznal. V aprilu letos se je spet mudil na obisku v Metliki pri sorodnikih.

— Kaj vas je v starem kraju, ko ste prvič prišli sem, najbolj prevzelo? sem poradovedil. S širokim nasmehom je g. Judnich odgovoril:

John Judnich ob zadnjem obisku v Metliki

— Ljudje, ljudje so me najbolj prevzeli, tista njihova prijaznost, gostoljubnost, preproščina, ki ji na svetu ni enake! In tudi dežela mi je

silno všeč! Veliko sveta sem že videl, pa lepšega malo! Ko sem bil pred tremi leti prvič tu, sem začel takoj razmišljati kdaj me bo spet lahko noga zanesla v staro domovino. Tokrat sem začel razmišljati o tem, kdaj bom lahko spet prišel, še preden sem šel v Ameriko na pot.

— Kako to, da tako dobro govorite slovensko, ko ste vendar rojeni v Ameriki?

— Naš oca so doma rekli, da moramo vsek po slovensko govoriti; če ne bo koristilo, škodovalo tudi ne bo, so pravili. Tako smo se vsi, kar nas je bilo otrok, čeprav nismo videli domovine, naučili matere jezika. Če je kdo od nas otrok pri mizi med jedjo spregovoril angleško besedo, je moral takoj od mize!

— Pravijo, da ste tu poizkusili vsa kmečka dela, kar jih je. Ali je to res?

— Kadar kdo nekaj pove in opiše, je to eno, drugo pa je poizkusiti. Kmečko žitljenje, takšno kot je tu, je zame nekaj novega in mi je v veliko veselje, zato se vsega lotim.

Rojak Judnich je pravkar dokončeval avtomobilsko prikolico, ki jo je sam naredil, zato ga pri delu nisem maral motiti. Iz vsega srca sem mu zaželel srečno pot na povratku z željo, da bi se v starem kraju spet kmalu ogledal.

M. J.

VABIMO VAS

na svečanosti ob šeststoletnici Metlike 29. aprila 1965

Ob 17. uri — na občini slavnostna seja občinske skupščine Metlika

Ob 18. uri — v Belokranjskem muzeju otvoritev razstave o najstarejših dokumentih Metlike in razstave likovnih del Metličana akad. kiparja Julija Papiča

Ob 20. uri — v domu Partizana slavnostna akademija OB ŠESTSTOLETNICI METLIKE; govori prof. Jože Dular
Moški pevski zbor Svobode Dušan Jereb iz Novega mesta; dirigira Tone Markelj
Belokranjske pesmi poje Ivanka Kraševc, pevka RTV Ljubljana, ob spremljavi tamburaškega zborja pod vodstvom Silva Michelčiča

Ob 600-letnici Metlike in 20-letnici osvoboditve pošiljamo vsem delovnim kolektivom in občanom pristrčne pozdrave z najlepšimi željami! Ob tej priložnosti se zahvaljujemo vsem, ki so doslej nesebično pomagali pri razvoju domače občine in upamo, da si bodo tudi v prihodnje prizadevali za nenehen napredek v gospodarstvu, kulturi, zdravstvu in na vseh drugih področjih javnega življenja!

OBČINSKA SKUPŠČINA METLIKA

OBČINSKI ODBOR SZDL • OBČINSKI KOMITE ZKS • OBČINSKI ODBOR ZZB • OBČINSKI SINDIKALNI SVET • OBČINSKI KOMITE ZMS

Cestitkam se pridružujejo tudi delovne organizacije:

BELOKRANJSKA TRIKOTAZNA INDUSTRIJA »BETI«

NOVOTEKS — obrat II.

INVALIDSKI ZAVOD »KOMET«

KMETIJSKA ZADRUGA

Splošno trgovsko podjetje »MERCATOR«

DOM POCITKA

HOTEL BELA KRAJINA

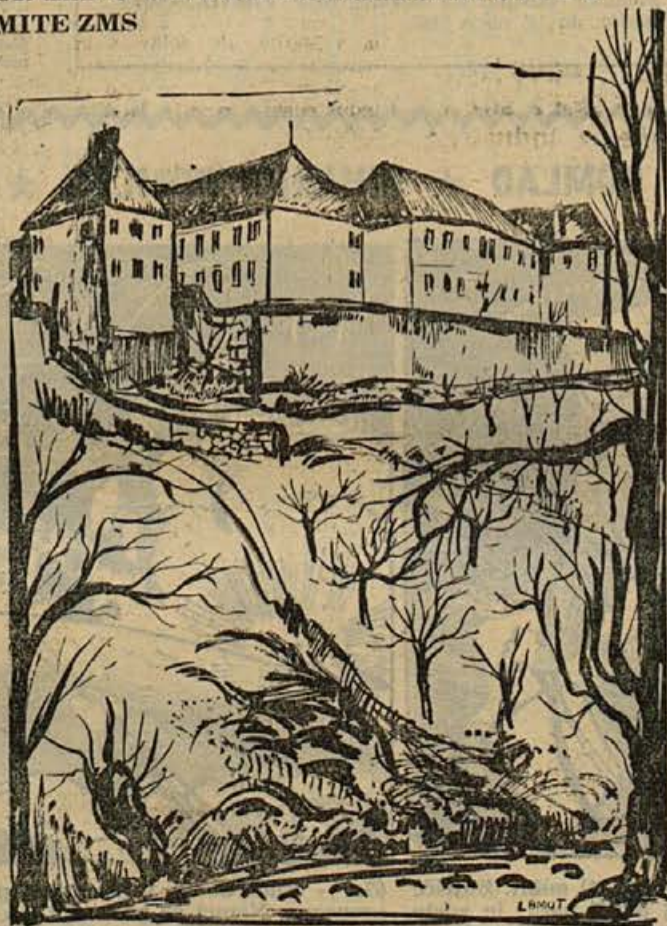
LEPIS — Suhor

ZDRAVSTVENI DOM

LEKARNA

KOMUNALNO PODJETJE

MESARIJA ter OSNOVNE SOLE Metlika, Suhor in Podzemelj

Vlado Lamut: METLIKA

Dularjev večer tudi v Metliki

Pisatelju in pesniku Jožetu Dularju je podružnica Slaviščne društva iz Novega mesta skupaj z odborom metliškega prosvetnega društva pripravila za njegov nedavni življenjski jubilej literarni večer. Člani domačega prosvetnega društva so brali njegove pesmi in prozo in tako spoznali delček avtorjevega ustvarjanja, ki ga je posvetil predvsem svoji rodni deželici ob Krki in jo predstavil s tem vsej domovini. Na literarnem večeru so bili tudi predstavniki družbenih organizacij, občinske skupščine ter metliškega javnega življenja. Pesnik Severin Sali je

Čestitka iz Kumanova

Jože Jesih, doma iz Orla, Anton Povše iz Vodla in Zeljko Bedenikovič, fantje iz naših krajev, ki služijo vojaški rok v Kumanovu, pošljajo pristrčne prvomajske čestitke vsem znancem in prijateljem, posebno pa domačim.

zelo nazorno predstavil življenje in delo Jožeta Dularja, predvsem pa je obdelal pisatelj delož v opisovanju kraje ob Krki, njenih ljudi, njihovega življenja in ljubezni. — Na lepem večeru smo zaželeli, da bi Jože Dular še prijel za literarno pero, saj ga čaka tudi belokranjska Kolpa in naši prijazni ljudje,

ki imajo tovariša Dularja resnično radi. Ne poznajo ga samo kot prizadevnega javnega delavca in ravnatelja našega Belokranjskega muzeja, temveč tudi kot vsestransko zaposlenega družbenega delavca, kateremu so ta večer tudi izrekli priznanje za njegovo obsežno literarno in družbeno delo. D. NENADIĆ

Kmetijska zadruga Žužemberk

razpisuje
JAVNO LICITACIJO

za prodajo
PROSTOROV NAD GARAŽAMI

v Prušku pri Žužemberku
Licitacija bo v nedeljo, 16. maja 1965, ob 8. uri na kraju samem. Predmet licitacije so na novo zgrajeni prostori, ki bi se lahko preuredili v 3 družinska stanovanja. Prednost pri nakupu ima socialistični sektor — od 8. do 10. ure, po 10. uri pa ostali interesenti.

NESREČE

Iz sna po nasipu

Med vožnjo po avtomobilski cesti 26. aprila zvečer je za krmilom osebnega avtomobila blizu Dobruške vasi zadržal in se prevrnil po nasipu italijanski voznik Romano Bernardini. Ranjega voznika so odpeljali v brežiško bolnišnico, gnočno škodo pa so ocenili na 150 tisočakov.

Iz škarij v tovornjak

Na cesti v Mačkovcu se je Sevničan Janez Starič z osebnim avtomobilom 26. aprila popoldne zletel v tovornjak, ki je pripeljal nasproti. Starič je prehitel nekdo vozilo, ko pa je prišel v škarje, se nesreči ni mogel izogniti. Skodo cenijo na 180.000 dinarjev.

Mopedist z mostu v bolnišnico

Na mostu v Gradcu pri Metliki se je 22. aprila zvečer mopedist Ivanc Volc zletel v konjsko vprego in se hudo poškodoval na glavi. Odpeljali so ga v bolnišnico.

Sepotnica v bolnišnici

20. aprila popoldne je s ceste pri Lesnici vrglo osebn avto, ki ga je z veliko hitrostjo vozil Mariborčan Andrej Marko. Hujše se je ranila sopotnica Marijeta Medak z Otočca, ki so jo odpeljali v novomeško bolnišnico. Skodo na osebnem avtomobilu so ocenili na 350.000 dinarjev.

Iztirila sta tovorna vagona

Zaradi nepazljivosti strojevodje sta 22. aprila zvečer pri premikanju na novomeški železniški postaji iztirila dva tovorna vagona.

Martin bo brez treh prstov

V gozdu pri Golobinjku se je 24. aprila popoldne hudo ponesrečil učence četrtega razreda Martin Rus. Eksplozija detonatorja mu je odnesla tri prste na levi roki, tako da se, hudo ranjen po vsem telesu, zdravi v novomeški bolnišnici. Z bratom Leopoldom, tudi učencem četrtega razreda osnovne šole, sta odšla v gozd, da bi zazgala detonator za razstreljevanje kamenja, ki sta ga našla doma v očetovi omari. Pri zažiganju je detonator eksplodiral. Posledice bi bile lahko hujše, tako pa je nesreča udarila le v Martina, medtem ko je dobil Leopold le nekaj lažjih poškodb.

Kamen ubil otroka

20. aprila ob 14. uri se je v Biški vasi pri Mirni peči smrtno ponesrečil 8-letni Janez Zupančič. Plezal je po razpadajoči škarni in nesrečno potegnil nase okoli 120 kilogramov težak kamen, ki je otroka ubil.

BREŽIŠKA KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v brežiški bolnišnici: Angela Hohnec, hči kmeta iz Bistrice ob Sotli, je padla na cesti in si poškodovala levo koleno; Ana Gorenc, gospodinja iz Vel. Vodenic, si je pri padcu zlomila levo nogo; Viktor Žučko, sin rudarja s Senovega, je pri padcu dobil poškodbe glave; Stefan Jazbec, sin kmeta iz Zabukovja, si je pri padcu na poti poškodoval levo nogo; Jozef Zibert, upokojenec iz Gaja, je padel z lestve in si poškodoval hrbet; Stefan Šafar, kmet iz Movrač, je padel na cesti in si poškodoval desno roko.

Obiščite ribnik v Brestanici!

Konec lanskega leta je bilo v Brestanici ustanovljeno turistično društvo in v sorazmerno kratkem času je že uspelo urediti precejšen del programa, ki je bil sprejet na ustanovnem obnem zboru. Uspelo silvestrovanje, pustna maškarada, dobro organiziran izlet v Celovec, pogozditev goličave nad trgom z mladimi bori, ogled podzemelske jame in še marsikaj, so uspeli akcije, ki jih je društvo že opravilo. Razen naštetega pa je društvo storilo že precej tudi za uresničitev turistične točke in zabavišča pri ribniku v Mačkovcih. S predstavniki ribiške družine Krško — Brestanica so se pogovorili o

skupnem delu. Okolice ribnikov bodo urejali z združenimi močmi, točilnico pri ribniku pa bo prevzelo turistično društvo. V točilnici bo nameščen nekdo, ki bo skrbel, da bo dobro založena z vsem, kar je potrebno. Do 1. maja bo ribiška družina oskrbe lanove čolne, ker so sedanjci že dotrajali, za vsa plačila pa je veliko zanimanja. Od 1. julija dalje bodo obiskovalci lahko lovili kra-

pe v ribniku in bodo proti primerni odškodnini lahko dobili ves potreben ribiški pribor ter ulovljene ribe po zmerni ceni lahko odkupili.

Otvoritev sezone bo pri ribniku 1. maja. Do takrat bodo tam postavili klopi in uredili plesno ploščo, točilnica pa bo založena z dobro pijačo in jedili. Pričakujejo veliko obiskovalcev, katere bodo dobro postregli.

Rafko Orožen

Vedno večji obisk v „Dolenjskih Benetkah“

Akademija s harmonikarji

Na svečani akademiji, ki je bila v Trebnjem na dan ustanovitve OF, 27. aprila zvečer, so se prvokrat predstavili harmonikarji oddelka glasbene šole. Akademijo so posvetili spominu na OF in prazniku dela. Večje prvomajske proslave s prireditvami bodo organizirali še v Sentrupertu, ki bo praznoval krajevni praznik, na Mirni in drugod.

Fudererjeva simultanka v Brežicah

V počastitev 20. obletnice osvoboditve, 20. obletnice enotnih sindikatov in 1. maja so Brežičani organizirali 25. aprila simultanko, na kateri je igral mednarodni šahovski mojster inž. Fuderer iz Zagreba proti 24 predstavnikom sindikalnih organizacij. Mednarodnega mojstra je premagal samo Simon Ernest iz AGROSERVISA, remizirali pa so: Marjan Recer iz občinske skupščine, Alojz Valenčak in Ivan Erban iz LJUDSKE POTROŠNJE, Ljubo Steger iz Zavoda za kulturo ter Marjan Gregorič iz občinske skupščine. Inž. Fuderer je po simultanki izjavil, da igrajo Brežičani dober šah. Rezen navedenih delovnih organizacij so poslane šahiste na simultanko še: Zdravstveni dom, KZ, KGP, KB, igralce pa so prijavi, a se simultanke niso udeležili šahisti iz Tovarne pohištva, obrata IMV in Vojne pošte iz Cerkelj. — V tem času je bilo tudi prijateljsko srečanje med namiznotenškimi igralci MARATONA iz Zagreba in Brežic, v katerem so se Brežičani dobro borili. IVAN ŽIVIC

OPOZORILO IZ BRESTANICE

Kaj pa mlada življenja?

Stara brestaniška šola vedno bolj poka in vedno bolj grozi nevarnosti, da se bo stavba nenadoma sesula in pod seboj pokopala učence. Da bi težko stanje vsaj malo izboljšali, so v dveh razredih postavili lesene opornike za zaščito stropa, ki je ves razpokan in grozi, da se bo sesul. Vprašujemo se, kdo bo nosil odgovornost, če pride do nesreče, ki bo terjala življenja učencev?

Zima je z mrzlo metlo prejšnja potegnila po naših krajih. Na vsaki po srednji Dolenjski v nekaj urah ga morali marsikje celo pluziti. bilo 22. aprila ob 14. uri

Od kod množica port...

Občinski odbor RK Brežice in sta skupno organizirala bolničarje obiskovalo 26 slušateljev iz raznih v občini. V osemdesetih urah, ko so bili udeleženci najbolj zadržani. Aleksandričeve in majorja izpitih so dobili slušatelji tečaj bolničarjev prve pomoči in izkazali letos v jeseni, tako da bo v nesreč dovolj usposobljenih boljšovič, Brežice)

Najbolj obiskana nedeljska športna bila prav gotovo šaljiva nogometna tekma Irigom, ki se je končala neodločeno 5:5. le, je bilo še vedno neodločeno 7:7, pa tekme, čeprav je streljal v fraku. Ker bodo odigrali še eno tekmo, v kateri se prav tako odpočiti, kot so se tokrat in

GOS UBILA JASTREBA

V sadovnjaku Slavka Toplaka v Gornjem Uljaniku se je pripetil nenavaden dogodek. Gos je v spopadu ubila jastreba, da bi rešila mladice. Ko so Toplakovi odšli na njivo, so gos z dolgo vrvjo privezali k jablani. Mladje goske so ključale travo okrog matere. Sinku je Toplak naročil, naj od časa do časa pogleda za njimi. Eden izmed jastrebov, ki često plavajo nad vasjo, ni hotel zamuditi priložnosti in se je pognal nad mlade goske. Toda mati se je vrgla nanj, ga trdo zgrabila s kljunom in ga udarjala s krili. Tisti trenutek je prihitel z dvorišča tudi gosak in pomagal goski rešiti mladice. Jastreb je obležal mrtev na bojišču.

Vsem domačim

voščilo prijetne praznike za 1. maj in jih prav lepo pozdravljajo, prav tako vse znanca in prijatelje, naši fantje, ki so pri vojakih v Tetovu: Nace Vodopivec iz Roj, Alojz Zupančič iz Dol. Gradišča, Alojz Pucelj iz Dobruške vasi in Franc Rus iz Rapijvega.

Za potrebe POČITNIŠKEGA DOMA V PIRANU

i š č e m o

za čas od 15. junija do 15. septembra 1965:

- VK KUHARICO;
- KV KUHARICO in
- SERVIRKO.

Hrana in stanovanje v domu. Nastop službe 10. junija 1965. Osební dohodki po dogovoru. Ponudbe pošljite na naslov: SGP PIONIR, Novo mesto, do 15. maja 1965.

VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD

65. — Rudi je za borih petdeset metrov, ki so ga ločili od padlega nemškega majorja, potreboval dlje kot pol ure. Medtem se je bil mraz zgostil v temo. Major je ležal na trebuhu, z obrazom, zakopanim v rušo. Rudi mu je odpel torbico z dokumenti in zemljevidi. Hotel se je splaziti nazaj, ko je na tleh poleg Nemca opazil lepo, novo brzostrelko. Pobral jo je in mu vzel še pištolo izza pasu.

66. — Nemški napad je bil na vsej črti odbit. Bojišče se je umirilo. Rudi se je počasi plazil nazaj in zdelo se mu je, da ga od partizanskih položajev loči neskončna daljava. Dvignil se je in sklonjen tekel. Nihče ga ni opazil. Popolnoma se je zrvajal in stekel proti položajem. Tedaj se je z nemške strani dvignila v zrak raketa, za hip obvisela v zraku in žarko osvetlila vse pobočje.

67. — Rudi se je naglo vrgel po tleh, toda bilo je prepozno. Nemci so ga v siju rakete opazili. Za trenutek je na bojišču zavladala tišina, potem pa se je izstrelki so rezali v temo svetle proge in v ognjenih šopih udarjali v tla okrog Rudija, ki je ležal mirno in nepremično. Z zamolklimi vzbuhi se je v ropot strojnic vmešal minomet.

68. — že vsa da bi scefrali ogenj položaj izmenal metu

Presenečenje v Kostanjevici

Kostanjeviško gostišče »Pod Gorjanci« je te dni presenetljivo z izredno privlačno domisljico — na dvorišču gostišča so priredili velškanski sod iz zadržane vinske kleti za bar, v katerem je prostora za majhno zaključeno družbo, ki želi biti sama. Sod ima na enem koncu majhna vrata, na drugem pa dvoje oken. Nad mizo so pilko toliko razširili, da v sodu lahko ves večer mirno kaditi vsa družba, ne da bi jo zavojlo tega bolela glava. Sicer pa si to prijetno novost velja ogledati, prizadevne gostince pa pohvaliti!

Delovni obračun posavskih planincev

Planinsko društvo »Lisca« je napovedalo občni zbor vsega članstva za nedeljo, 25. aprila, na Lisci. Zaradi snega in deževja v zadnjem tednu je zbor preložilo na torek, 27. aprila. Planinci se tokrat niso zbrali na Lisci, ampak kar v Sevnici. Upravni odbor je seznanil člane z delom društva in nakazal naloge in načrte za 1965. leto. Planinci so v preteklem obdobju pokazali veliko živahnost in delavnost. Pri tem so se posluževali najrazličnejših oblik in še pozno v jesen so prirejali številne izlete v planinske in druge kraje naše domovine. Pomembno vlogo je društvo odigralo tudi pri vzgoji in pridobivanju mladih članov.

Sipa požira samo sebe

Ogromna sipa v zahodnoberlinskem akvariju kljub izdatni prehrani počasi požira svoje lovke. Vodja akvarija pravi, da se bo žival verjetno kmalu sama uničila. Vzrok tega nenavadnega početja živali, ki so ga že pred mnogimi leti mogli opazovati v leipziškem zoološkem vrtu, so za strokovnjake še vedno popolna skrivnost.

NOVI ZABAVNI MESEČNIK

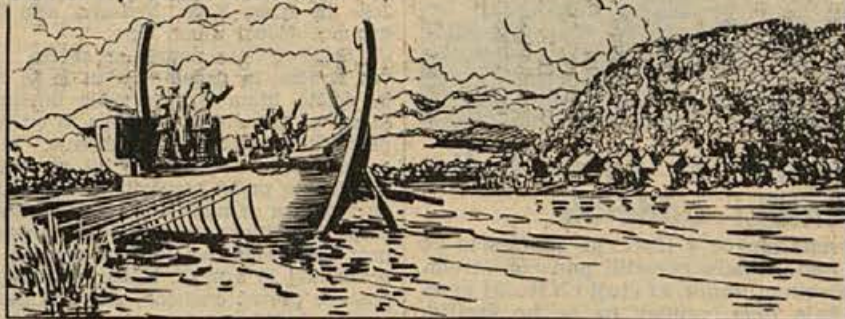
HOROSKOP DRUŽABNI MOST

lahko kupite pri vseh prodajalcih časopisov

Saša Dobrila:

ARGONAVTI

NAREDILI SO MAJHEN OVINEK IN ZAVESLALI MIMO EBLANE, KI JE BILA ŽE KAR PRAVA VAS IZ BRUN.

POZDRAVITE STARO DOMOVINO!

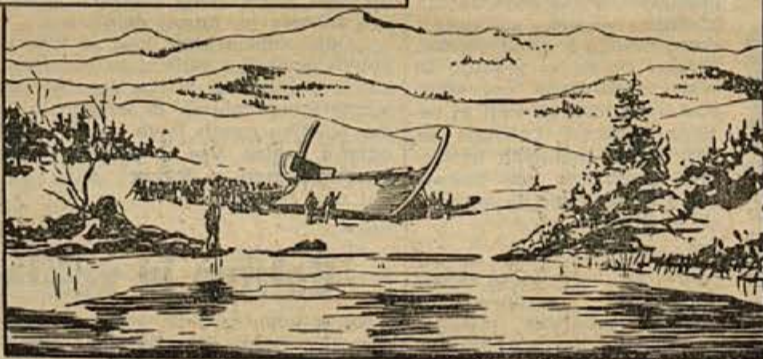
KO SO PRIVESLALI NA ZAPADNI KONEC JEZERA, SO PADLE PRVE SNEŽINKE...

VODA JE ZAČELA ZMRZOVATI IN ZATO SO »ARČO« HITRO POTEČNILI NA NIŽEK BREG.

PROTI JUTRU JE SNEG NEHAL PADATI, VENDAR GA JE BIL ŽE DOVOLJ ZAVLEKO.

★ VIHARNA POMLAD ★

del je, »je dejal komandir, »sicer bi bil gotovo in stekel sem. Popolnoma brez smisla bi bilo, al tam. Se z minometom so začeli nabijati, ta bo na kosce.« Partizane je nenadni nemški akačil. Besno so začeli streljati po nemških ki jih je izdajala svetleča se municija in se je pobočje razplamtelo v morilnem ognje-

SMEH STOLETIJ

Fizik in matematik Albert Einstein je potoval z vlakom. V oddelek pride sprevodnik in zahteva vozne listke. Einstein išče po vseh žepih, po prtljagi, na klopi in pod njo, toda listka ni nikjer.

»Bom pa malo pozneje prišel!« reče ljubeznivo sprevodnik, ki je prepoznal učenjaka.

»S tem mi ne bo dosti pomagano,« odgovori povsem resno ustanovitelj relativnostne teorije, »če ne najdem voznega listka, ne bom vedel, kam potujem.«

Slavni znanstvenik se je udeležil v Kaliforniji banketa, na katerem ga je soseda za mizo vprašala, katero kemijsko odkritje je po njegovem mnenju najbolj vplivalo na našo dobo. Einstein je brez pomisleka odgovoril:

»Barvilo za ženske lase.«

Alberta Einsteina so povabili na večerjo. Gospodinja je bila v globoko dekoltirani obleki in z dragocenim nakitom nenavadno lepa in mikavna. Drugače zelo zadržani fizik jo je zato nenehoma občudoval.

»Zadnjič, ko ste me srečal v preprosti volneni obleki, pa ste bili hladni kakor kamen,« se je spomnila gospodinja.

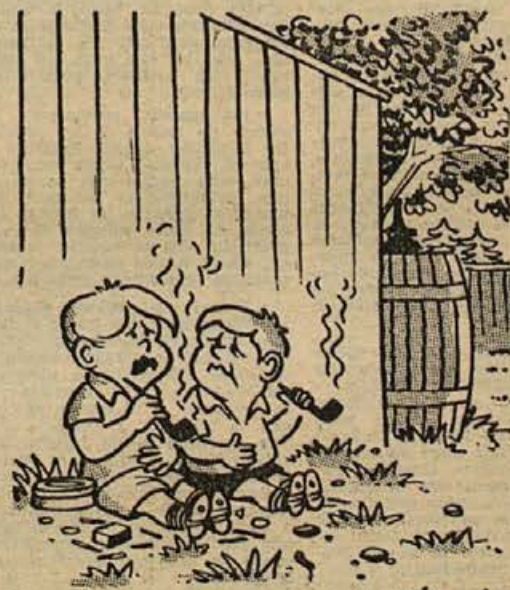
Einstein se je nasmehnil in rekel:

»Volna je pač slab prevodnik.«

Nekoč je ves zamišljen delal v svoji študijski sobi. Nenadoma prihitel k njemu sobarica in vsa preplašena zavpije:

»Hiša gori!«

»Pojdite in sporočite to moji ženi,« pravi mirno Einstein, »saj veste, da se jaz ne vmešavam v gospodinjske zadeve.«

Bonchi

— Ne razumem, kako se odrasli tako težko odvajajo kajenja!

„ROG“ je že premajhen

Prefeklo poslovno leto je novomeški Zavod za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov ROG uspešno zaključil. Celotna fakturirana realizacija je bila po zaključnem računu 173,7 milijona dinarjev, od tega pa je 115 milijonov ustvaril obrat lažje konfekcije. Ta uspeh je zavod dosegel s povprečno zaposlenimi 64 ljudmi, med katerimi je bilo 47 odst. invalidov in za delo manj sposobnih ljudi. Zavod je letošnji plan povečal na 240 milijonov dinarjev, četudi so število zaposlenih le malenkostno povečali. Ze prvi meseci so pokazali, da tak plan ustreza. Uspeh bo nedvomno odvisen od tega, ali bo zavod dobil stalna obratna sredstva in ali bo uskladeno delo vseh zainteresiranih organov na področju Novega mesta.

Letošnji načrt zavoda se razen nekaterih podrobnosti ne razlikuje od lanskega. Malenkostne spremembe so le

Želje za 1. maj

Vsem občanom, podjetjem in ustanovam novomeške občine želim vse najboljše in še mnogo uspehov ob letošnjem prazniku dela. Domačim lep pozdrav! Tone Fabjančič, doma iz Zagorice pri Smarjeti, zdaj vojak v Čenti.

Naši fantje čestitajo

Slovenski fantje, ki so pri vojaki v Slavonkem Brodu, pozdravljajo za 1. maj vse znance in prijatelje, posebno pa domače: Lajze Miketič iz Goleka, Jože Mohorčič iz Hruševja, Ivan Gašperlin iz Jesenic, Bogomir Fabjan iz Lopate, Jože Breznik, iz okolice Domžal, Franc Brezovnik iz Luč, in Jože Hrvolič iz Bosiljevega.

Lepo želje iz Skopja

Jože Vovko in Tone Starčič, oba iz Mokronoga, zdaj pa vojaka v Skopju, lepo pozdravljata domače in jim voščita za delavski praznik.

v specializaciji konfekcijskega obrata, medtem ko bo radioservis organiziral popravilo televizijskih in drugih sprejemnikov na domu. V ta namen so nabavili kombi. Na letošnje poslovanje bo prav gotovo znatno vplivala uredba o zamrzovanju cen. Uredba se nanaša predvsem na konfekcijske izdelke, ki

Zavod za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov

„ROG“ – NOVO MESTO

čestita

ob 1. in 9. maju

vsem svojim poslovnim prijateljem, naročnikom in odjemalcem.

letos niso bili občutneje podraženi. Mimo tega si bo zavod prizadeval posvetiti večjo skrb rehabilitaciji invalidov in boljšemu sodelovanju z zavodom za zaposlovanje delavcev, s komunalnim zavodom za socialno zavarovanje in z drugimi.

Zavod posluje kot gospodarska organizacija, ugodnosti po zveznih predpisih pa niso dovolj, da bi lahko odpravili posledice zaradi številnih bolezni. »Večkrat nam razne organizacije in ustanove očitajo, kako lahko je poslovanje ob takih ugodnostih,« menijo v zavodu, »prav zavoljo tega pa se čisto zastavljajo vprašanja, kdo je dolžan zagotoviti zavodu stalna obratna sredstva ali pa mi sicer kakorkoli pomagati.«

V perspektivi: bazenski center

»Zavod je bil v letu 1959 ustanovljen za rehabilitacijo in zaposlovanje manj zmognih delovne sile,« ugotavljajo predstavniki zavoda in dodajajo, da je na »našem področju vedno več invalidnih ljudi.« Po pravilniku in zveznih predpisih mora imeti zavod vsaj 50 odst. za delo manj zmognih ljudi, zato zaposluje v svojih delavnicah invalide tudi po opravljeni rehabilitaciji.

Podatki dokazujejo, da invalidnost narašča, namesto da bi upadala. To je problem, ki ga zavod sam ne bo znal rešiti. V bodoče naj bi v njegovih delavnicah delali sami težji invalidi, tisti, ki potrebujejo večjo pozornost pri delu. Za lažje invalide pa bi morali poiskati mesto v gospodarskih organizacijah. Razumljivo je torej, da bi bilo treba novomeškemu zavodu omogočiti hitrejši razvoj in obseg, morda v obliki manjših bazenskih centrov, kot so v Gorici, Mariboru in Celju, skratka to, kar pred-
deva stalna konferenca za rehabilitacijo invalidov v Sloveniji. Potrebno bi bilo ugotoviti, katere stroške so najbolj primerne za invalide ter za delo manj zmognih osebe. S tem v zvezi ima zavod konfekcijski obrat največje možnosti; ima namreč to prednost, da lahko po končani rehabilitaciji organizira delo na domu ter predvsem rešuje zaposlovanje žensk. Nikakor ne bi smeli zanemariti drugih dejavnosti, ki jih zavod razvija v svojih delavnicah po obratih.

Vse to se zdí potrebno poudariti zlasti zategadelj, ker zavod nima »čezav« plasmanem svojih uslug. Slabše je s surovinami, ki jih je iz dneva v dan težje dobiti. Konfekcijske izdelke, nad 40 vrst, so do zdaj dobro prodajali, to pa predvsem za zasluge ljubljanskega združenja ZETEKs, ki ima po vsej državi organizirano potniško službo.

Potrebni so posveti

Kljub vsemu pa novomeški zavod ROG v obliki, kot je, ne bo mogel sam reševati tako težke in odgovorne naloge, kot je rehabilitacija, če ne bo sodelovanja z že omenjenimi ustanovami. Do zdaj je bila običajna oblika posvetovanja, Prevelike so razlike v predpisih, ki urejajo vprašanja rehabilitacije in vračanje človeka na delovno mesto. Na širšem posvetu ali konferenci za rehabilitacijo bi lahko začrtali razvoj in perspektivo zavoda. To, ali je zavod potreben ali ne, je bilo razčiščeno že ob njegovi ustanovitvi, pomeniti bi se bilo treba le, kakšen obseg naj v bodoče zavzame.

TEKOČI TRAK v konfekcijskem obratu so uvedli lani in tako poenostavili način izdelovanja. Obrat je opremljen z najmodernejšimi šivalnimi stroji.

KRI, KI REŠUJE ŽIVLJENJA

Prefekli teden so darovali kri na novomeški transfuzijski postaji: Janez Vidic, član kolektiva Pionir Novo mesto; Viktor Avsenik, Pavle Fifolt, Franc Jožef, člani kolektiva Novoles Straža; Anton Fink, član kolektiva Agrokombinat Krka Novo mesto; Zofija Klemenčič, gospodinja iz Ločne; Julka Rupar, Jožica Kovačič, Alojzija Škrbec, Janez Blatnik, Alojzija Furar, Malči Grubar, Malči Režbelj, Tončka Mihalič, Angela Novak, Terezija Gregorič, Marija Skedelj, Danijel Vrhovnik, Pepca Kos, Angela Judež, Ivan Zidarič, Jože Zagorc, Marija Simončič, Avgust Cvelbar, Srečko Furlan, Janez Udovc, Ivanka Luštek, člani kolektiva Iskra Senjernerj.

Delovni kolektiv, organi upravljanja in uprava

KOMBINATA LESNE INDUSTRIJE

INLES

RIBNICA

VOŠCIJO VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM SORODNIH STROK

IN VSEM DRUGIM DELOVNIM ORGANIZACIJAM V DOMAČI OBČINI, ŽELEČ JIM NOVIH PROIZVODNIH USPEHOV!

PODJETJE ZA PTT PROMET NOVO MESTO

ČESTITA ZA 1. MAJ, 20-LETNICO OSVOBODITVE IN 600-LETNICO USTANOVITVE NOVEGA MESTA!

SPLOŠNA BOLNIŠNICA

Novo mesto

ČESTITA V IMENU VSEGA KOLEKTIVA ZA 1. MAJ, 20 LET OSVOBODITVE IN VISOKO OBLETNICO USTANOVITVE NOVEGA MESTA!

GOSTINSKO PODJETJE

HOTEL Metropol

Novo mesto

PRIPOROČAMO SE CENJENIM GOSTOM IN JIM VOŠČIMO ZA PRVI MAJ! PRIJETNO PRAZNOVANJE!

VSEM DELOVNIM LJUDEM IN KOLEKTIVOM NA DOLENJSKEM VOŠČI ZA TROJNO PRAZNOVANJE

KOMUNALNO PODJETJE

Novo mesto

NAJ ŽIVI PRVI MAJ, NAS NAJVEČJI DELAVSKI PRAZNIK!

ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE NOVO MESTO

SE PRIPOROČA SVOJIM STRANKAM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM!

Kmetijska zadruga NOVO MESTO

čestita vsem kmetovalcem na svojem področju!

Živel 1maj!

TRGOVSKO PODJETJE

H MELJNIK

NOVO MESTO

se priporoča vsem svojim poslovnim znancem in strankam ter jim čestita za trikratno praznovanje!

Prvomajska nagradna križanka

Čaka vas 30 lepih nagrad

Cez prvomajske praznike bo nekaj več časa tudi za zabavo in oddih, pa smo spet pripravili našim bralcem nekaj veselja s spodnjo križanko. Na izžrebance čaka tokrat 30 nagrad:

1. NAGRADA — 10.000 dinarjev
2. NAGRADA — 5.000 dinarjev
3. NAGRADA — 3.000 dinarjev
4. NAGRADA — 2.000 dinarjev
- 5.—30. NAGRADA — 26 lepih knjižnih daril

Izrezana križanka je kupon za udeležbo pri žrebanju! Rešitve pošljite najkasneje do ponedeljka, 10. maja 1963, na naslov: DOLENJSKI LIST, Novo mesto, p. p. 33, v spodnji levi kot kuverte pa posebej pripišite: KRIZANKA.

UPOŠTEVAJTE: zamazanih, raztrganih, nečitljivih ali sicer popackanih križank ne bomo upoštevali. Ne pozabite na rob križanke napisati svoj točni naslov! — Lep pozdrav vsem reševalcem križank!

UREDNIŠTVO LISTA

VODORAVNO: 1. jubilej, ki ga letos praznuje slovensko mesto, 14. ime mesta, ki praznuje ta jubilej (dve besedi), 22. pokveka, klečeplazen človek, 23. upraviteljca, 25. prebivalec glavnega mesta sosednje države, 27. zadnja točka dnevnega reda, 28. razprava, 30. priprava za čiščenje, 31. varuje živali pred mrazom, 32. nauk o pticah, 33. okrajšava za opomba, 34. majhen plug, 35. ilovnat, 38. žensko ime, 39. smolnat les, 41. vreča vode, 42. naelektrjen delec, 44. vrsta blaga, 46. predlog, 48. vsipanje, 50. obed, 51. posnetek, ponaredek, 54. kdor se ukvarja z naukom o svetlobi; izdelovalec in prodajalec očal, 56. zbadati, 58. obrežja, 59. ječmenček s fižolom, 61. podoba, 65. gorata pokrajina v Avstriji, 67. desni pritok Save, 69. dva različna samoglasnika, 70. izbruh ognjenika, 71. stik v pesmi, 73. prva in zadnja črka;

74. kratica mednarodnega ključa na pomoč, 76. spodaj, 78. latinski veznik, 79. nevezana beseda, 80. ženska, ki se ukvarja z lepim slogom, 82. velikan; pogan, 83. mesto na Dolenjskem, 86. samec domače živali, 88. nacija, 89. pripadniki ljudstva, ki je včasih živelo tudi na tleh Slovenije, 91. svetili, dajati sij, 93. žensko ime; tovarna keksov, 94. vprašalnica, 95. naziv, 96. pripadnica evropskega naroda, 98. pripomoček za taljenje, 100. del volovske vprege, 102. nekdanjši, prejšnji, 104. začetnici imena in priimka slovenskega slikarja, 105. dragi kamni, 106. osebni zaimek, 107. kratica slovenskega podjetja za letalski promet; dva enaka samoglasnika, 108. neljuba zadeva, spor, 110. znak za prvino astat, 111. tovorni avtomobil, 115. apetit, 117. okrajšava za imenovalce;

19. žensko ime, 120. kraj blizu Novega mesta (odcep z avtoceste), 122. stalnica, nespremenljivka v matematiki, 128. znak za prvino iridij, 130. najmanjša številka, 132. izraz pri tenisu, 133. sto kvadratnih metrov, 134. nasprotno od nizek, 135. grška boginja zemlje, 136. isto kot 130. vod., 137. svojilni zaimek, 138. zaključek tekmovalne proge, 140. biciklist, 142. služben, 144. domača žival, 145. bolezen, pri kateri nas trga po sklepih, 146. po vinogradih znan hrib blizu Novega mesta (dve besedi).

NAVPICNO: 1. sredstvo za zatiranje škodljivcev (raztopina), 2. državna

blagajna, 3. spoznati, predstaviti, napraviti znanstvo, 4. snov za strojenje, 5. bankovec za sto dinarjev, 6. tukaj, 7. kraljevska ptica, 8. indijanska zanka, 9. nedomači, 10. znak za prvino neptunij, 11. pripadnica evropskega naroda, 12. naziv monarha v nekdanji Rusiji, 13. avtomobilski sport, 14. nasprotno od vse, 15. določiti carino, 16. začetnici priimka in imena slovenskega pesnika, 17. nasprotno od veliko, 18. sedma črka grške abecede, 19. majhna sekira, 20. čok za sekanje drv, 21. dva samoglasnika, ki tvorita v nemščini en glas; 24. navodilo, napotilo, 26. votla palica, 29. šesta in osma črka 31. spodnji del rok, 35. vneti, navdušiti, spodbujati, 37. oma-

men, 39. neradodaren, 40. samo, kar, 43. sprednji del, kar je spredaj, 45. koralni otok, 47. pritrđilnica, 49. neizdaten, 52. drug izraz za Etiopija, 53. opremiti s slikami, ponazoriti, poslikati, 55. lončarska umetnost, 57. otroški izraz za oče, 60. inozemske, ne domače, 61. ozdraviti, izceliti, 62. železniška postaja na progi Ljubljana — Zidani most, 63. dve zaporedni črki abecede, 64. curljati, teči, cepati, 66. tesen prehod, 68. član najvišjega znanstvenega zavoda, 69. spremeniti v zakon, 71. nasilna tatvina, 72. najožja sorodnica, 75. bodoča žuželka, 77. kdor prejme posebno priznanje;

80. nagon, 81. zvezda repatica, 84. oznaka za avtomobile iz Trsta, 85. naslov duhovnega vodje muslimanov, 87. znak za prvino erbij, 90. solidno, čvrsto, 92. pripadnik ilirskega gibanja, 97. južni sadež, 99. očanec, 101. medmet, 103. majhno jajce, 108. če, 109. hlapljiva tekočina, ki jo uporabljajo pri narkozih, 112. koc, pokrivalo, 113. kratica za Reichsmark (nemška marka), 114. sku-

pina, osnovni del organizacije; tvorni giagolski način, 116. rabljena, ostarela, 118. delavec, ki minira, 121. naloga, vežba, vadba, 122. kilogrami;

123. glavni števnik, 124. del obraza, 125. električna riba, 126. znak za prvino srebro, 127. neveden, neizobražen, 129. poškodba telesa, 131. žensko ime, 134. prevozno sredstvo, 136. krajši izraz za Edvard, 137. kratica za narodna republika, 139. kratica za ljudska milica, 140. kateri, 141. dva enaka soglasnika, 143. isto kot 126. navpično.

(R. G.)

— Si videla, kako se me vsi pešci ustrašijo?!

Nekaj okroglih

Dirigenta Wilhelma Fürtwänglerja so povabili na lov. Ko so rogovi zatrobili začetek pogona, je glasbenik ježno zacepetal, si zatnil ušesa in zagrmel:

»To, gospoda moja, bomo morali še temeljito vaditi!«

Znana filmska igralka Marlene Dietrich se je udeležila predavanja o moški in ženski inteligenci. Po predavanju se je predavatelj obrnil k »najlepši babici na svetu« in jo vprašal, če ima kaj pripomniti k tej temi. Marlene mu je odgovorila:

»Morda je res, da so moški inteligentnejši od žensk, toda jaz še nisem videla ženske, ki bi tekala za neumnim moškim in občudovala samo njegove lepe noge.«

»Priznam, da so žene večnoma bolj nečimrne kot moški,« je dejala Marlene Dietrich skupini prijateljev, »vendar pa tudi ne. Zdad, na primer, vidim med vami nekaj, česar si nobena ženska ne bi dovolila: najlepši med vami ima samoveznico površno za vezano...«

Okrog igralko je bilo pet moških in vsi so naenkrat dvignili roke, da bi se polepsali.

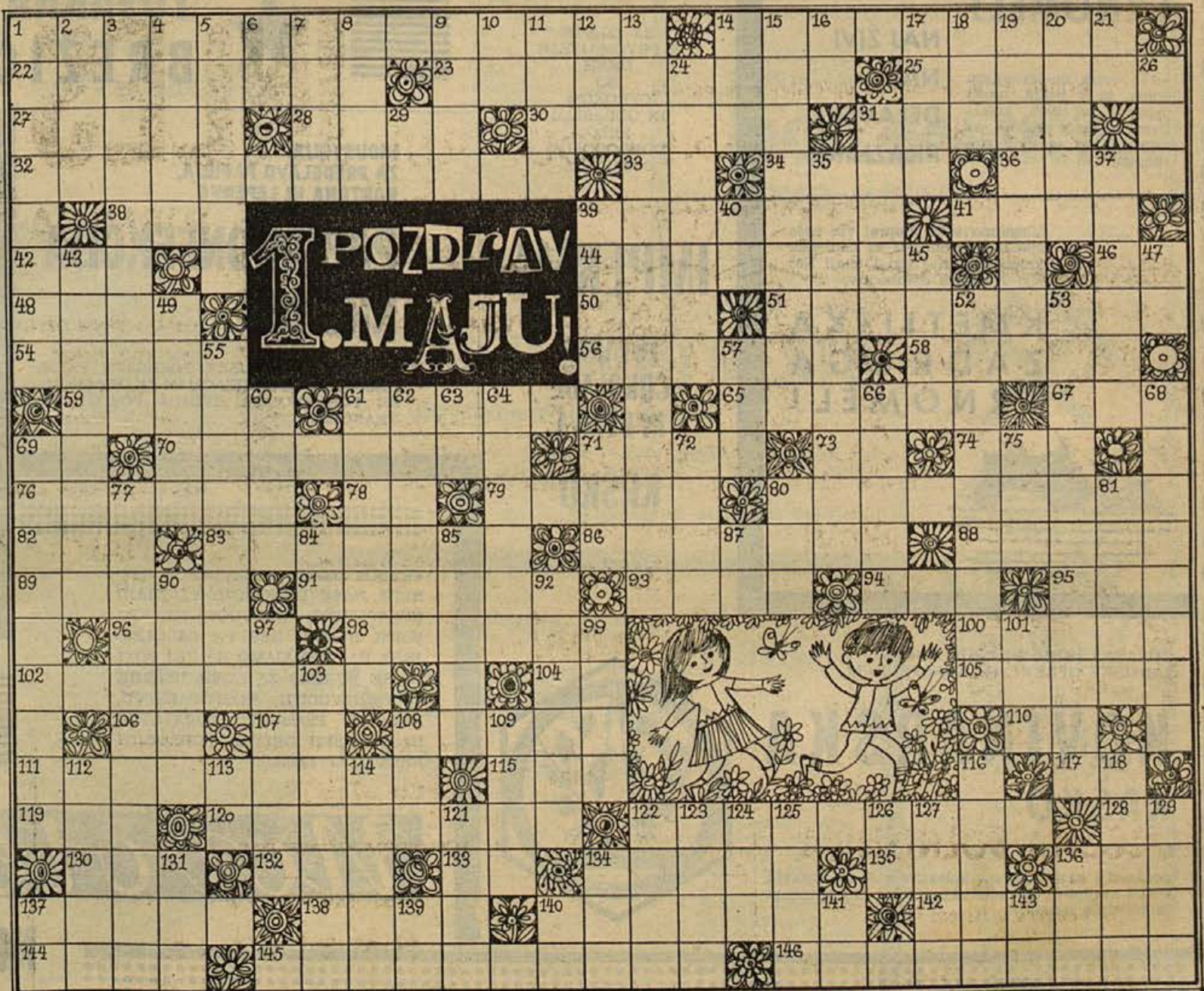
Marlene Dietrich se je sprla s svojim prijateljem, ker ni imel nobenega razumevanja za njeno umetniško kariero. Ogorčeni možak je zahteval, naj mu vrne dragocen prstan, ki ji ga je podaril. Marlene se je podvizala, da bi to storila. Na zavojček pa je prilepila še list in nanj z velikimi črkami napisala: »Pozor! Ne premetavajte! Steklo!«

Skupina bivših angleških vojakov je obiskala fašistično Nemčijo. Ob tej priložnosti je propagandist Göbbels razkazoval gostom Berlin in jim pojasnjeval, kako se je v Nemčiji vse izboljšalo. Ko se znajdejo pred borzo delu, gledajo, kako se brezposelni delavci pretepajo. Angleži vprašajo, kaj to pomeni, Göbbels pa jim odgovori:

»To so posledajalci, ki so se stegli za zadnjega brezposelnega delavca.«

— Zdad, ko si ravno v vodi, bi lahko pomil še tole!

Gradbeno podjetje

**SAVA
KRŠKO**

si prizadeva zadovoljiti cenjene stranke-investitorje, katerim za letošnji 1. maj prirsrečno čestita!

PRIPOROČAMO SE
ZA NAROCILA
ZA VSA
V STROKO
SPADAJOČA DELA
IN
ZELIMO
PRIJETNO
PRVOMAJSKO
PRAZNOVANJE!

**OBRTNO
PODJETJE**

**OPREMA
KOČEVJE**

Delovni kolektiv,
organi samoupravljanja
in uprava

LITOELEZNE
INDUSTRIJE

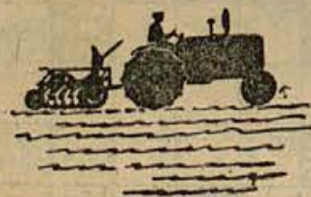
LIČ

ČRNOMELJ

želi vsem Belokranjcem
doma in v tujini novih
uspehov pri delu, kolektivom
domače občine pa
uspešen boj za dvig storilnosti!

Vlagajmo tudi vnaprej vse naše
sile in sposobnosti za napredek
kmetijstva! Naj živi 1. maj! Naj
živi 20-letnica osvoboditve!

**KMETIJSKA
ZADRUGA
ČRNOMELJ**

TOVARNA INDUSTRIJSKIH NAPRAV,
LADIJSKE OPREME IN KONSTRUKCIJ

**KOVINARSKA
KRŠKO**

pozdravlja za 1. MAJ vse kolektive v Spod. Posavju,
v Beli krajini in na Dolenjskem, želeč jim še mnogo
proizvodnih uspehov!

**Občinska
skupščina KRŠKO**

Občinski odbor SZDL • Občinski komite ZKS •
Občinski odbor ZZB • Občinski sindikalni svet in
Občinski komite ZMS

pošiljajo prirsrečne prvomajske pozdrave vsem občanom
in kolektivom v vseh delovnih organizacijah! Dosedanji
uspehi nas zavezujejo, da bomo še nadalje v prvih
vrstah boja za socializem, mir in družbeni napredek
na svetu!

Novih delovnih
uspehov želi vsem
kolektivom, hkrati
pa vošči
delovnim množicam
naše domovine
za 1. MAJ

ČASOPISNO
ZALOŽNIŠKO
PODJETJE

**KOČEVSKI
TISK
KOČEVJE**

PODJETJE
KOMUNALNIH
DEJAVNOSTI

**KOMUNALA
KOČEVJE**

čestita

za praznik dela
in 20-letnico osvoboditve!

OB
PRAZNOVANJU
MEDNARODNEGA
DELAVSKEGA
PRAZNIKA
ČESTITAJO
IN
POZDRAVLJAJO:

KNJIGOVODSKI CENTER

ČRNOMELJ

PARNA PEKARNA — TAPETNIŠTVO IN DEKO-
RATERSTVO — VALJČNI MLIN — BRIVSKO-
FRIZERSKO PODJETJE

Vsem odjemalcem se tudi vnaprej priporočamo in
jim v imenu vseh svojih prodajaln voščimo za
1. MAJ!

SPLOŠNO TRGOVSKO PODJETJE

POTROŠNIK

ČRNOMELJ

ZA SLAVNO OBLETNICO OSVOBODITVE
IN LETOSNJI PRAZNIK DELA
ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM

**TOVARNA POHIŠTVA
BREŽICE**

INDUSTRIJA
ZA PREDELAVO PAPIRJA,
KARTONA IN LEPENKE

**PAPIRKONFEKCIJA
KRŠKO**

POSILJA PRVOMAJSKE POZDRAVE VSEM
DELOVNIM ORGANIZACIJAM IN OBCANOM,
SE POSEBNO PA SVOJIM POSLOVNIM
ZNANCEM!

VELIKE ZMAGE DELAVSKEGA RAZ-
REDA NASE DOMOVINE VZBUJAJO
UPRAVICENO OBCUDOVANJE PO
VSEM SVETU, NAS PA ZADOLZU-
JEJO, DA VZTRAJAMO NA TEJ POTI
IN SE BORIMO ZA NOVE USPEHE
V PROIZVODNJI, GOSPODARSTVU,
KULTURI, PROŠVETI, ZDRAVSTVU
IN NA VSEH DRUGIH PODROCJIH
NASEGA ŽIVLJENJA!

GOSTIŠČE

**GRAD
MOKRICE**

SE PRIPOROČA
SVOJIM GOSTOM
ZA OBISK
MED
PRVOMAJSKIMI
PRAZNIKI,
HKRATI PA
JIM
ČESTITA!

Novoteks

NOVO MESTO

DELOVNI KOLEKTIV, ORGANI UPRAVLJANJA IN UPRAVA

TOVARNE
ZDRAVIL

KRKA

NOVO MESTO

POZDRAVLJAJO
ZA TROJNI JUBILEJ
VSE DELOVNE
KOLEKTIVE
NA DOLENJSKEM,
VSE OBCANE IN
DRUŽBENO POLITICNE
ORGANIZACIJE, ŽELEC
JIM PRI DELU
V PRIHODNJE
SE VEČJIH USPEHOV!

PRISRČNE ČESTITKE ZA TROJNO PRAZNOVANJE POSILJA

SVOJIM
POSLOVNIM ZNANECM
IN VSEM DELOVNIM
KOLEKTIVOM
VOSCI
IN SE PRIPOROČA

ZAVOD ZA
UPRAVLJANJE
DRUŽBENEGA
PREMOŽENJA
NOVO MESTO

ZAVOD ZA
IZGRADNJO
IN
UREJANJE
NASELIJ
NOVO MESTO

ISKRA

KRANJ

tovarna usmerniških naprav
NOVO MESTO

pošilja prisrčne
prvomajske pozdra-
ve kolektivom vseh
delovnih organiza-
cij, hkrati pa vošči
za 20-letnico osvob-
oditve in 600-letni-
co Novega mesta!

ZA TROJNI PRAZNIK POSILJA

DELOVNI KOLEKTIV
TRGOVSKEGA PODJETJA

DOLENJKA

NOVO MESTO

PRISRČNA VOSČILA!

PREFRICANI SMO,
DA SE BODO SILE
SOCIALIZMA
NAVZLIC
VSEM TEZAVAM
NENEHNO KREPILE,
DA BO ŽEL SOCIALIZEM
NOVE ZMAGE
IN DA BO NASEL MOC
IN SREDSTVA
ODSTRANITI VSE,
KAR JE NEGATIVNEGA

INDUSTRIJA
STEKLA

INIS

NOVO
MESTO

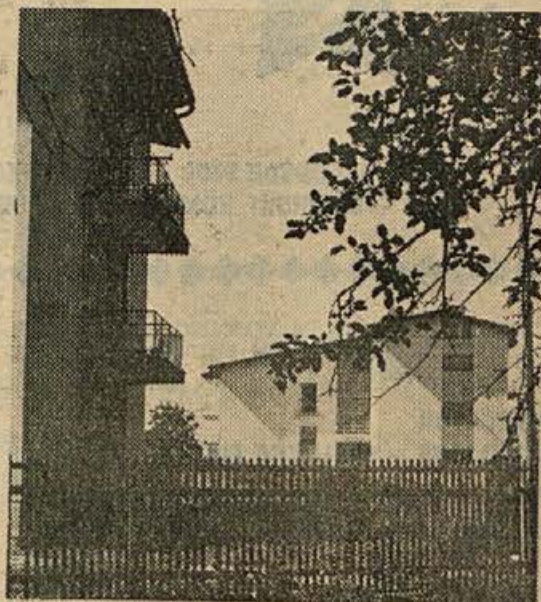
PODJETJE

VODOVOD

NOVO MESTO

ČESTITA
ZA DELAVSKI
PRAZNIK,
20-LETNICO
OSVOBODITVE
IN 600-LETNICO
NOVEGA MESTA!

Pozdravlja
mo vse delavce,
kmete, ljudsko inte-
ligenco, mladino in
vse druge delovne
ljudi na Dolenj-
skem, v Bell krajini
in v Spod. Posav-
ju! Prizadevajmo s-
tudi vnaprej za ne-
nehen gospodarski
razvoj, ki pomeni
izboljšanje življenj-
ske ravni delovnih
množic!

SGP

PIONIR

NOVO MESTO

NAJ ŽIVI 1. MAJ!
NAJ ŽIVI
20-LETNICA
SVOBODE!
NAJ ŽIVI SLAVNA
OBLETNICA
USTANOVITVE
NOVEGA MESTA!

Vse industrijske kolektive v Sloveniji toplo pozdravlja

KREMEN-NOVO MESTO

INDUSTRIJA IN RUDNIKI NEKOVIN

z željo, da bi tudi v bodoče uspešno premagovali vse
težave v proizvodnji in jim ob tej priložnosti čestita
k doseženim uspehom!

ŽIVEL 1. MAJ — MEDNARODNI DELAVSKI PRAZNIK!

Cestitkam
delovnih kolektivov
se pridružuje tudi
podjetje

KOVINAR

NOVO MESTO

ki opravlja vsa strojna
in stavbno ključavničarska
dela, vsa naročila kovaške
stroke, popravlja tehtnice
ter se ukvarja z mehaniko
in galvanizacijo.

ŽIVEL 1. MAJ!

DELOVNI KOLEKTIV LESNEGA
KOMBINATA

NOVOLES

NOVO MESTO

vošči vsem delov-
nim ljudem naše
domovine za praz-
nik dela in 20-let-
nico osvoboditve.
vsem kolektivom
Novega mesta in
Novomeščanom pa
še posebej čestita
za 600-letnico usta-
novitve mesta!

OBČINSKA SKUPŠČINA TREBNJE

OBČINSKI ODBOR SZDL - OBČINSKI KOMITE ZKS - OBČINSKI ODBOR
ZZB - OBČINSKI KOMITE ZMS - OBČINSKI SINDIKALNI SVET

čestitajo za praznik
dela in 20-letnico
osvoboditve vsem
občanom!
Prelita kri, napori
in trpljenje naših
narodov niso bili
zaman: izbojevali
smo si svobodo
in gradimo svoj
dom in svetle
perspektive!

DELOVNI KOLEKTIV
TOVARNE KONDENZATORJEV

ISKRA SEMIČ

POSILJA PRISRČNE PRVOMAJSKE
POZDRAVE!

CENJENIM STRANKAM VOŠČIMO ZA LETOSNJI
PRAZNIK DELA IN SE JIM PRIPOROČAMO TUDI
V PRIHODNJE!

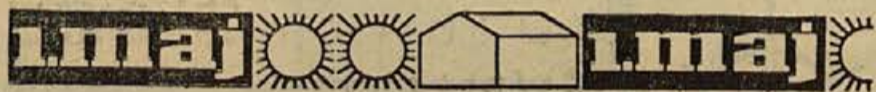
MERCATOR
LJUBLJANA - POSLOVNA ENOTA
TRŽAN - MOKRONOG

DELOVNI KOLEKTIV, ORGANI SAMOUPRAVLJA-
NJA IN UPRAVA

INDUSTRIJE OBUTVE NOVO MESTO

NAJ ŽIVI 20-LETNICA
OSVOBODITVE! NAJ
ŽIVI 600-LETNICA
NOVEGA MESTA!

toplo pozdravljajo vse svoje odjemalce, posebno pa občane
novomeške občine in jim čestitajo za mednarodni delav-
ski praznik 1. maj!

Vse delovne kolektive
in delovne ljudi
naše domovine
pristrčno pozdravljamo
in jih vabimo na obisk
v prvomajskih praznikih!

ZDRAVILIŠČE
ŠMARJEŠKE
TOPLICE

INDUSTRIJA IMV OTORNIH VOZIL NOVO MESTO

vošči za trojno praznova-
nje vsem delovnim ljudem
naše socialistične domovi-
ne, posebno pa prebival-
stvu domače občine!

Naš boj za svobodo in
napredek nas je v zadnjih
20 letih privedel do po-
membnih uspehov, zato
vztrajajmo na tej poti
dalje!

Avtomobili IMV na lanski prvomajski paradi v Beogradu

ZA 1. MAJ IN 20-LETNICO
OSVOBODITVE VOŠČI
TRGOVSKO PODJETJE

MERCATOR
LJUBLJANA
POSLOVNA ENOTA

GRADIŠČE
TREBNJE

Delovni kolektiv

ŽELEZNIŠKEGA TRANSPORTNEGA PODJETJA NOVO MESTO

se pridružuje čestitkam delovnih kolektivov za
trojni jubilej!

OBČINSKA SKUPŠČINA ČRNOMELJ

OBČINSKI ODBOR SZDL • OBČIN-
SKI KOMITE ZKS • OBČINSKI
SINDIKALNI SVET • OBČINSKI
KOMITE ZMS • OBČINSKI ODBOR
ZZB • OBČINSKI ODBOR RK

POZDRAVLJAJO PREBIVALCE NA OBMOČJU DOMAČE
OBČINE, ŽELEČ JIM NOVIH USPEHOV V SOCIALI-
STIČNI IZGRADNJI!

PRVOMAJSKI ODDIH BOSTE NAJLEPSE PREŽI-
VELI NA OTOČCU, ENI NAJLEPŠIH TURISTIČNIH
POSTOJANK V SLOVENIJI! PRIDITE!

DELOVNI KOLEKTIV HOTELA

GRAD OTOČEC

ČESTITA ZA TROJNI PRAZNIK
IN SE PRIPOROČA!

ČESTITA IN POZDRAV-
LJA TUDI

Vodna skupnost Dolenjske Novo mesto

DELOVNI KOLEKTIV OBRTRNEGA PODJETJA

ELA NOVO MESTO

ČESTITA VSEM KOLEKTIVOM V PODJETJIH IN
ZAVODIH IN JIM ŽELI PRIJETNO PRVOMAJSKO
PRAZNOVANJE!

GOZDNO GOSPODARSTVO NOVO MESTO

z gozdnimi obrati: Novo
mesto, Straža, Podturen,
Crmošnjice, Crnomelj, Me-
tlika, Trebnje z gradbenim
obratom in z obratom
za gozdarsko načrtovanje
vošči delovnim množicam
socialistične Jugoslavije za
1. maj!

Hkrati pozdravljamo
20-letnico osvoboditve in
600-letnico Novega mesta!

Priporoča se in čestita

ZAVOD
ZA
STANOVANJSKO
IN
KOMUNALNO
GOSPODARSTVO
KOČEVJE

Ljubljanska 19, tel. 86-394.

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

GRADBENIK - RIBNICA

ZA 1. MAJ IN 20-LETNICO OSVOBODITVE
PRISRČNO ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM
V NAŠI DOMOVINI!

PEKARNA IN SLAŠČIČARNA KOČEVJE

čestita svojim strankam
in jim želi prijetno
prvomajsko praznovanje!

DELOVNI KOLEKTIV

KOMUNALNE BANKE

KOČEVJE

čestita svojim komitentom za mednarodni
delavski praznik in 20-letnico svobodnega
ustvarjalnega delovanja, hkrati pa se pripo-
roča vsem vlagateljem hranilnih vlog za na-
daljnje zaupanje!

KMETIJSKA ZADRUGA BREŽICE

SVOJE USLUGE SE NADALJE
PRIPOROČAMO IN VOŠČIMO
ZA 1. MAJ!

OBRTNO SERVISNO PODJETJE

POSAVJE - BREŽICE

VSA V STROKO SPADAJOČA DELA
OPRAVLJAMO V ZADOVOLJSTVO
STRANK!

PREPRICAJTE SE O TEMI!
VSEM DELOVNIM LJUDEM DOMAČE
OBČINE VOŠČIMO ZA 1. MAJ
IN 20-LETNICO OSVOBODITVE!

Za 1. maj in 20-letnico
osvoboditve toplo po-
zdravljamo vse delovne
ljudi naše domovine, zla-
sti pa kmetijske proizva-
jalce na našem območju!

KMETIJSKA ZADRUGA KRŠKO

INDUSTRIJA
KOVINSKE OPREME

INKOP KOČEVJE

pošilja lepe prvomajske
pozdrave svojim poslov-
nim prijateljem in znan-
cem, kakor tudi vsem
občanom kočevske občine!

POZDRAVLJA
VSE
KOOPERANTE
NA SVOJEM
OBMOČJU
IN JIH VABI
K SE VEČJEMU
SODELOVANJU!

Občinski odbor SZDL ● Občinski komite ZKS
● Občinski odbor ZZB ● Občinski sindikalni
svet ● Občinski komite ZMS

Boj za uvajanje sodobnih tehnoloških procesov v kmetij-
sko proizvodnjo in za znižanje stroškov v gospodarskem
poslovanju nam bo zagotovil obilne pridelke in nenehno
izboljševanje življenjske ravni!

Za dvojni praznik najlepše čestitke in pozdrave!

Razvijamo koopera-
cijo in veliko druž-
beno proizvodnjo
kot podlago boga-
tejšega in kultur-
nejšega življenja in
socialističnih druž-
benih odnosov na
naši vasi!

KMETIJSKA ZADRUGA SEVNICA

Razvoj socialističnih družbenih odnosov pri nas
dobiva znova oboležja boja za pogumno in od-
ločno odstranjevanje vsega, kar ovira krepitev
vloge delovnega človeka na vseh področjih odlo-
čanja o družbenih zadevah

NAJ ŽIVI 1. MAJ!

LESNA PREDELOVALNA
INDUSTRIJA

ZORA ČRNOMELJ

vošči za letošnje
praznovanje 1. maja
in 20-letnico osvoboditve!

OPEKARNA BREŽICE

TRGOVSKO
PODJETJE

PRESKRBA KRŠKO

ČESTITA
VSEM POTROŠNIKOM
SPOD. POSAVJA, ZLASTI PA
SVOJIM STRANKAM,
KATERIM SE TUDI NADALJE
PRIPOROČA ZA NAKUP
V VSEH SVOJIH
PRODAJALNAH!

SPLOŠNO OBRTNO PODJETJE KRŠKO

Delovni kolektiv
in organi
samoupravljanja
pri

SPLOŠNEM MIZARSTVU KRŠKO

čestitajo vsem delovnim organizacijam
za praznik dela, želeč jim novih, še vidnejših uspehov!

SPLOŠNO LIVARSTVO DOBOVA

se tudi v prihodnje priporoča, hkrati
pa čestita za mednarodni delavski
praznik!

PRVOMAJSKE POZDRAVE POSILJA VSEM
POSLOVNIM PRIJATELJEM

PODJETJE ZA POPRAVLJANJE VOZ DOBOVA

VSEM ZAVAROVANECM IN ZDRAVSTVENIM
DELAVCEM VOŠCI ZA PRVI MAJ 1965

ZDRAVSTVENI DOM
NOVO MESTO

NOVOMEŠKA OPEKARNA
ZALOG

ZELI VSEM INDUSTRIJSKIM KOLEKTIVOM DOMAČE OBČINE NADALJNIH USPEHOV!

SKUPŠČINA OBČINE NOVO MESTO

OBCINSKI ODBOR SZDL • OBCINSKI KOMITE
ZKS • OBCINSKI ODBOR ZZB • OBCINSKI
KOMITE ZMS • OBCINSKI SINDIKALNI SVET

čestitajo vsem delovnim ljudem v novomeški občini!

Veliki uspehi v razvoju socialistične demokracije, industrije, kmetijstva, življenjske ravni in znanstvenih dosežkov so mejniki na naši poti v socializem, zato se jih vesele vsi delovni ljudje Jugoslavije!

Vse potrošnike s področja Straže prav lepo pozdravljamo in se jim še nadalje priporočamo! Naš prvomajski pozdrav pa velja vsemu delavskemu razredu socialistične Jugoslavije in vsem našim delovnim ljudem!

MERCATOR

Ljubljana — poslovna enota STRAŽA

Za 20-letnico osvoboditve, 1. maj in 600-letnico Novega mesta pozdravljajo:

DELOVNI KOLEKTIV

SPLOŠNEGA MIZARSTVA DVOR

ČESTITA
K DOSEŽENIM
USPEHOM
V SOCIALISTIČNI
IZGRADNJI
VSEM
DELOVNIM
LJUDEM!

KMETIJSKA ZADRUGA ŽUŽEMBERK

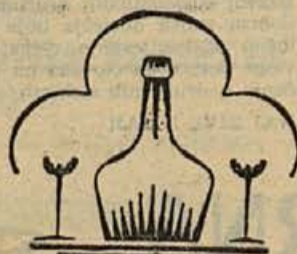
z obratom gostilno

pristrčno pozdravlja vse občane iz Suhe krajine, posebno pa kmetovalce, katerim želi mnogo še večjih uspehov pri njihovem napornem delu!

Delovni kolektiv, organi samoupravljanja in uprava

ZDRAVILIŠČA DOLENJSKE TOPLICE

čestitajo za 1. MAJ vsem cenjenim gostom in jim žele prijetno praznovanje!

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA

AVTOPROMET TUZEMSKA ŠPEDIČIJA

GORJANCI STRAŽA

želi prijetno potovanje vsem potnikom na svojih avtobusih, še nadalje pa se priporoča vsem poslovnim prijateljem!

NAJ ŽIVI 1. MAJ!

CESTNO PODJETJE NOVO MESTO

želi ob trojnem praznovanju vsem delovnim kolektivom na Dolenjskem, v Beli krajini in Spod. Posavju novih uspehov pri delu, ob tem pa kar največ osebnega zadovoljstva!

Vlado Lamut: MAJ

SVOJE
USLUGE
PRIPOROČA
IN
ČESTITA

KROJAŠKO PODJETJE

KROJAČ NOVO MESTO

ELEKTRO

LJUBLJANA -
ENOTA
NOVO MESTO

VOŠCI
VSEM POTROŠNIKOM
ELEKTRICNE
ENERGIJE
DRUŽBENEGA
IN ZASEBNEGA
SEKTORJA!

KOMUNALNA BANKA NOVO MESTO

SE PRIDRUŽUJE MANIFESTACIJAM IN ČESTITKAM DELOVNIH KOLEKTIVOM DOMAČE OBČINE ZA TROJNI PRAZNIK TER OB TEJ PRILožNOSTI POZDRAVLJA VSE SVOJE KOMITENTE IN VLAGATELJE HRANILNIH VLOG!

